

HRVATSKI KONJIČKI SAVEZ

UDŽBENIK

ZA POLAGANJE JAHAČKOG I NATJECATELJSKOG ISPITA

PRVO IZDANJE
ZAGREB, 2007.

Izdavač:
Hrvatski konjički savez

Za urednika:
Eduard Petrović

Voditelj:
Renato Levanić

Suradnici:
Eduard Petrović
mr. sc. Iva Jurak
dr. vet. Krešimir Lučić
dr. vet. Gordana Pavić
Ivana Ljubić prof.
dr. sc. Zdravka Poljaković

Lektorica:
Diana Kučinić

Priprema za tisak:
Matija Božić

Tisak:
Printex, Čakovec

Naklada:
500

Sadržaj:

0.1 Uvod

0.2 Etička pravila za prijatelje konja

0.3 Pravila ponašanja u konjičkom sportu

0.4 Jahačka dozvola

0.5 Natjecateljska dozvola (licencija): prepone i dresura

0.6 Natjecateljska dozvola (licencija): izdržljivost (endurance)

0.7 Natjecateljska dozvola (licencija): zaprežni sport

- 1. Konj i jahač**
- 2. Druženje s konjem**
- 3. Važni podaci o konjima**
- 4. Smještaj i prehrana konja**
- 5. Sedla i uzde**
- 6. Bolesti konja**
- 7. Prva pomoć**
- 8. Pravila i postupci u manježu i dvorani**
- 9. Pravilno ponašanje na terenu**
- 10. Teorija jahanja i praktično jahanje 1. dio**
- 11. Turniri 1. dio**
- 12. Turniri u vožnji zaprega**
- 13. Turniri u natjecanju izdržljivosti (endurance)**
- 14. Prijevoz konja**
- 15. Teorija jahanja i praktično jahanje 2. dio**
- 16. Turniri 2. dio**

Program za jahačku dozvolu

Program za dozvolu (licenciju) u dresuri

0.1 UVOD

Dragi jahači, vozači, voltižeri i učitelji!

Ovim prvim izdanjem udžbenika Hrvatskog konjičkog saveza želimo postaviti standarde u poznavanju svih disciplina konjičkoga sporta.

Osnovni je cilj HKS-a podučiti i doprinijeti:

- boljemu razumijevanju između čovjeka i konja
- pravilnom smještaju konja i prepoznavanju bolesti
- pravilnom postupanju s konjem.

Udžbenik nije zamišljen samo kao teorijski materijal za pripremanje ispita HKS-a nego i kao pomoć i podrška učiteljima u radu s početnicima u školama jahanja, ali i sadašnjim i budućim natjecateljima u treniranju.

Renato Levanić, voditelj ovog projekta i predsjednik Odbora za edukaciju, okupio je tim stručnjaka iz mnogih područja konjarstva i konjičkog sporta kako bi udžbenik bio što potpuniji. Svjesni smo, međutim, da će trebati još nekoliko novih izdanja. Primjerice, u Austriji je tiskano već osam izdanja udžbenika za polaganje jahačkog ispita.

Stručni tim HKS-a želi vam mnogo uspjeha u polaganju ispita i puno sreće na natjecanjima.

Voditelj: Renato Levanić

Suradnici: Eduard Petrović

Iva Jurak

dr. vet. Krešimir Lučić

dr. vet. Gordana Pavić

prof. Ivana Ljubić

dr. sc. Zdravka Poljaković

0.2 Etička pravila za prijatelje konja

1. Onaj tko se bavi konjima preuzima potpunu odgovornost za živo biće koje mu je povjereno.
2. Smještaj konja mora biti prilagođen njegovim prirodnim potrebama.
3. Korištenje i namjena konja moraju biti u okvirima njegovih fizičkih i psihičkih mogućnosti.
4. Načini treniranja ne smiju biti nasilni.
5. Čovjek mora poštovati sve konje podjednako, bez obzira na pasminu, dob, rodovnik i namjenu (za uzgoj, natjecanje ili rekreaciju).
6. Znanje o povijesti konja, njegovim potrebama i postupanju s konjem kulturno je nasljede. To se znanje mora čuvati i prenositi budućim generacijama.
7. Druženje s konjima važno je u odgoju djece i mladih te u razvijanju njihovih osobnosti. Rad s konjima istodobno mora biti usmjeren na pravilan odgoj mladih.
8. Onaj tko se bavi konjičkim sportom mora školovati i sebe i konja s kojim se natječe. Cilj je takvog školovanja postizanje najvećega mogućeg sklada između čovjeka i konja.
9. Korištenje konja za sport temelji se na njegovoj nadarenosti, mogućnosti postizanja rezultata i volji za rad. Utjecaj medicinskih pripravaka na mogućnost postizanja rezultata (doping) treba odbaciti i kažnjavati.
10. Čovjekova odgovornost za konja traje dok je konj živ.

0.3 Pravila ponašanja u konjičkom sportu

1. U svim disciplinama konjičkog sporta dobrobit konja mora biti na prvome mjestu.
2. Dobrobit konja mora biti ispred zahtjeva svih zainteresiranih strana i komercijalnih interesa.
3. Svaki rad s konjima i veterinarska skrb moraju omogućiti zdravlje i dobrobit konja.
4. Tijekom bavljenja konjičkim sportom treba poticati najviše standarde prehrane, zdravstvene njage, liječenja i sigurnosti konja.
5. Tijekom prijevoza treba omogućiti odgovarajući način prozračivanja, hranjenja i napajanja konja te održavanje zdrave okoline.
6. Treba povećati školovanje u konjičkom sportu i promicati znanstvene spoznaje o zdravlju konja.
7. Dobra pripremljenost i umijeće jahača ili vozača bitni su za dobrobit konja.
8. Pri svim jahačkim tehnikama i načinima treniranja valja uzeti u obzir da je konj živo biće i ne smije se primijeniti nijedna tehnika koja se prema FEI smatra nasilnom.
9. Nacionalni savezi moraju organizirati kontrole kako bi provjerili poštovaju li sve osobe i tijela u njihovoј nadležnosti dobrobit konja.
10. Nacionalna i međunarodna pravila i odredbe u konjičkom sportu koja govore o zdravlju i dobrobiti konja moraju se izričito poštovati, ne samo tijekom nacionalnih i međunarodnih turnira nego i tijekom treninga; takva će pravila biti redovito nanovo preispitivana.

1. Konj i jahač

1.1 Karakter i ponašanje konja

I konj koji je dobro školovan ostaje - konj te će uvijek misliti i ponašati se poput konja. Zato jahač mora, prije bilo kakvog rada s konjem, upoznati njegovo ponašanje i kretanje u prirodi. Jahač mora pokušati vidjeti stvari iz perspektive konja i naučiti njegov jezik, kako bi svoje zahtjeve konju bez prisile učinio razumljivima i lakše prihvatljivima.

Dvije važne stvari mora jahač uvijek znati:

a) Konj je biće stada

Konji se na slobodi kreću u stadima u kojima je uspostavljena čvrsta hijerarhija. U gradu su životinje podređene alfa jedinku, pa se zato životinje stada (konji, psi, slonovi, lavovi) relativno lako uvježbavaju (za razliku od mačaka, medvjeda i sl). Ako konj prihvaca jahača kao alfa jedinku, u zajedničkom radu najveće poteškoće bit će nesporazumi, a ne jake borbe za prevlast.

b) Konj reagira bijegom

Na nešto novo, opasno, konj uvijek reagira bijegom. Povjerenje je konja u alfa jedinku (jahača) takvo da posluša i u ekstremnim situacijama.

U komunikaciji s konjima treba izbjegavati poistovjećivanja konja s čovjekom. Previše pohvale jednako je štetno kao i previše kažnjavanja.

Samo kombinacija iskustva, znanja, dosljednosti, mogućnosti, strpljenja, razumijevanja i povjerenja vodi do pozitivnih rezultata i odlučuje o tome hoće li se naš rad s konjem razviti u partnerstvo ili u podređenost.

Ako znamo na što valja obratiti pažnju prilikom promatranja konja, možemo dozнати puno o njegovom psihičkom stanju:

OČI

- mirne, bistre, dobroćudne
- male, ljutite, zloćudne
- nemirne, plašljive

UŠI

- usmjerene prema naprijed
- uspravne
- okrenute prema van
- priljubljene uz glavu

REP

- miran, njiše se u ritmu kretanja
- podvučen ili visoko podignut
- pri kretanju nervozno maše repom

GLASANJE

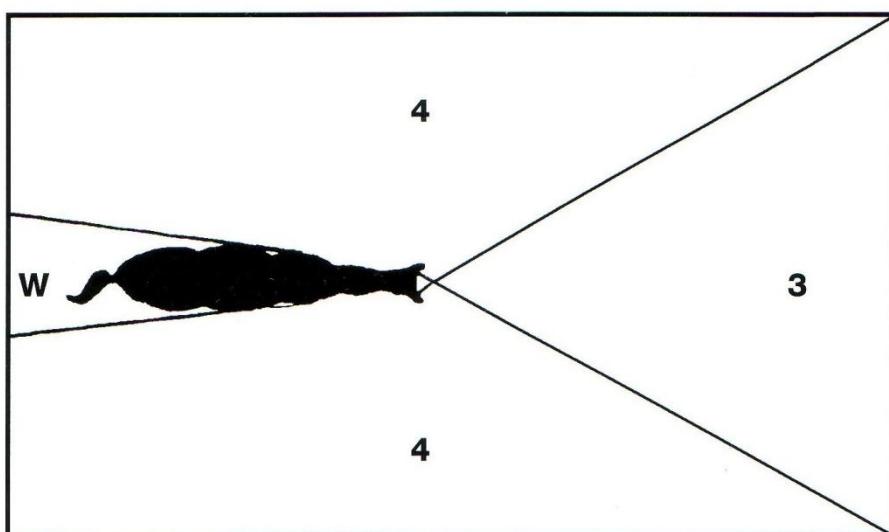
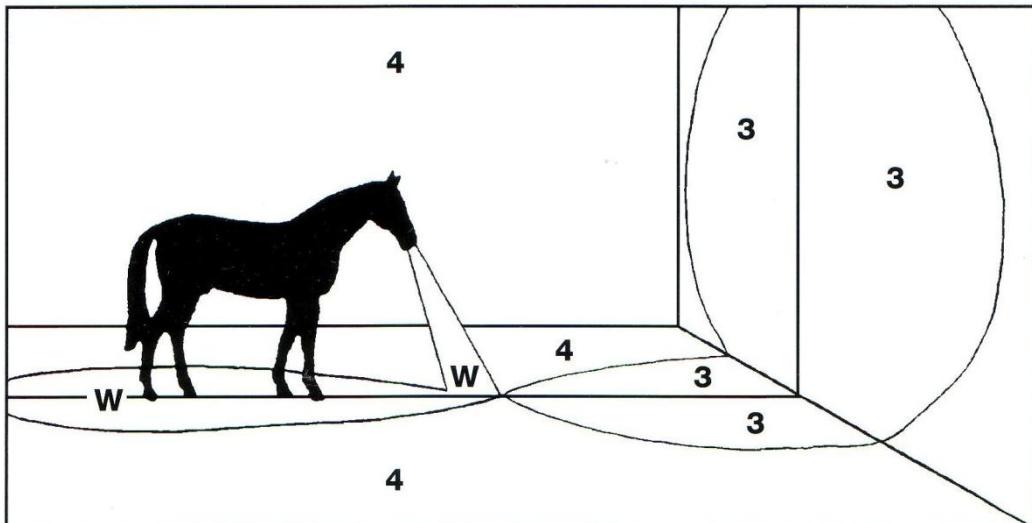
- rzanje
- frktanje
- njištanje, rzanje
- skvičanje
- njuškanje
- stenjanje

ZNOJ

- prirodna pojava pri radu
- zbog uzbudjenja
- zbog jakih bolova

1.2 Vidno polje konja podignute glave

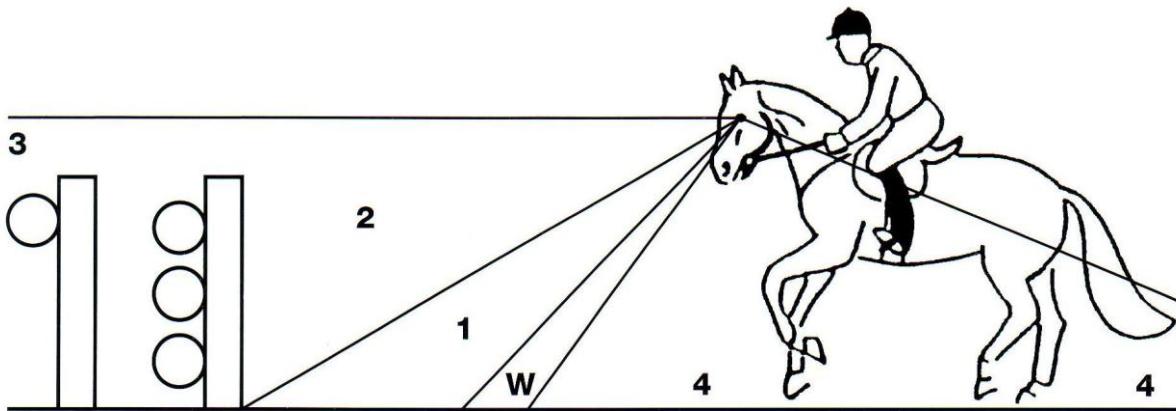
(Obojiti polja broj 4 zelenom bojom, a broj 3 crvenom bojom)

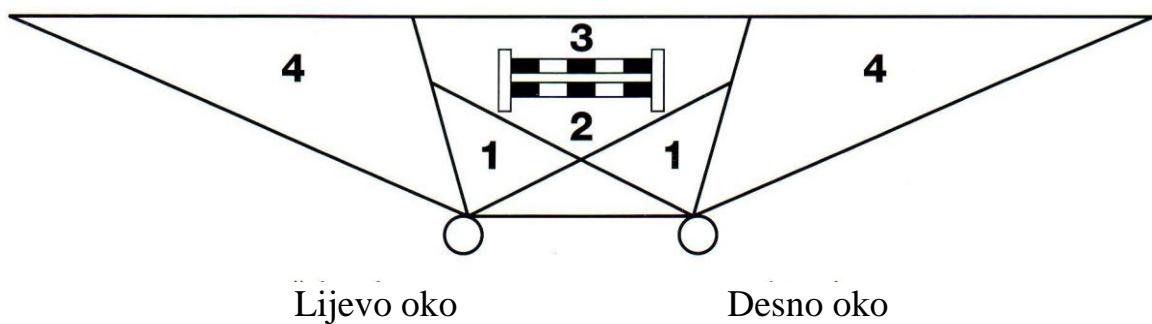
Crveno područje konj vidi s oba oka, što mu daje oštru sliku prostora.
Zeleno područje vidi samo desnim, odnosno samo lijevim okom, što mu daje neoštru sliku, ali će u njoj zamijetiti i najmanji pokret. U bijelom području (W) konj ne vidi ništa (mrtvi kut). Ispred konja, u širini razmaka između očiju, na udaljenosti do 130 centimetara na tlu nalazi se mrtvi kut. Ako konj želi s male udaljenosti jasno vidjeti neki predmet na tlu (npr. papir ili kavaletu), mora spustiti glavu. Na pašnjaku konj ima jasan pogled u krugu oko sebe.

1.3 Vidno polje konja pri jahanju (skakanju)

(Polja 1 i 4 –zeleno, a polja 2 i 3 – crveno obojiti)

1. nejasno, mutno vidno polje
2. jasno, oštrovidno polje
3. dobra vidljivost na udaljenosti
4. nejasan pogled tako dugo dok glavu ne okrene na jednu stranu

Crveno područje konj vidi s oba oka istovremeno. Zato u tom području konj vidi prostor, može procjenjivati udaljenost i oblike.

Zeleno područje konj vidi samo jednim okom. Ako uzdignute glave usmjeri pogled na objekt (preponu), sa strane ne vidi gotovo ništa.

Bijelo područje pokazuje nam mrtvi kut (to je područje nozdrva i neposredno ispred njih). Taj kut doseže otprilike do mjesta do kojega konj može zakoračiti prednjom nogom.

PITANJA:

1. Koje su dvije glavne karakteristike konja?
2. Kojoj se životinji u stadu podređuje?
3. Što znače nemirne, prestrašene oči?
4. Što znače uši priljubljene uz glavu?
5. Kako možemo po repu prepoznati je li konj opušten i zadovoljan?
6. Zašto se konji znoje?
7. Kakve zvukove mogu konji proizvesti i što oni znače?
8. Što je mrtvi kut i na što on upozorava jahača?

ODGOVORI:

1. Konj je životinja stada i bijegom rješava situacije u kojima se osjeća ugrožen.
2. Sve životinje u stadu podređuju se alfa jedinku.
3. Nemirne oči konja pokazuju strah ili bol.
4. Ušiju priljubljenih uz glavu konj je spreman na obranu i čovjek mu se oprezno mora približavati.
5. Konj je opušten kad mu se rep pri kretanju mirno u ritmu njije.
6. Znoj se pojavljuje kao prirodna pojava, kao posljedica rada i kod jakih bolova.
7. Konj se glasa:
frktanjem – izražava uzbuđenje, snažno disanje u galopu;
njištanjem i rzanjem – pozdravlja, izražava uzbuđenje;
skvičanjem – izražava nelagodu, upozorenje;
njuškanjem – izražava zadovoljstvo, sreću;
stenjanjem – izražava bol.
8. Mrtvi kut leži konju ispred nozdrva te iza njih i kod zadnjih nogu. Ta područja konj može vidjeti samo kad okreće glavu na stranu, visoko je podigne ili spusti, dakle - oprez!

2. Druženje s konjem

2.1 Opće druženje

Cilj: sprečavanje nesreća
bolje razumijevanje između čovjeka i konja

Sredstvo: upoznavanje s govorom konjskoga tijela
upoznavanje osobitosti tjelesnoga govora konja
mirno ali odlučno postupanje s konjem
razlika između vlastitih i tuđih konja

Pomagala: upotreba glasa
uvijek jednak pristup (dosljednost)
nagrađivanje

Izbjegavati:

1. stajati u mrtvom kutu vidnog polja konja
2. ravnodušnost i nemar prema konju
3. brze i nagle pokrete
4. trčanje u staji
5. pristupanje konju bez upozorenja

Pripaziti: s kobilama koje imaju ždrijebe
s pastusima
pri hranjenju
pri neprirodnom ponašanju
s nepouzdanim konjima
s nepoznatim konjima

Prepoznavanje značenja izraza lica i položaja ušiju

Pažljive usredotočene oči i uspravne uši

Preplašene oči, uši priljubljene

2.2 Prilaženje konju

Prilaženje konju na vezištu: Najavi se glasom – pričekaj reakciju – pravilno protumači govor konjskoga tijela – izbjegavaj dodir kad ulaziš, kad je moguće pomiluj konja po vratu ili plećki – jedna ruka ostaje uz

tijelo.

Prilaženje konju u boksu: Najavi se glasom - pričekaj reakciju – pravilno protumači govor konjskoga tijela – priđi konju s njegove prednje strane (na jedan metar)

2.3

Stavljanje ulara

- Prilaženje konju i tehnika stavljanja kao za uzdu (5.1)
- Prilagodi veličinu ulara
- Upotrijebi povodac kad vodiš konja s ularom

2.4

Podizanje noge

- **Prednje noge:** rukom se prijeđe konju preko plećke, pa preko unutrašnje strane noge prema dolje i istodobno ramenom gurati konja kako bi se oslonio na suprotnu prednju nogu.
- **Stražnje noge:** rukom se prijeđe konju preko sapi, skočnog zgloba i cjevanice, zatim se ramenom nasloniti na konja kako bi prebacio težište na suprotnu stražnju nogu. Kad se konj opusti i rastereti nogu, podići je i svinutim se koljenima podvući ispod noge, izvući je polako ali čvrsto prema natrag i osloniti na svoj kuk.
- **Na širokom vezištu** (štandu): čistiti privezanog konja.
- **Na uskom vezištu** (štandu): čistiti konja u hodniku staje.
- **U boksu:** sa zatvorenim ili potpuno otvorenim vratima boksa.

2.5

Izvođenje konja

- **s vezišta:** kad je moguće, konja okrenuti i izvesti van iz uskog vezišta najaviti izlazak, zatim izvesti konja natraške i pripaziti na mrtvi kut (strah)
- **iz boksa:** izlaziti ravno, a zatim skrenuti u željenom smjeru
- pripaziti na sklisko tlo u staji, voditi konja polako, posebice u zavojima
- izbjegavati oštре zaokrete
- pripaziti na opasnost od ozljedivanja kukova konja pri prolasku kroz vrata.

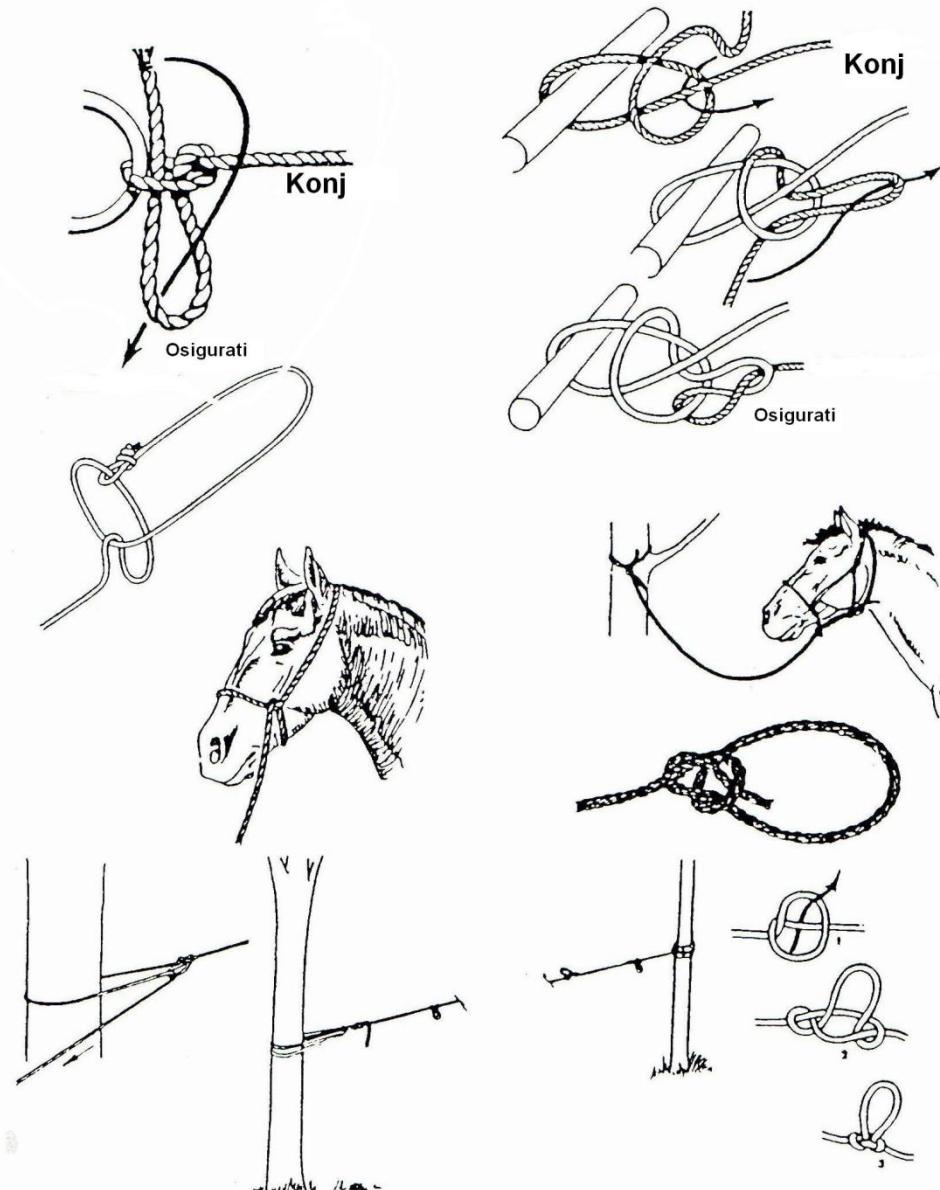
2.6

Privezivanje konja

- nikad ne privezati konja dizginima! Upotrijebiti ular ili vratni remen
- nikad ne privezati konja povocem za uzdu
- konja uvijek privezati sigurnim čvorom koji se brzo može odvezati
- dobro je upotrijebiti sigurnosnu kopču (karabiner)
- za konje na vezištu u staji, upotrijebiti pomičnu kuglu

- ne ostavljati privezanog konja bez nadzora (izvan vezišta)

Nekoliko primjera korisnih i praktičnih načina vezanja čvorova:

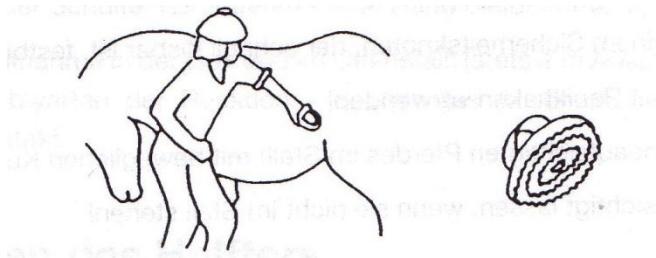
2.7

Njega konja

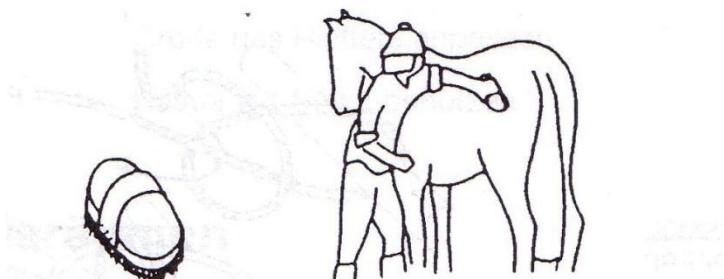
Svakodnevno njegovanje konja važno je za čistoću, cirkulaciju u koži i potkožnom tkivu, a i poboljšava disanje kože.

Timarenje nije samo čišćenje, nego i poboljšavanje općega zdravlja konja i njegove radne sposobnosti.

1. Najprije grubo očistiti gumenom ili plastičnom četkom (ježem). Te četke treba upotrijebiti samo na dijelovima tijela gdje su mišići.

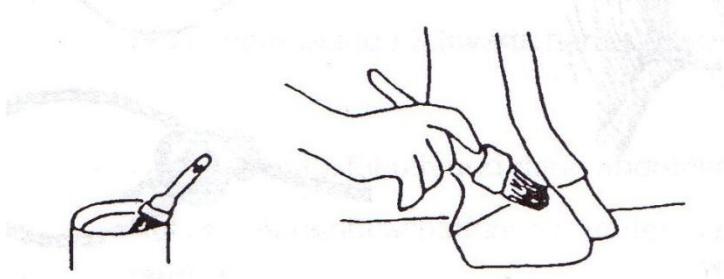
2. Nastaviti čistiti mekom četkom. Nakon svakog ili svakog drugog poteza mekom četkom preko konja, četku očistiti češagijom.

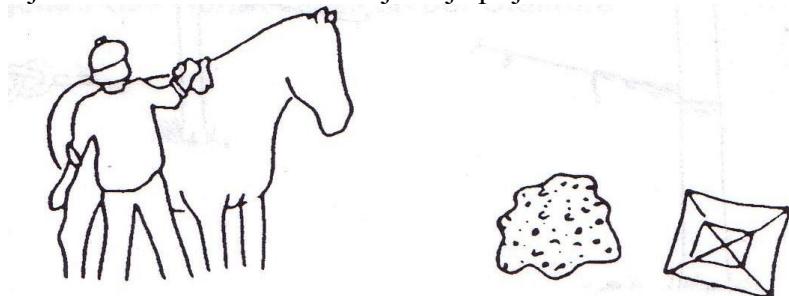
3. Četkom dužih dlaka očešljati grivu. Prljav rep čistimo samo rukom, pazeći da ne otpada dlaka. Jednoj dlaci u repu trebaju i do tri godine da izraste do potpune dužine!

4. Svakodnevno poslije jahanja kopita treba oprati vodom. Najmanje jednom na tjedan treba kopita namazati uljem ili mašću. Treba pričekati da se kopita osuše i uvijek premazivati odozgo prema dolje, kako se ne bi oštetio pravilan rast kopita.

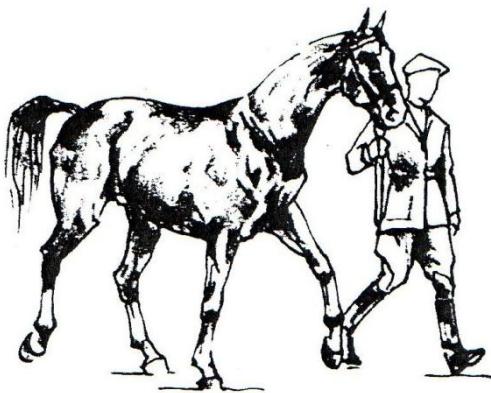
5. Vlažnom spužvom očistiti oči i nozdrve. Zatim suhom krpom obrisati glavu i cijelo tijelo kako bi se uklonila i najsitnija prljavština.

2.8 Vođenje konja na ruku

Pravila za izložbe i veterinarske kontrole:

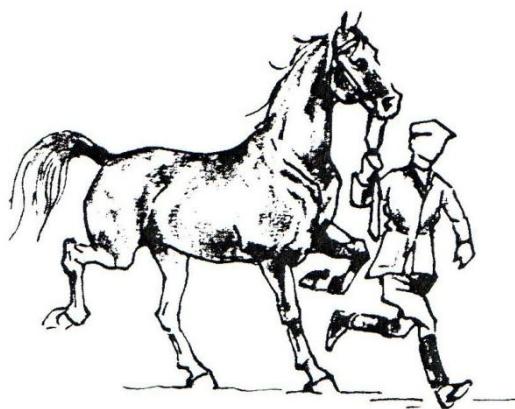
- Konja dobro očistiti, ošišati i besprijeckorno potkovati.
- Voditi na uzdi (ne na ularu), bez sedla i bez bandaža .
- Voditi konja s njegove lijeve strane u visini plećke, ne iza niti ispred.
- Desna ruka nalazi se jednu do dvije širine dlana ispod uzde, a srednji prst i kažiprst dijeli dizgine. Pri ocjenjivanju kretanja konja potrebno je dizgine držati malo labavije, kako bi se konj mogao slobodnije kretati. **Pri vođenju konja u hodu ostatak dizgina drži se u lijevoj ruci, a pri vođenju u kasu ostatak dizgina stavlja se u desnu ruku.**
- Konja se uvijek okreće udesno, kako bi se smanjio rizik od toga da stane na voditelja ako se uplaši.

Priprema za kas, dizgini u desnoj ruci

Pravilno držanje dizgina u kasu

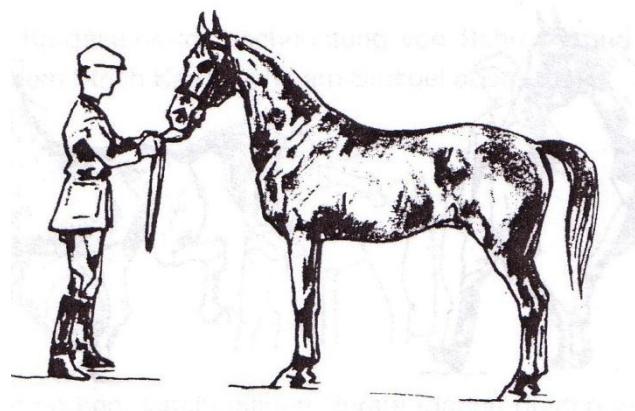
Pravilna pozicija voditelja

Pravilno okretanje konja udesno

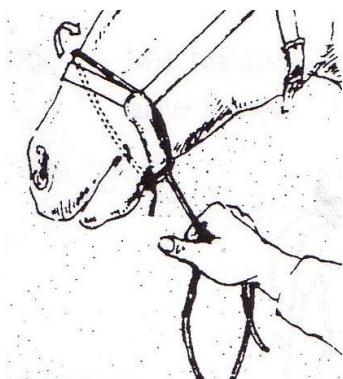
2.9 Postavljanje konja za smotru

- Voditelj stoji s lagano raširenim nogama ispred konja, lijeva i desna ruka otprilike dvije širine dlana ispod žvale.
- Noge konja pri promatranju ne smiju potpuno pokrivati suprotnu stranu nogu.
- Konj mora na zapovijed stajati mirno.

2.10 Vođenje konja na pašnjak (u ispušta)

- Vođenje konja na pašnjak često uzrokuje ozljede vodiča.
- Inače mirni konji mogu podivljati na putu do pašnjaka.
- Treba ukloniti štulne.
- Prije nego što ga pustimo, konju glavu uvijek treba okrenuti prema vodiču, a zatim otpustiti kopču (karabiner).
- Konje treba naučiti da strpljivo čekaju.
- Voditelj uvijek treba osigurati mogućnost za slobodan bijeg.

Vođenje s ularom i povocem oko nosa

2.11 Sigurnost u staji

Zatvaraj vrata od boksa! Slobodan konj može biti opasan za sebe i za ljude koje se nalaze u staji. U boks ili na vezište ulazi samo ako je to potrebno. I najstrpljivijem konju možeš dosaditi.

Alat u staji mora uvijek biti smješten na sigurnome mjestu, obješen i sa šiljcima okrenutima prema zidu.

Konju je dom njegova staja. Konji vole mir i tišinu. Njihov je sluh osjetljiviji od našega, pa treba izbjegavati trčanje u staji, a mala djeca u staji mogu biti samo u prisutnosti odraslih osoba.

Pse treba uvijek držati na povocu.

Disciplina i red najvažniji su čimbenici sigurne staje.

Pušenje je zabranjeno, i ispred staje i u staji.

Veliki nakit, sandale, a posebice walkman koji oduzima pažnju, ne pripadaju u stazu.

Pitanja

1. Na kakve konje trebaš posebno pripaziti kad im pristupaš?
2. Opiši različite položaje ušiju konja i njihovo značenje.
3. U kojim okolnostima ne treba uz nemiravati konje u boksu/ na vezištu?
4. Kako pristupaš konju u boksu/na vezištu?
5. Opiši kako čistiš stražnja kopita.
6. Opiši kako vodiš konja iz boksa/vezišta.
7. Ako trebaš otići u staju po kacigu, smiješ li nakratko privezati konja za dizgine?
8. Kad vodiš konja, na koju mu stranu okrećeš glavu i zašto?
9. Objasni kako se pravilno drže dizgini pri vođenju konja u hodu.
10. Objasni kako se pravilno drže dizgini pri vođenju konja u kasu.
11. Kojim smjerom mažeš kopita?
12. Zašto je važno četkati konja?
13. Na koji način puštaš konja u ispust?

Odgovori

1. Posebno treba paziti s kobilama koje imaju ždrebade, s pastusima, s nepouzdanim konjima i s konjima koje ne poznaješ.
2. Uši ispružene prema naprijed znače da je konj usredotočen i zainteresiran za nešto ispred sebe, dok preplašene oči i uši priljubljene uz glavu znače da konju nešto smeta pa treba biti oprezan kad mu se prilazi.
3. Konje ne treba uznemiravati kad kobila ima ždrijebe i prilikom hranjenja.
4. **Na vezištu:** konju se najavim glasom – pričekam reakciju – pravilno protumačim govor konjskoga tijela – izbjegavam dodir, a kad je moguće pomilujem konja po vratu ili po plećki – jednu ruku ostavim uz tijelo.

U boksu: najavim se - pričekam reakciju – pravilno protumačim govor konjskoga tijela – pristupim konju s njegove prednje strane (na jedan metar)

5. **Stražnje noge:** prijeđem rukom konju preko sapi, skočnog zgloba i cjevanice, zatim naslonim rame na konja kako bi on prebacio težište na suprotnu stražnju nogu. Kad nogu opusti i rastereti, polako ali čvrsto prihvatom i podignem nogu, zatim je polako izvučem prema natrag, podvučem se pod nogu svinutih koljena i oslonim je na svoj kuk.
6. **Van s vezišta:** ako je moguće, konja okrećem i vodim van. U uskom vezištu najavim izlazak, zatim natraške vodim konja i pripazim na mrtvi kut da se konj ne prestraši.
Van iz boksa: ravno izlazim, pa onda skrećem u željenom smjeru. Pripazim na sklisko tlo u staji, konja vodim polako, posebno u Zavojima.
7. Ne, konja ne smijem privезati za dizgine! Zamolit će nekog da mi donese kacigu.
8. Glavu mu okrećem udesno. Ako se preplaši, tada neće moći skočiti na moju stranu i ozlijediti me.
9. Vodim konja sa svoje desne strane. Desna mi je ruka jednu do dvije širine dlana ispod uzde, a srednji prst i kažiprst dijele dizgine, dok mi je ostatak dizgina u lijevoj ruci.
10. Ostatak dizgina sad je u desnoj ruci, a rukom držim nešto više od 1-2 širine dlana ispod uzde.
11. Kopita mažem odozgo prema dolje.
12. Svakodnevna njega konja važna je za čistoću, cirkulaciju u koži i potkožnom tkivu, a potiče i disanje kože. Timarenje poboljšava zdravlje konja i povećava njegovu radnu sposobnost.
13. Prije puštanja konja u isplut uvijek mu glavu treba okrenuti prema sebi, zatim se otpušta kopča (karabiner).

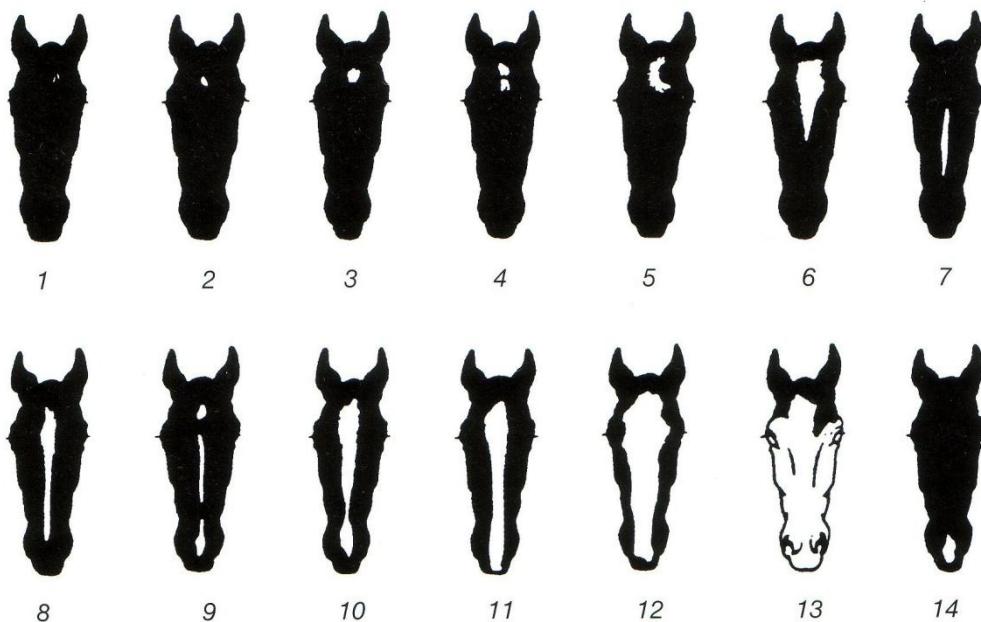
3. Važni podaci o konjima

3.1

Konj pripada skupini sisavaca kopitara. Predak konja (eohipus) živio je prije gotovo 65 milijuna godina, bio je velik poput lisice i hranio se lišćem i plodovima. Tijekom milijuna godina mijenjao se pod utjecajem okoline, a ponajviše zbog utjecaja čovjeka, uslijed čega je nastao velik broj pasmina.

Pasmine možemo podijeliti na osnovi različitih kriterija, primjerice veliki i mali konji ili toplokrvni/hladnokrvni i punokrvni konji. Mali su konji oni čija je visina do 148 cm (visina do grebena, mjereno štapom), a viši od toga su veliki konji, neovisno o pasmini. Hladnokrvnjaci su teški, izrazito dobroćudni konji koji su se nekad isključivo koristili kao radni konji za poljoprivredne i šumske poslove. Tipični su hrvatski hladnokrvni konji posavski konj i hrvatski hladnokrvnjak. Punokrvni su konji prije svega galoperi čiji je uzgoj upisan isključivo u General Studbook od 1793. godine. Toplokrvne su sve pasmine koje se koriste za različite oblike jahanja i imaju određeni udio punokrvnjaka u sebi.

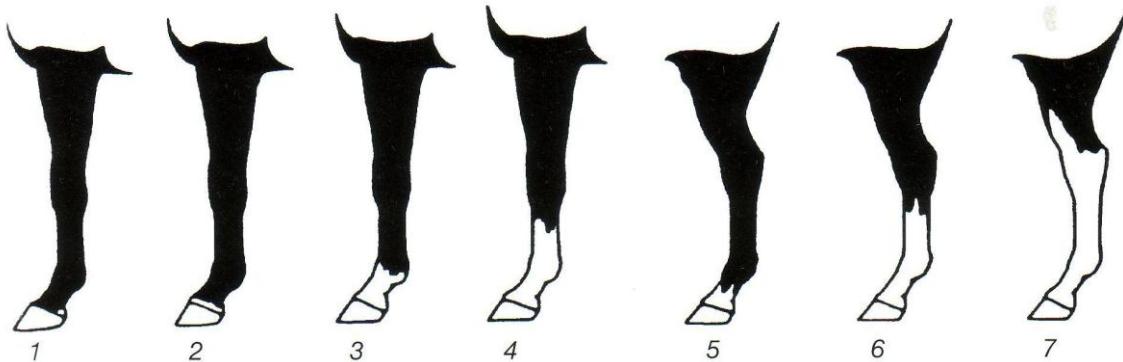
Oznake na glavi

1. bijele dlake – gruša
2. cvijet
3. zvijezda
4. prekinuta produžena zvijezda
5. polumjesečasta zvijezda, otvorena nalijevo
6. velika dugačka klinasta zvijezda
7. dugačka crta
8. gore proširena trakasta lisa
9. zvijezda, crta, dolje proširena brnja
10. dolje sužena lisa

11. nazubljen rub lise, pruža se čitavom dužinom glave
12. široka lisa
13. lampa
14. brnja

OZNAKE NA NOGAMA

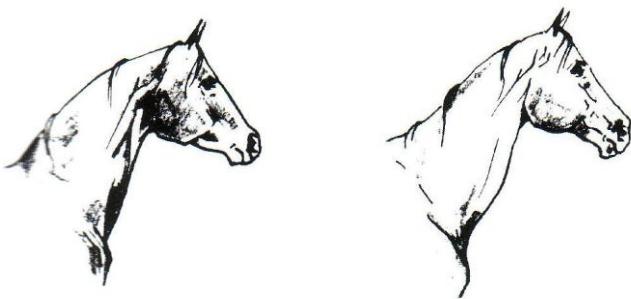

1. petast konj
2. krunast
3. putast
4. polučarapast
5. poluputast
6. polučarapast
7. visoko čarapast ili gaćast

Oblici glave i vrata

Prema obliku glave i vrata može se zaključiti ponešto o pasmini, spolu, temperamentu, tjelesnim osobinama i starosti konja.

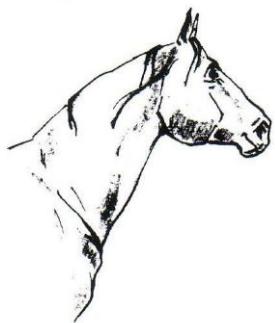
Oblici vrata

1. široko nasaden vrat
2. jelenski vrat

3. labuđi vrat

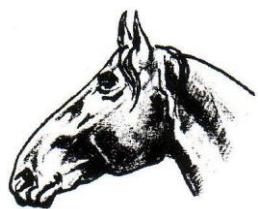

4. teški kratki vrat

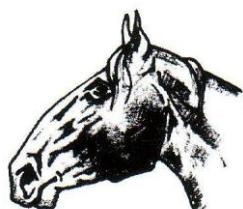
Oblici glave

1. profil ravnoga čela

2. profil ravnoga čela i konveksnoga nosa

3. konveksna glava

4. ovnovska glava

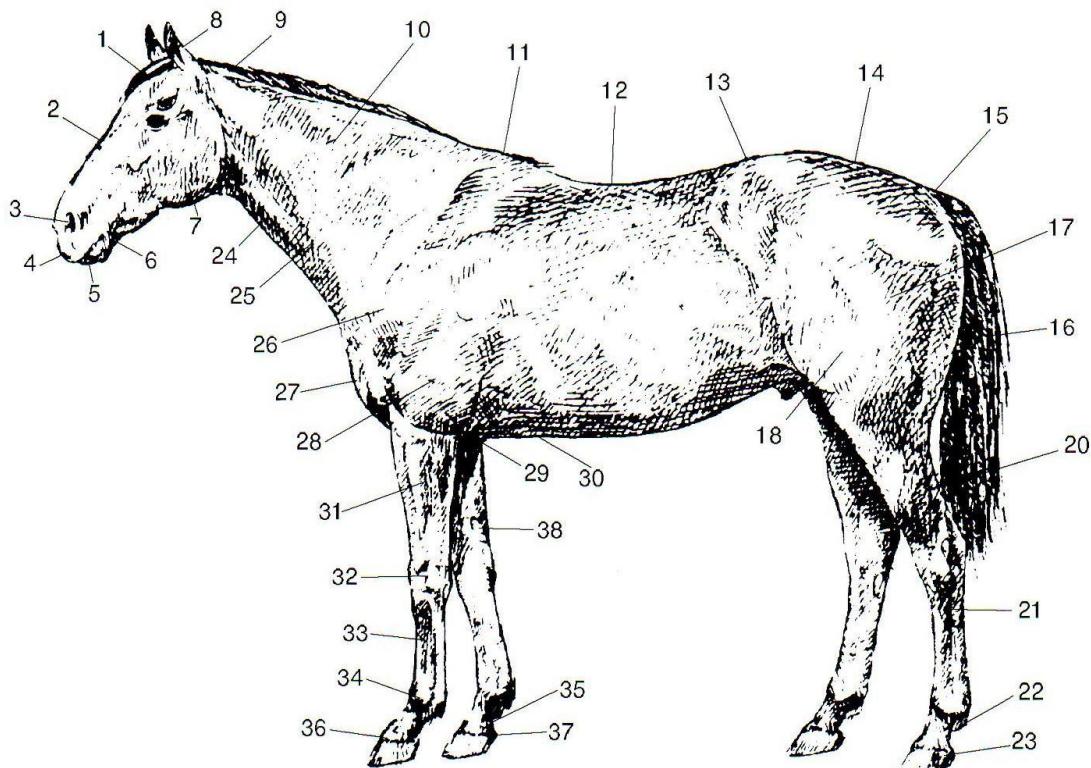

5. štukasta glava

6. svinjska glava

EKSTERIJER

1. čelo	14. sapi	28. nadlaktica
2. nos	15. korijen repa	29. lakat
3. nozdrve	16. rep	30. donji dio prsnog koša
4. gornja usna	17. bedro	31. podlaktica
5. donja usna	18. koljeno	32. karpalni (zapeščajni) zglob
6. brada	19. potkoljenica	33. cjevanica
7. obraz	20. skočni zglob	34. putični zglob
8. uho	21. cjevanica	35. putica
9. tjeme	22. putica	36. kruna
10. vrat	23. kopito	37. peta
11. greben	25. donji dio vrata	38. kesten
12. leđa	26. rame	
13. slabine	27. prsa	

Prepoznati karakter i namjenu konja najbolje se nauči promatranjem mnogo različitih konja.

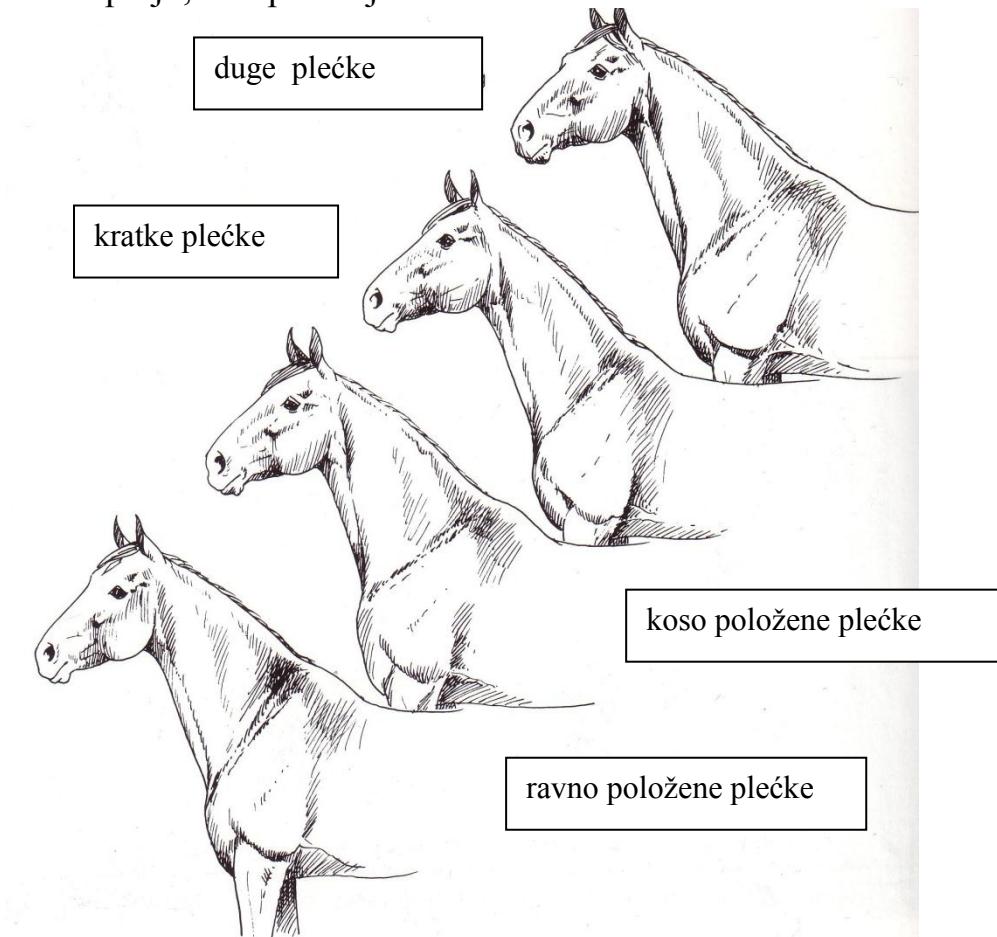
Primjeri nekoliko tipova konja

Velike prijateljske oči govore o nježnom, poštenom karakteru.

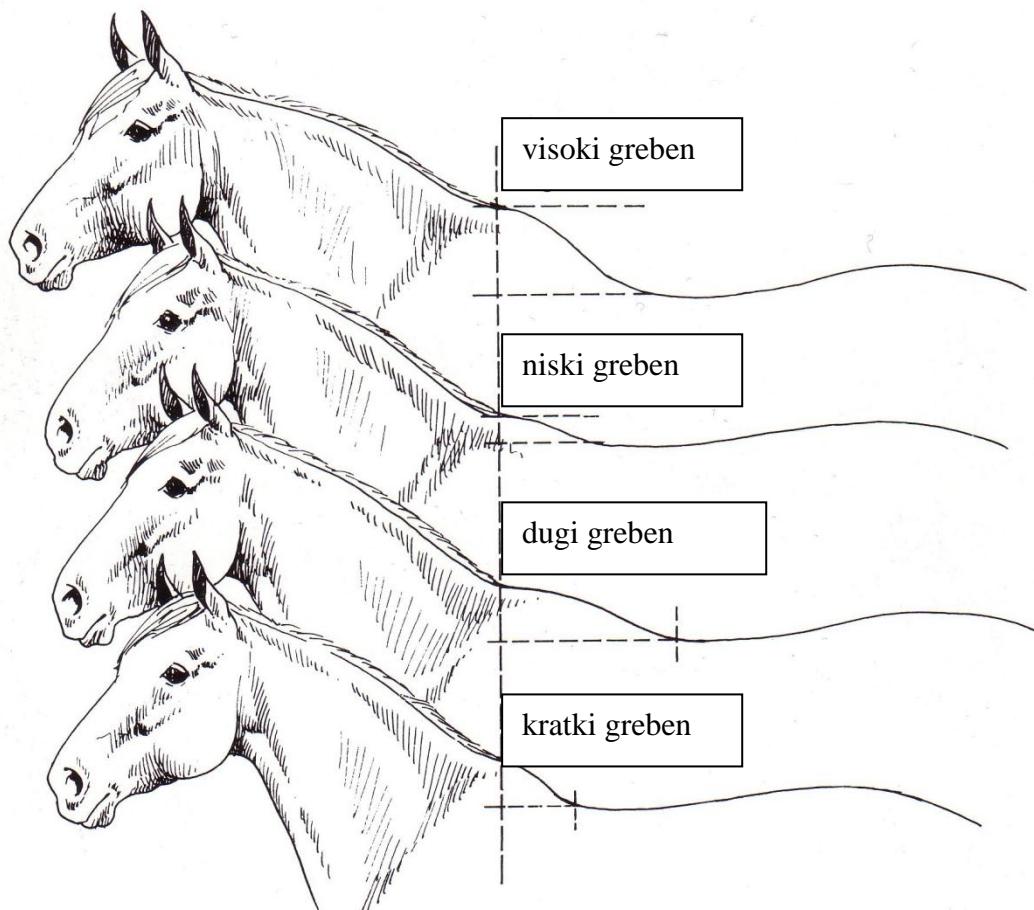
Dugo položena plećka omogućuje ugodnije jahanje te bolju tehniku preskakanja prepona.

Strmo položena plećka bolje odgovara radnim konjima koji vuku teška kola ili oru na polju, radi položaja hama.

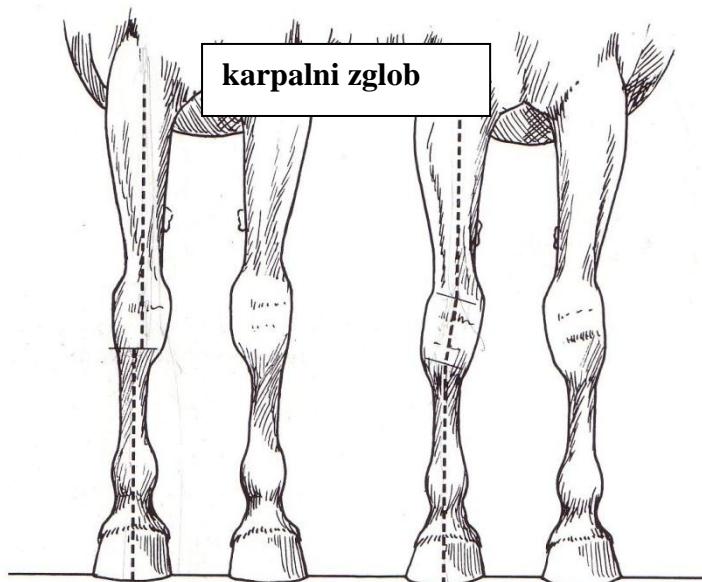
U dubokim, širokim prsimama puno je prostora za srce i pluća. Ako lakat nije priljubljen uz trup, konj je pokretljiviji. Kratka je cjevanica jača nego duga, duge putice jamče mekan korak. Ako je gornja linija vrata znatno duža od donje, konj će lakše pronaći ravnotežu.

Kako bi sedlo dobro ležalo, greben ne smije biti prenizak nego mora biti dug i izražen. No, ako je previsok, teško ćemo naći odgovarajuće sedlo. Konji kratkih, jakih leđa dobri su nosači tereta i lako ih je prehraniti. Sportski konji moraju imati nešto duža (normalna) leđa.

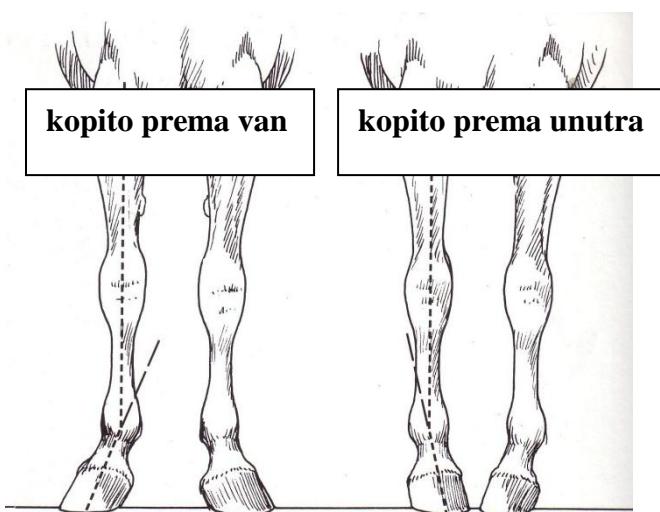

Veoma je važno da sportski konji imaju što ispravniji eksterijer, kako bi izdržali mnogo godina u sportu.

Primjeri:

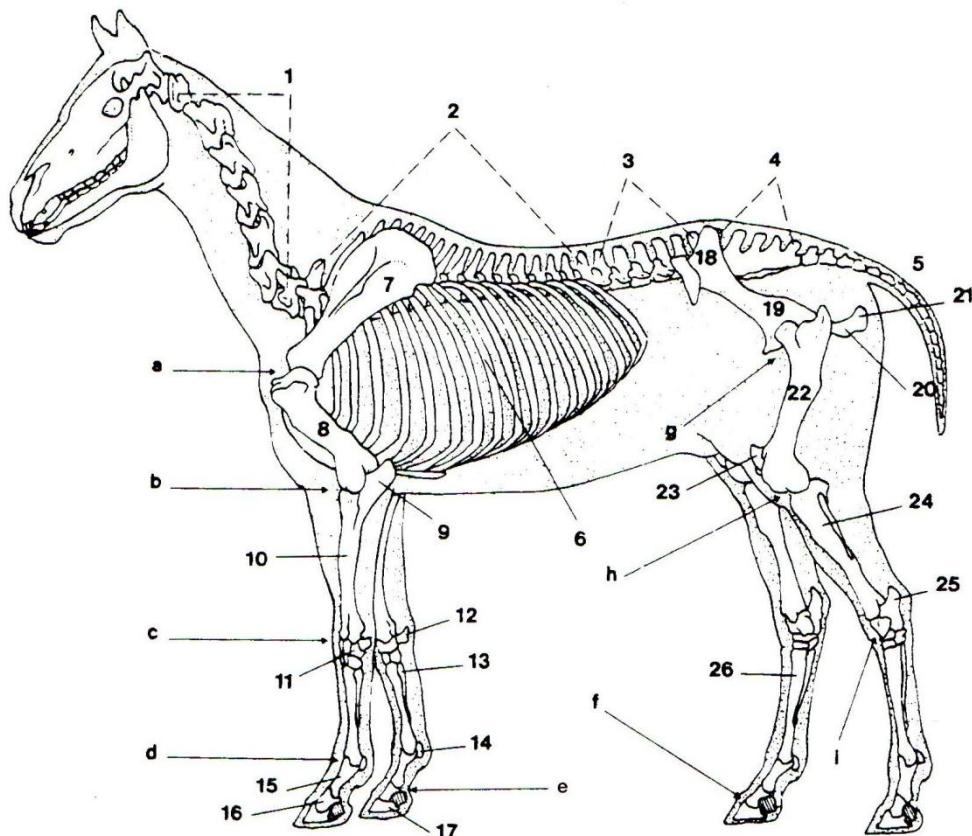
Dvije vrste paralelno pomaknutih karpalnih zglobova. Mogu prouzročiti upale karpalnog zgloba i mrtve kosti na cjevanici.

Kopito okrenuto prema van ili prema unutra može prouzročiti upale putičnoga zgoba i mrtve kosti na putičnoj kosti.

3.3 KOSTUR

Kostur je potporanj tijela, zbog pokretnih spojeva (zglobova) omogućuje kretanje. Osim kao potporanj, kosti služe i kao mjesto za pričvršćivanje mišića te zajedno s mišićima čine aktivni aparat kretanja.

1. vratni kralješci
2. prsni kralješci

3. slabinski kralješci

4. križni kralješci srasli u križnu kost

5. repni kralješci

6. rebra

7. lopatica

8. nadlaktica

9. lakatna kvrga

10. podlaktica
11. zapešajni zglob (karpalni zglob)

12. dodatna zapešajna kost

13. štunak

14. sezamoidna kost

15. putična kost

16. krunska kost

17. kopitna kost

18. zdjelična kost

19. sjedna kost
20. stidna kost

21. sjedna kvrga

22. bedrena kost

23. patela

24. potkoljenična kost

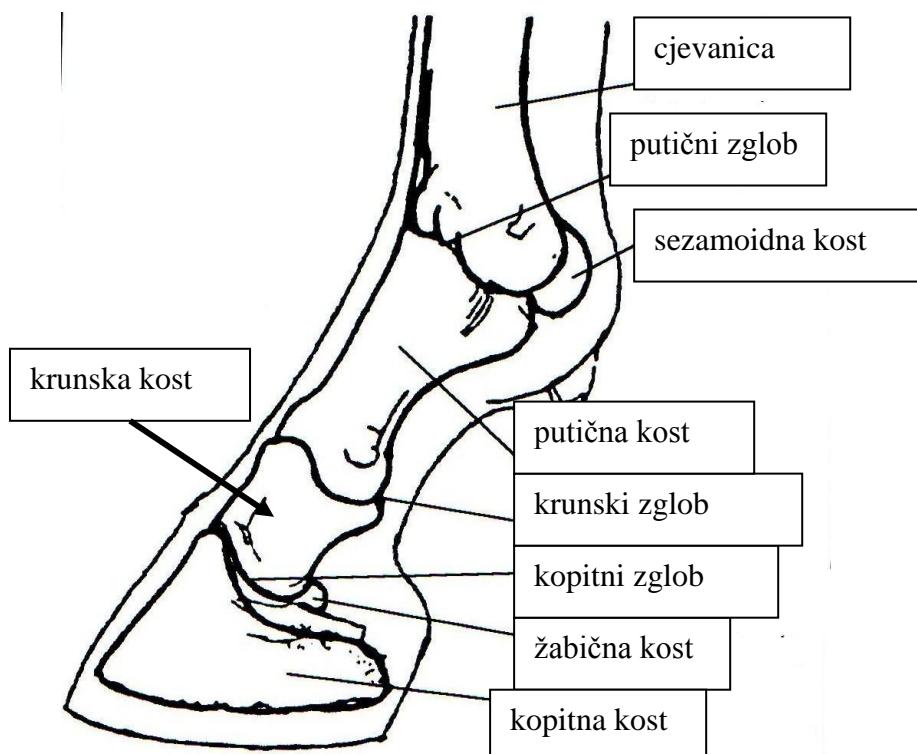
25. petna kvrga

26. cjevanica

ZGLOBOVI

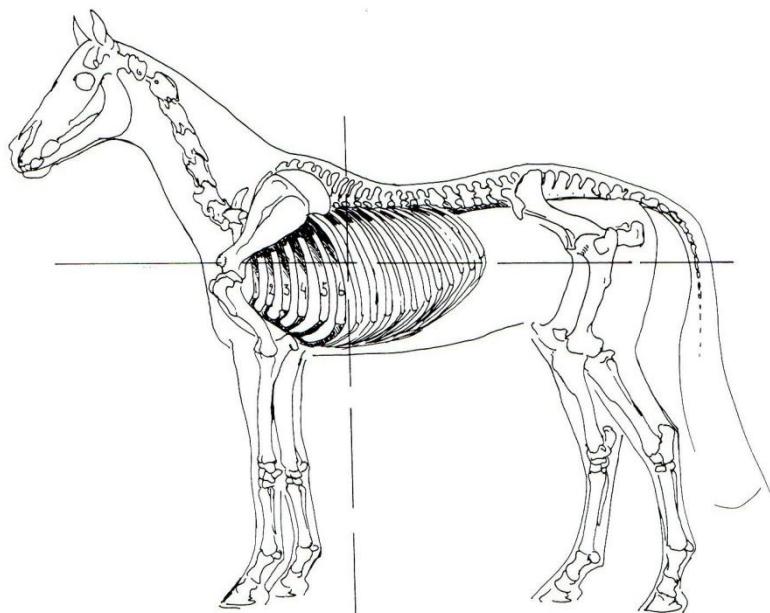
- a) rameni zglob
- b) lakatni zglob
- c) zapeščajni ili karpalni zglob
- d) putični zglob
- e) krunski zglob
- f) kopitni zglob
- g) kuk
- h) koljeni zglob
- i) skočni zglob

Prikaz donjeg dijela ekstremiteta konja

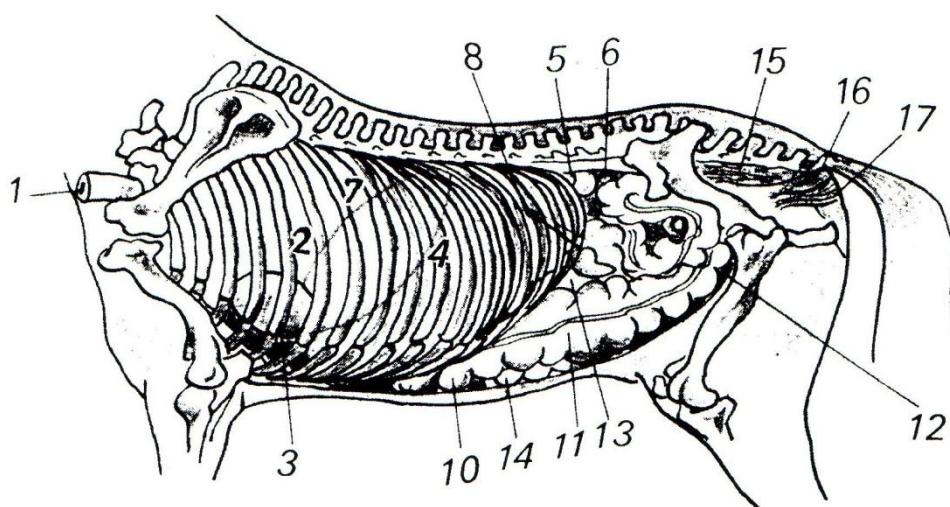
Težište konja

Težište konja koji стоји мирно отприлике је у висини прсне kostи испод гребена. Осим положаја главе и врата, на промјену тежишта конја утиче и седланje te sjediште јахача. Будући да је тежиште конја који стоји усмерено према напријед, предње су ноге јаче оптерећене него страžnje (55 posto оптерећења је на предњим ногама, а 45 posto на страžnjima).

3.4 Unutrašnji organi

Unutrašnji su organi svi organi koji leže u tjelesnim šupljinama. U prsnoj šupljini nalaze se pluća i srce. U trbušnoj i zdjeličnoj šupljini nalaze se probavni kanal, jetra, slezena, mokraćni i spolni organi.

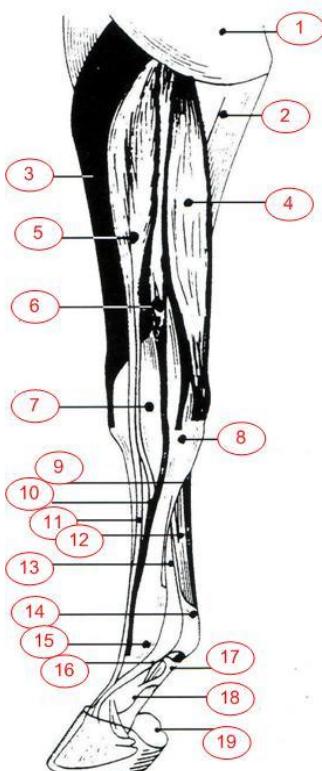
1 dušnik	7. granica dijafragme	14. vrh slijepoga crijeva
2. pluća	8. tanko crijevo	15. rektum
3. srce	9. malo crijevo	16. dugi mišić repa
4. dijafragma (ošit)	10. donji položaj velikog crijeva	17. zatvarač (sfinkter) anusa
5. slezena	11. lijevi donji položaj	
6. lijevi bubreg	13. lijevi gornji položaj	

Srce pumpa krv, opskrbljenu kisikom i hranjivim tvarima, kroz čitavo tijelo. Pluća opskrbljuju krv kisikom, a uzimaju ugljični dioksid. Bubrezi pročišćuju krv od otpadnih tvari i izlučuju ih u mokraćni mjehur. Jetra prozvodi žuč, pohranjuje vitamine i ima veliku ulogu pri detoksikaciji tijela.

Slezena služi kao skladište eritrocita koje otpušta u krvotok pri velikim opterećenjima.

U želučano-crijevnome kanalu progutana se hrana probavlja i upija u krv. U usporedbi s veličinom konja želudac je veoma mali (12-14 litara zapremnine), zbog čega konje treba češće hraniti manjim količinama hrane.

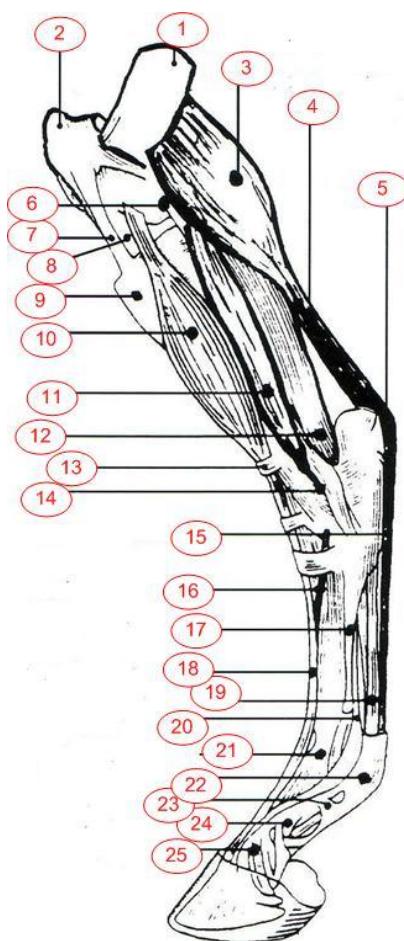
3.5 Prednji i stražnji ekstremiteti

Prednja lijeva noga

1. lakatna kvrga	8. postranična tetiva ispruživača prsta	15. krunski zglob
2. duboki sagibač	9. zajednička tetiva ispruživača prsta	16. kopitna hrskavica
3. ispruživač karpalnog zgloba	10. tetiva dubokog sagibača prsta	
4. zajednički ispruživač prsta	11. prstenasti ligament putice	
5. postranični ispruživač prsta	12. putični zglob	
6. dodatna zapeščajna kost	13. spoj između treće i zajedničke tetive ispruživača prsta	
7. površinska tetiva sagibača prsta	14. križni dio prstenastog ligamenta putice	

Stražnja lijeva noga

1. bedrena kost	10. dugi ispruživač prsta	19. duboka tetiva sagibača
2. patela	11. postranični spruživač prsta	20. interosseus
3. mišić gastrocnemius
(ekvivalent mišiću lista kod čovjeka)	12. sagibač prsta	21. putični zglob
4. ahilova tetiva	13. ligament koji učvršćuje tetric	22. prstenasti ligament putice
5. petna kvrga	14. skočni zglob	23. putična ploča
6. postranični patelarni ligament	15. površinski sagibač prsta	24. krunski zglob
7. srednji patelarni ligament	16. tetiva postraničnog ispruživača prsta	25. kopitni zglob
8. koljeni zglob	17. štunak	
9. potkoljenica	18. zajednička tetiva ispruživača.	

Na prednjim i stražnjim ekstremitetima konja postoje mehanizmi koji preuzimaju teret bez rada mišića. Zahvaljujući tome, konj može dugo stajati a da se ne umori.

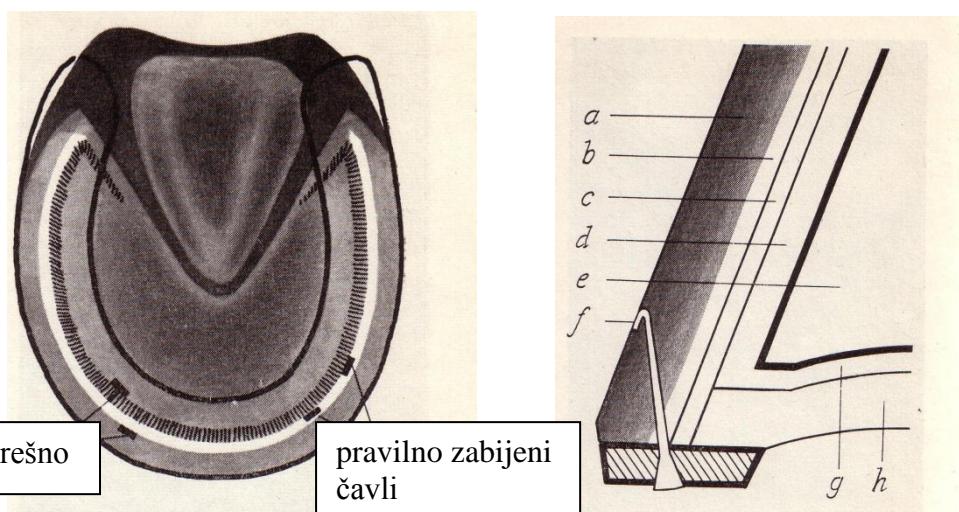
3.6 KOPITO

Zdravo kopito – zdrav konj. Slobodni konji u prirodi troše nepotkovana kopita. Sportski i radni konji potkivaju se kako bi bili sigurniji pri kretanju radi zaštite kopita od trošenja. Budući da se kopita ne troše, potkivač mora otprilike svakih šest tjedana (ovisno o brzini rasta kopita) orezivati izrasli dio kopita i stavljati nove potkove.

Kako ne bi zbog potkivanja kopita popucala ili konj šepao, važno je čavle zabiti na pravo mjestu, u tzv. bijelu liniju.

Ovako izgleda kopito:

pravilan položaj potkove - pravilno zabijeni čavli

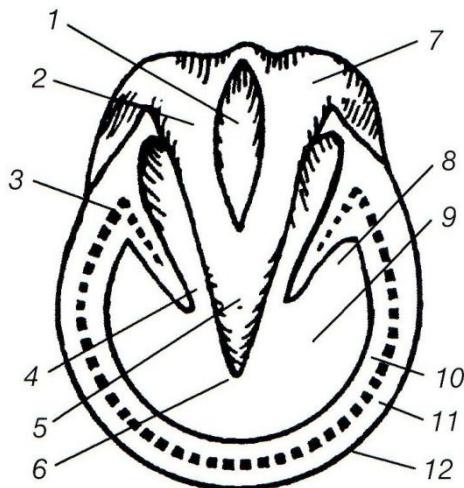

- a) zid kopita
- b) bijela linija
- c) lamele

- d) unutrašnji zid
- e) kopitna kost
- f) ispravno zabijen čavao

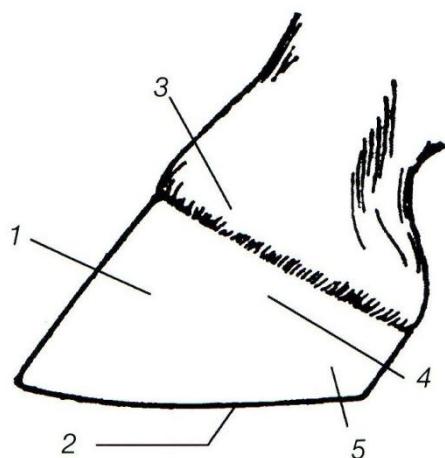
- g) unutrašnji taban
- h) taban

DIJELOVI KOPITA ODOZDO

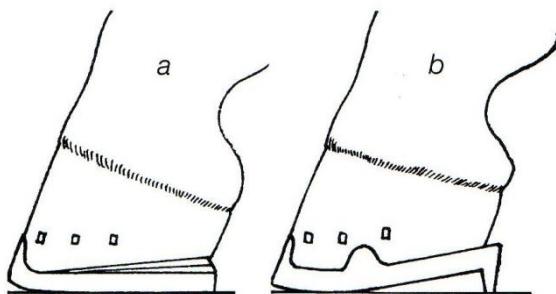

1. središnja žabična brazda	5. tijelo žabice	9. taban
2. krak žabice	6. vrh žabice	10. nosivi rub
3. urožno potporište	7. peta	11. bijela linija
4. postranična žabična brazda	8. kut tabana	12. zid kopita

DIJELOVI KOPITA SA STRANE

1. prednji zid	3. krunski rub	5. petni zid
2. nosivi rub	4. postranični zid	

SLIKA A – prednja potkova s kožnim umetkom

SLIKA B – stražnja potkova sa zaobljenim prstom i štulnom (čvarci) – potkova za konje kod kojih je dijagnosticiran karakuš

Njega kopita podrazumijeva čišćenje i održavanje kopita zdravim, a sastoji se od uklanjanja prljavštine i kamenčića te redovitog pranja i četkanja kopita. Na taj se način i svakodnevno provjerava stanje kopita i potkova.

Treba paziti na to da putica bude suha. Mazanje dobrom mašću za kopita potrebno je najmanje jedanput na tjedan, a ako je kvaliteta kopitne rožine loša, nužno je mazati kopita češće.

3.7 Boja dlake i oznake

Divlji konj bio je sive boje poput miša, a pitomi konji mogu imati brojne različite boje dlake.

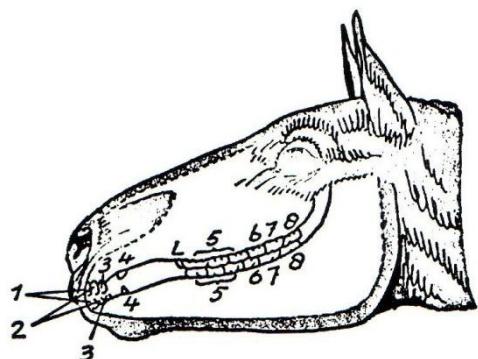
Boje su dlake konja:

1. vranac – dlaka i griva su crne
2. alat – dlaka, griva i rep imaju jednaku boju, crvenkasto-žutu (riđu)
3. dorat – dlaka je smeđa, griva i rep su crni
4. sivac – dlaka je od sive do bijele boje, griva i rep su od bijele do crne boje
5. kulaš – dlaka je riđa, griva i rep su crni
6. izabel – dlaka je žućkasta, griva i rep su bez pigmenta (svijetli)
7. šarac – dlaka je s velikim crnim, bijelim ili smeđim dijelovima (mrljama).

3.8 ZUBI

Konj je sisavac čiji se mlijecni zubi zamjenjuju trajnima. Mlijecni zubi razlikuju se od trajnih oblikom i bojom. Promjena zubiju počinje kad je konj star dvije godine i traje do pete godine. Konji imaju 36 zuba (šest sjekutića i po 12 pretkutnjaka i kutnjaka u gornjoj i donjoj čeljusti). Pastusi i kastrati imaju još i četiri očnjaka.

Zubalo

1-3 sjekutići (prednji, srednji i krajnji)

4 – očnjaci

5-8 pretkutnjaci i kutnjaci

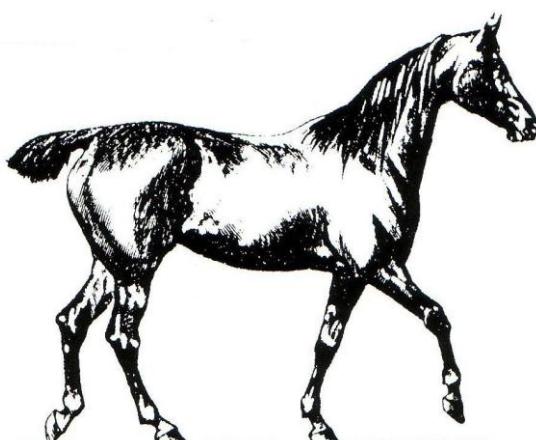
Sjekutići na površini za žvakanje imaju ljevkaste udubine, tzv. kaličce. Tijekom godina zubi se troše i mijenjaju im se oblik i izgled. Zato možemo po Zubima odrediti starost konja.

3.9 KRETANJE KONJA

Korak

Hod je stupajuće kretanje u četiri takta, pri čemu se sve četiri noge, jedna za drugom, podižu i spuštaju na tlo. Jahač čuje četiri udarca kopita u podjednakim razmacima i prepoznaže je li takt pravilan. Noge se pokreću ovim redoslijedom: stražnja desna, prednja desna, stražnja lijeva, prednja lijeva.

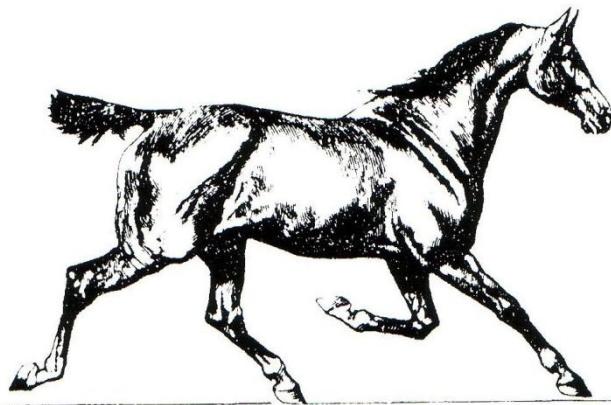
Hod je četverotaktno kretanje.

Kas

Kas je dvotaktno kretanje konja, pri čemu se istodobno pokreće dijagonalni par nogu.

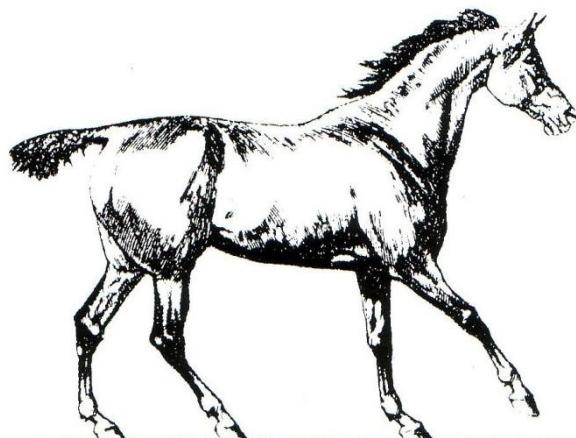
Kas je dvotaktno kretanje.

Galop

Galop je trotaktno kretanje, a razlikujemo lijevi i desni galop. Pri levom galopu konj kreće stražnjom desnom nogom, zatim slijede istodobno stražnja lijeva i prednja desna te prednja lijeva (vodeća) noga, nakon čega slijedi trenutak lebdenja.

Galop je trotaktno kretanje (može biti lijevi ili desni).

Posebne vrste kretanja konja

Hod, kas i galop tri su osnovne vrste kretanja konja. Postoje još i tolt i pas, što ovisi o pasmini konja.

Tolt je četverotaktni korak visoko podignutih nogu, a slijed nogu jednak je kao u hodu. Brzina je od hoda do galopa. Pas je kretanje pri kojem konj parove nogu s iste strane istodobno podiže i spušta.

PITANJA

1. Koje su osnovne boje dlake konja?
2. Što su prirodne oznake konja?
3. Što su stečene oznake konja?
4. Čemu služi točan opis boje dlake i oznaka konja?
5. Koja je razlika između alatog i doratog konja?
6. Kako se zovu rožnate tvorevine na unutrašnjoj strani nogu i gdje se točno nalaze?
7. Između kojih se kostiju nalazi skočni zglob konja?
8. Na kojim kostima leži patela?
9. Koliko vratnih, leđnih, slabinskih i križnih kralježaka ima konj?
10. Kako se zove stražnji dio rožine na tabanu kopita?
11. Čemu služi kičica?
12. Navedite glavne dijelove konja?
13. Koje su osnovne vrste kretanja konja? Navedite u kojim se taktovima odvijaju.
14. Što je desni, a što lijevi galop?
15. Koje vrste kasa razlikujemo?
16. Koliku brzinu konj može postići pri svojim osnovnim vrstama kretanja (npr. u kasu)?
17. Kako definiramo hod?
18. Kako definiramo kas?
19. Definirajte galop i objasnite kako razlikujemo desni od lijevoga?
20. Što je unakrsni (ukršteni) galop?

ODGOVORI

1. Osnovne boje dlake konja su dorat, alat, sivac i vranac.
2. Prirodne su oznake konja sva urođena bijela područja na glavi, vratu, tijelu i ekstremitetima.
3. Stečene su oznake konja ožiljci, natisci, žigovi.
4. Točan opis boje dlake i oznaka služi za prepoznavanje konja.
5. Razlika je između alatog i doratog konja boja grive i repa.
6. Rožnate tvorevine na unutrašnjoj strani nogu zovu se kesteni. Na prednjoj se nozi nalaze iznad karpalnoga zgloba, a na stražnjoj nozi ispod skočnoga zgloba.
7. Skočni zglob konja nalazi se između potkoljenice i cjevanice.
8. Patela leži na bedrenoj kosti i potkoljenici.
9. Konj ima sedam vratnih, 18 leđnih, šest slabinskih i pet križnih kralježaka.
10. Stražnji dio rožine na tabanu kopita zove se žabica.
11. Kičica štiti puticu od udaraca, prljavštine i vlage.
12. Glavni su dijelovi konja glava, vrat, trup i ekstremiteti.
13. Osnovne su vrste kretanja konja hod – u četiri takta, kas – u dva takta i galop – u tri takta.
14. U desnom galopu prvo kreće lijeva stražnja nogu, zatim istodobno lijeva prednja i stražnja desna te na kraju prednja desna. U lijevom galopu prvo kreće desna stražnja nogu, zatim istodobno desna prednja i stražnja lijeva te na kraju prednja lijeva.
15. Razlikujemo radni, srednji, prikupljeni i pojačani kas.
16. U hodu konj može postići brzinu od pet do šest kilometara na sat, u kasu od osam do deset km/sat, u galopu od 15 do 20 km/sat.
17. Hod je četverotaktno kretanje, a redoslijed je pokretanja nogu: stražnja desna, prednja desna, lijeva stražnja i lijeva prednja. Razlikujemo srednji hod, prikupljeni hod, pojačani hod i hod sa slobodnim dizginima.
18. Kas je dvotaktno kretanje, pri čemu se istodobno pokreće dijagonalni par nogu. Razlikujemo radni, srednji, prikupljeni i pojačani kas.
19. U galopu se konj kreće trotaktno, u galopskim skokovima. Ovisno o tome koja je prednja noga vodeća, govorimo o desnom, odnosno o lijevom galopu. U desnom galopu prvo kreće lijeva stražnja nogu, zatim istodobno lijeva prednja i stražnja desna i na kraju prednja desna. Razlikujemo radni, srednji, prikupljeni i pojačani galop.
20. Unakrsni (ukršteni) galop je kretanje u galopu, pri čemu konj stražnjim nogama galopira u desnom galopu, a prednjima u lijevome, i obratno.

4. SMJEŠTAJ I PREHRANA KONJA

4.1 Što jede konj

Tri su osnovne skupine hrane:

- a)** energetska hrana ili zrnje (zrnata hrana): zob, ječam, kukuruz. Zrnata hrana daje se cijela ili zgnječena. Osim energije, zrnata hrana sadrži nužne vitamine i minerale. Nije preporučljiva prehrana samo peletiranom (briketiranom) hranom.
- b)** volumiozna hrana: sijeno i slama. Volumiozna je hrana balastni materijal nužan za probavu i zauzima 30 - 50 posto ukupne količine hrane na dan.
- c)** sočna hrana: trava, mrkva, repa i silaža. Važna je zbog raznolikosti prehrane.

4.2 Smjernice pri prehrani konja:

- 1) Konj ima mali želudac i zato ga moramo hraniti najmanje tri puta na dan. Količine dnevne prehrane: 1 kg energetske hrane i 1 kg volumiozne hrane na 100 kg tjelesne težine konja pri srednje teškom radu. Konj prosječne veličine težak je oko 500 kilograma.
- 2) Voda mora konju biti stalno dostupna. Dnevne su potrebe oko 30 - 50 litara.
- 3) Vrijeme hranjenja mora biti jednak svakoga dana i u staji treba biti mir.
- 4) Kad se konj ne jaši, potrebno je smanjiti količinu zrnate hrane.
- 5) Hrana koju nudimo konju mora biti čista, zdrava, nesmrznuta.
- 6) Repini rezanci trebaju se 12 sati namakati u vodi prije nego što ih ponudimo konju.
- 7) Treba izbjegavati nagle promjene vrste hrane, posebice pri prelasku na zelenu hranu.

Uobičajeno se konj hrani tri puta na dan. Zrnatu hranu treba rasporediti u podjednake obroke, a najveći dio volumiozne hrane daje se navečer. Najmanje se hrane daje ujutro, a najviše navečer jer tako konj ima vremena noću sve probaviti.

Primjer: Konju koji radi 1 - 2 sata na dan treba dati 4 - 5 kg zobi i jednaku količinu sijena. Također je potrebno konju ponuditi sol pri pojačanom znojenju i linjanju, najbolje kamen za lizanje ili ciglu od prirodne soli koju stavimo u zobarnik. Možemo i dodati usitnjenu sol u hranu, 10 - 15 grama na dan. Ne smijemo zaboraviti da konju treba puno vode: 30 - 50 litara na dan. Voda ne smije biti prehladna, najbolje su automatske pojilice, najmanjeg protoka vode od osam litara u minuti, koje se moraju redovito čistiti. Važno je konja hraniti uvijek u isto doba dana jer to doprinosi miru u staji.

4.3 Otvorno bilje

Neke biljke kojima se konj može otrovati:

1. velebilje (*Atropa belladonna*)
2. tisa (*Taxus baccata*)
3. zanovijet (*Cytisus laburnum*)
4. mrazovac (*Colchicum autumnale*)
5. akacija (*Robinia pseudoacacia*)
6. crvena pustikara (*Digitalis purpurea*)
7. tuja ili botanički klek (*Chamaecyparis*)
8. šimšir pitomi (*Buxus sempervirens*).

PITANJA:

1. Kolika je prosječna potreba konja za vodom na dan?
2. Koliko puta na dan hranimo konja?
3. U kakvom je odnosu veličina želuca prema veličini tijela konja?
4. Koje su vrste hrane?
5. Što podrazumijevamo pod zelenom hranom?
6. Što podrazumijevamo pod volumioznom hranom?
7. Čemu služi volumiozna hrana?
8. Što podrazumijevamo pod zrnatom hranom?
9. Koji su glavni izvori energije u hrani?
10. Koliko dana mora proći nakon košnje, prije nego što konj može jesti sijeno?
11. Kako izgleda kvalitetno sijeno?
12. Koliko soli na dan treba konj? A ljeti?
13. Na što moramo paziti prilikom promjene hrane?
14. Kako reguliramo obroke u dane mirovanja?
15. Što je uzdržna potreba?
16. Koliko zrnate hrane, sijena i slame treba prosječno velik konj pri srednje teškom radu?
17. Što se može koristiti kao prostirka umjesto slame?
18. Koja je najpoželjnija temperatura staje?
19. Kako se i kada hrane konji?

ODGOVORI:

1. Prosječna je potreba konja za vodom 30 - 50 litara na dan.
2. Konja hranimo nekoliko puta na dan, najčešće triput.
3. U odnosu na veličinu tijela, želudac je konja veoma mali.
4. Osnovne su vrste hrane: zrnata, volumiozna i sočna hrana.
5. Zelena je hrana svježe pokošena trava ili paša.

6. Volumiozna je hrana sijeno i slama.
7. Volumiozna hrana služi kao balast i za zabavu konja.
8. Zrnata je hrana zob, ječam, kukuruz, pšenica.
9. Glavni su izvori energije u hrani ugljikohidrati, masti i bjelančevine.
10. Nakon košnje mora proći otprilike 6 - 10 tjedana.
11. Kvalitetno je sijeno s dugačkom stabljikom, dobrog mirisa i boje. Nipošto pljesnivo!
12. Konj treba 10 grama soli na dan, a ljeti dva do tri puta više.
13. Hranu valja mijenjati postupno.
14. U dane mirovanja konja treba hraniti za pola obroka manje.
15. Uzdržna je potreba odgovarajuća količina hrane za konja koji miruje pri kojoj se neće ni udebljati ni smršavjeti.
16. Prosječno velik konj pri srednje teškom radu treba 1 kg zrnate hrane, 1 kg sijena i pola kg slame na 100 kg tjelesne težine.
17. Kao prostirka, umjesto slame, može se koristiti treset, piljevina, lišće, sjeckani papir.
18. Temperatura staje ne bi smjela biti niža od osam stupnjeva Celzijevih niti viša od 15 stupnjeva. Valja izbjegavati propuh.
19. Konji se hrane tri puta na dan jednakom količinom zrnate hrane, a najveći se dio volumiozne hrane daje navečer. Konje ne treba hraniti neposredno prije rada.

5. Sedla i uzde

5.1 Uzdanje i sedlanje

- pristupiti konju na način koji je opisan u 2.2
- konja u boksu, prije sedlanja, privezati
- konja privezanog na štandu prvo osedlati, a zatim staviti kacigu na glavu i pripremiti korbač prije uzdanja.

Kad prilaziš konju uvijek nosi uzdu uredno složeno u lijevoj ruci ili na lijevom ramenu.

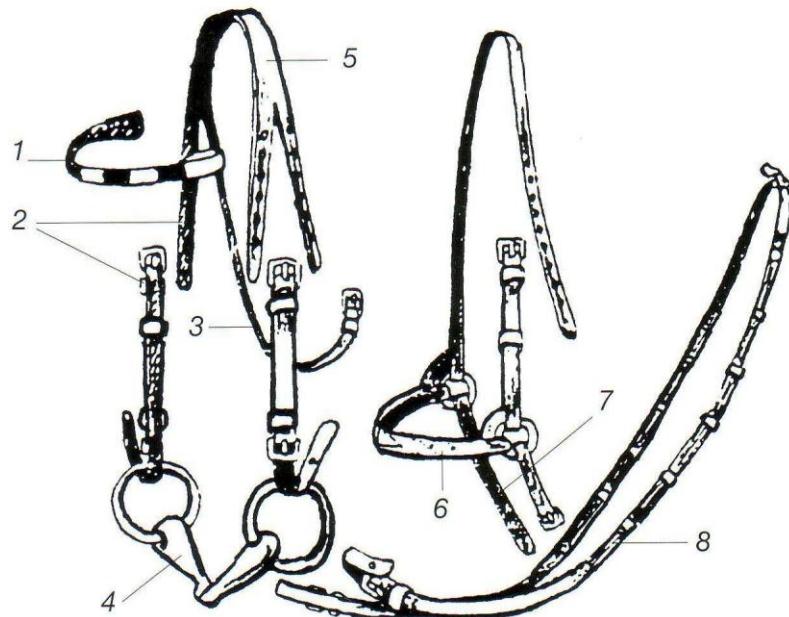
- Uvijek prilazi konju s lijeve strane.
- Stani leđima okrenut prema lijevoj plećki, kao što je prikazano na slici, zatim pažljivo, bez naglih pokreta ali odlučno stavi desnu ruku konju preko glave.
- Ako je konj miran, možeš desnom rukom pažljivo prebaciti vodice (dizgine) preko glave i vrata.
- Sad je prilika da konju skineš ular, pridržavajući konja desnom rukom oko nosa.
- Istodobno drži desnom rukom nos konja i polako prebaci uzdu u desnu ruku.
- Dlanom lijeve ruke približi žvalu konjskim ustima i palcem gurni u gornji dio usta gdje nema zubi. Kako konj otvara usta, tako desnom rukom povlači uzdu prema gore, da žvala dode u svoj položaj. Pripazi da žvala ne udara konja po Zubima.
- Desnom rukom nježno povuci tjemeni remen preko desnog uha, zatim lijevom rukom preko lijevog uha, ne mijenjajući svoj položaj (vidi sliku).
- Iskoristi ruke podignite u blizini ušiju konja i popravi mu grivu i šiške. Provjeri smeta li mu neki remen.
- Pripazi na to kako zakopčavaš prekonosni remen jer ih ima više vrsta. Remen treba zategnuti toliko da se jedan ili dva prsta mogu provući između remena i glave konja.

- Podgušni remen treba zategnuti toliko da se stisnuta šaka može provući između remena i glave konja.

Žvala je na odgovarajućoj visini ako se primjećuju dvije bore na usnama.

5.2 Dijelovi uzde

1. čeoni remen
2. obrazni remen
3. podgušni remen
4. žvala
5. tjemeni remen

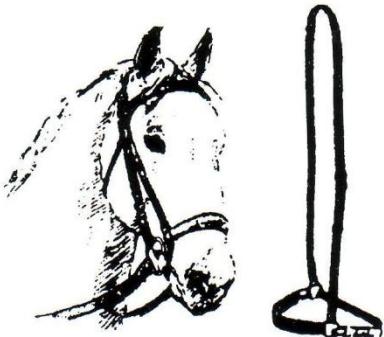

6. prekonosni remen
7. podbradni remen
8. vodice (dizgini)

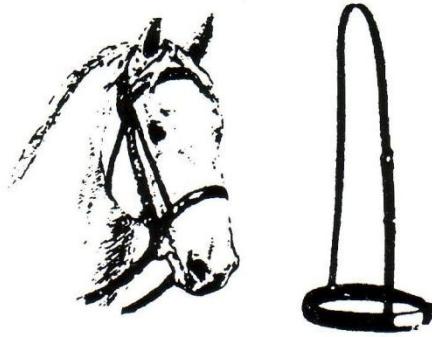
Vrste prekonosnih remena:

hanoveranski

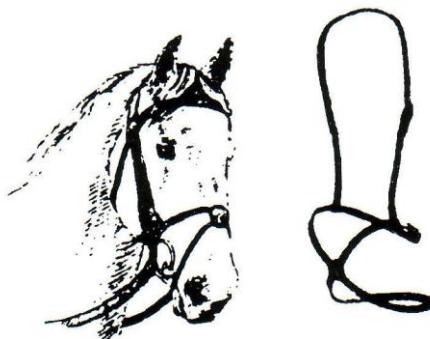
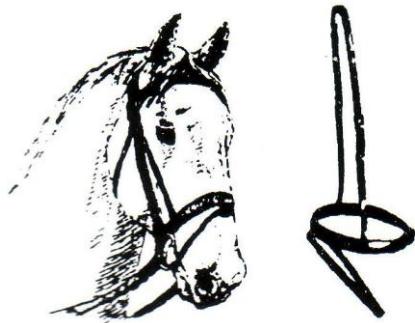
engleski

kombinirani

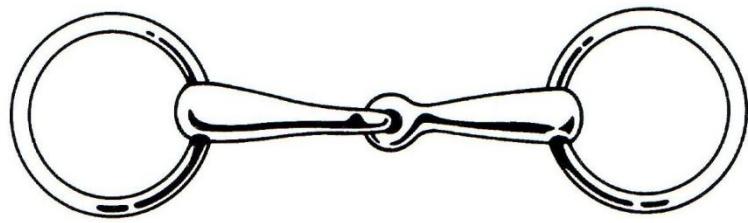

meksički

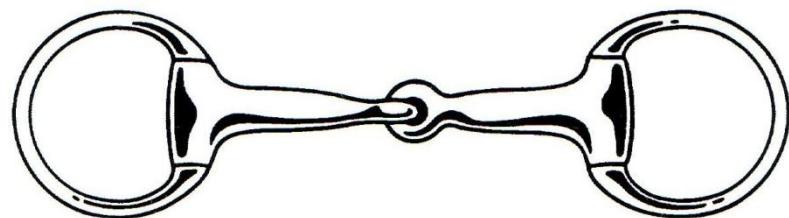

5.3 Žvale

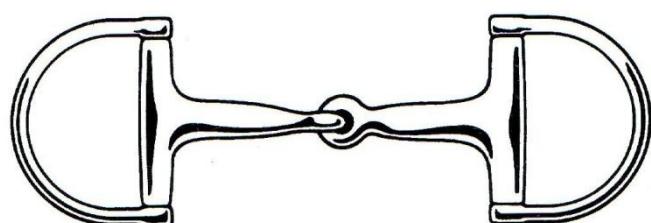
Obična jednom prelomljena žvala

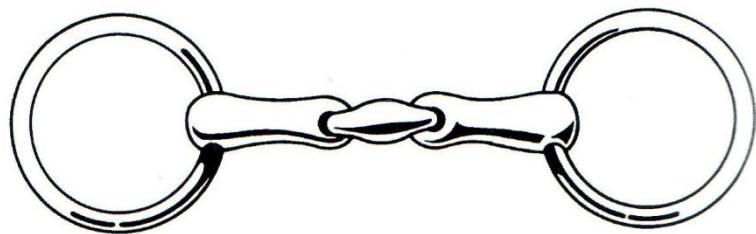
Obična jednom prelomljena žvala s ovalnim obručima

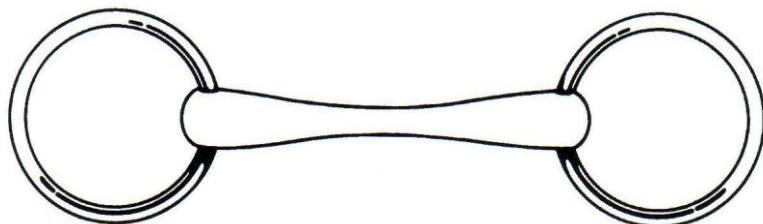
D-žvala, jednom prelomljena

Dvaput prelomljena žvala

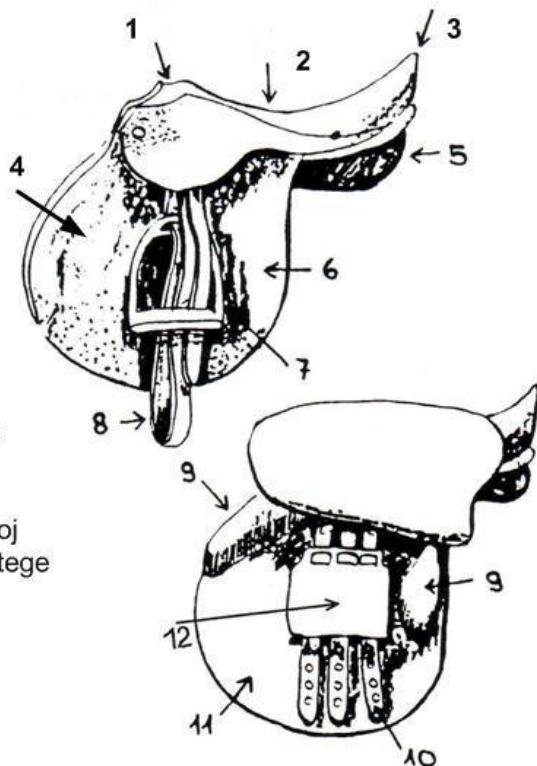

Neprelomljena, ravna žvala

5.4 Sedlo

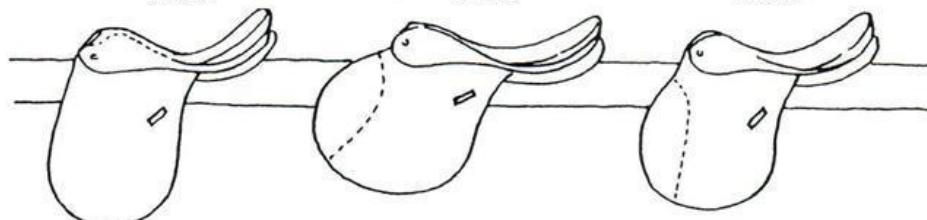
1. Prednji unkaš
 2. Sjedište
 3. Stražnji unkaš
 4. Kifla
 5. Jastuci
 6. List sedla
 7. Stremen
 8. Remen stremena
 9. Kifle za koljeno
 10. Potege
 11. Zaštitni list za znoj
 12. Zaštitni list za potege

Dresurno sedlo

Preponsko sedlo

Svestrano sedlo

Islandsko sedlo

Western sedlo

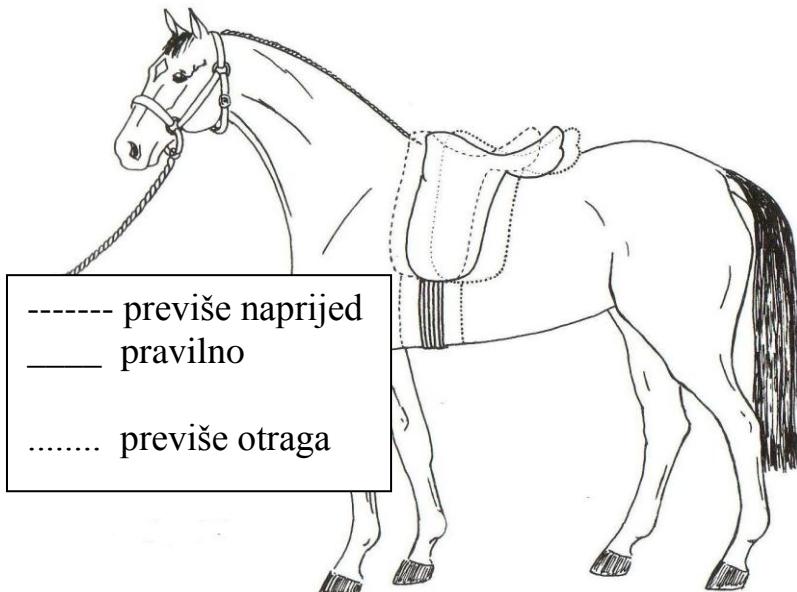
Terensko sedlo

Sedlanje

- Prije nego što staviš sedlo na konja, stremeni (uzengije) i potege (kolan) moraju biti podignuti.

- Stavi sedlo pažljivo, malo više prema naprijed, zatim ga povuci prema natrag u pravilni položaj, kako bi dlaka pravilno polegla.
- Posebno pripazi na to da podsedlica leži pravilno. Nemoj zaboraviti podignuti podsedlicu kod grebena da omogući protok zraka i ne nažulja konju leđa.
- Prijeđi konju zdesna i spusti pažljivo kolan. Pripazi na to da nije zavrnut.
- Vrati se konju s lijeve strane i pritegni kolan samo toliko da sedlo ne može pasti ili promijeniti položaj. Većinu konja smeta ako kolan odmah pritegneš dokraja.
- Kolan treba biti širinu dlana ili malo više iza konjskoga lakta.
- Prije uzjahivanja još jednom pritegni kolan. Nakon nekoliko minuta jahanja hodom ili čak nakon nekoliko minuta u kasu još nekoliko puta provjeri je li kolan dovoljno pritegnut.
- Oprez, neki se konji mogu uspaničiti ako kolan odmah pritegneš dokraja. Zato je bolje voditi konja pedesetak metara prije nego što uzjašiš.

Sigurnost držača stremena (uzengija)!

5.5 Pomoćni remeni (dizgini)

Pomoćni remeni trebaju biti pomoć jahaču. To se pomagalo mora koristiti pažljivo i pod nadzorom trenera. Cilj je pomoćnih remena pomoći jahaču u postizanju bolje radne forme i lakšeg opuštanja konja u radu.

Savjeti:

- Ako nisi siguran kako se koriste pomoćni dizgini, pitaj trenera.

- Kad prvi put stavljaš pomoćne dizgine pripazi na to da ih ne zatežeš prejako jer možeš kod konja izazvati paniku.
- Pomoćni dizgini ne smiju utjecati na rad konja u korektnoj formi.
- Ako ne znaš kako će konj reagirati na pomoćne dizgine, prvo ga lonžiraj.

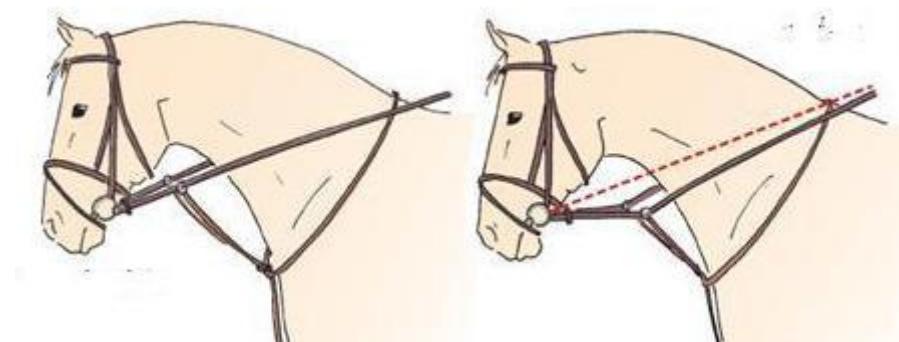
Martingal

Martingal je jedini pomoćni dizgin koji je dopušten na turnirima u preponskom jahanju.

Kako bi martingal imao pravilan utjecaj, treba ga pravilno namjestiti:

- Ispravno – sprečava podizanje glave, a istodobno glavi daje potpunu slobodu u pravilnom položaju.
- Neispravno – smanjuje konju mogućnost postizanja ravnoteže.

Ispravno

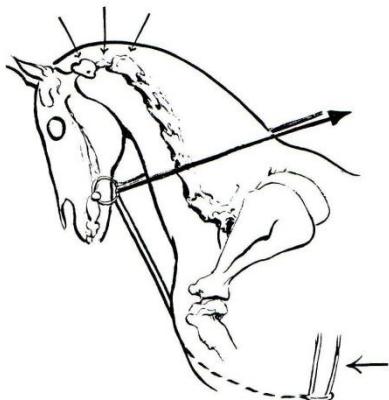
Neispravno

Izvezice (šlaufcigel)

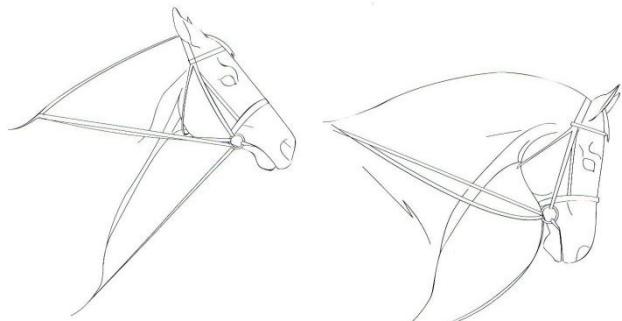
Dva su načina upotrebe izvezica. Prvi je vezanje za kolan između nogu, a drugi vezanje za kolan sa strane. Treba se posavjetovati s iskusnim trenerom o tome kako upotrijebiti izvezice. Ovi pomoćni remeni traže iskusnijega jahača.

Neiskusni jahači mogu kod konja izazvati paniku i pasti na leđa. Izvezice nisu dopuštene na turnirima, osim u zagrijavalisti

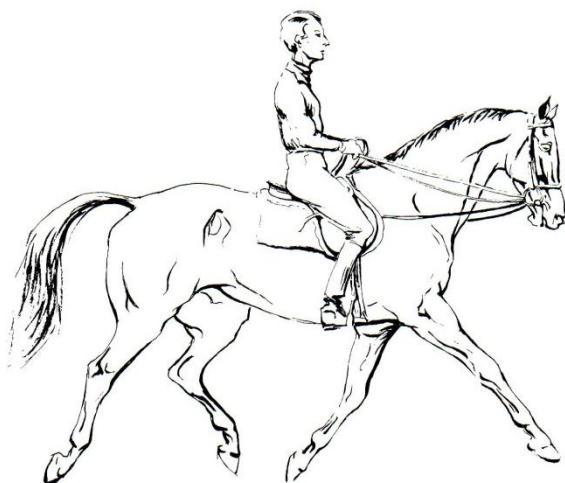
Pogrešna upotreba izvezica

Ispравно podešene izvezice između nogu

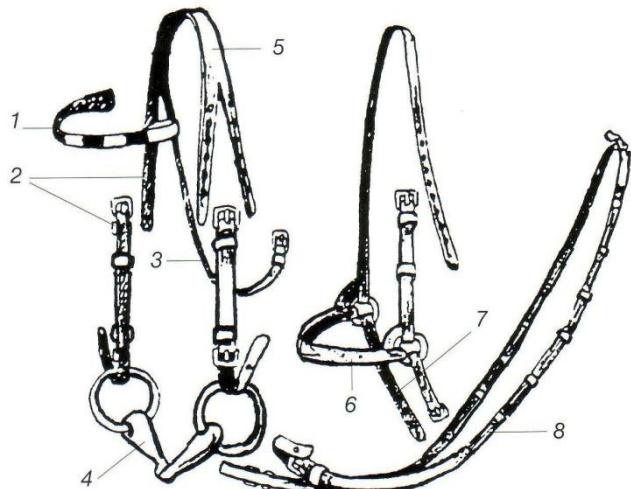

Ispравно podešene izvezice sa strane

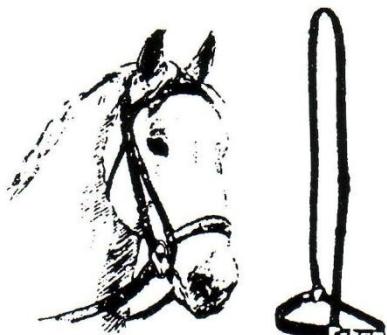
Pitanja

1. S koje strane uvijek prilaziš konju?
2. Po čemu prepoznajemo da je žvala na odgovarajućoj visini?
3. Nabroji dijelove uzde!

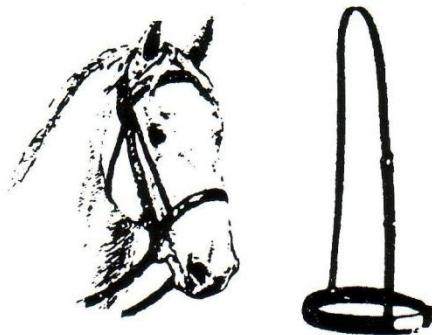

4. Kako se zovu ovi prekonosni remeni?

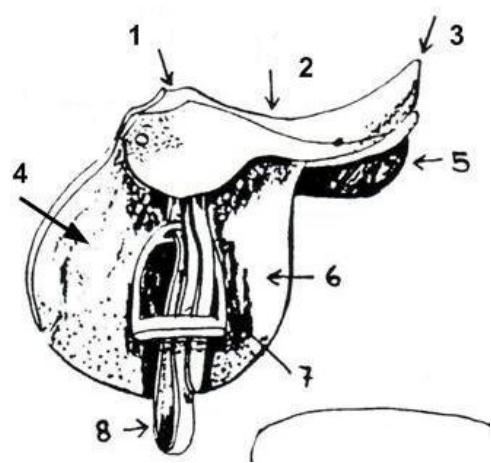
a)

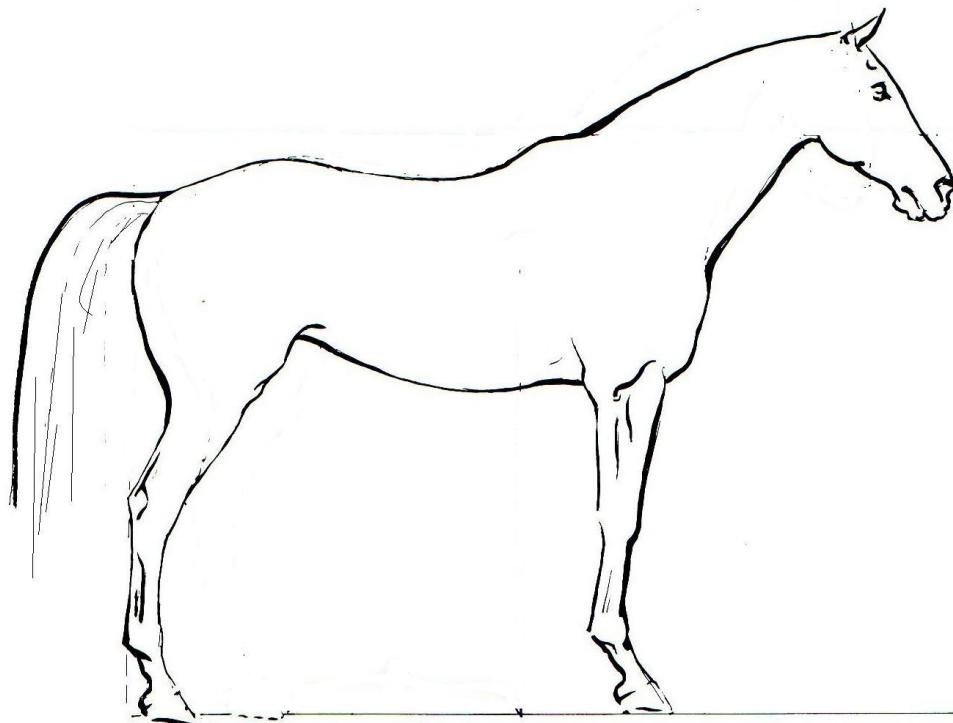
b)

5. Nabroji dijelove sedla!

6. Nacrtaj pravilan položaj sedla i martingala s dizginima.

Odgovori

1. Konju se uvijek prilazi s lijeve strane.
2. Žvala je na odgovarajućoj visini kad se pojave dvije bore na usnama.
3. Dijelovi su uzde: 1. čeoni remen, 2. obrazni remen, 3. podgušni remen, 4. žvala, 5. tjemeni remen, 6. prekonosni remen, 7. podbradni remen, 8. dizgini.
4. Prekonosni remeni su: a) hanoveranski, b) engleski.
5. Dijelovi su sedla: 1. prednja jabuka (unkaš), 2. sjedište, 3. stražnja jabuka (unkaš), 4. kifla, 5. jastuci, 6. list sedla, 7. stremen (uzengija), 8. remen stremena (uzengije).
6. Pravilan položaj sedla i martingala pogledaj u poglavlju 5.4.

6. Bolesti konja

6.1 Prepoznavanje bolesti

Pažljivim promatranjem konja možemo na vrijeme prepoznati znakove koji upućuju na to da je konj bolestan ili ozlijeden.

Nepravilnosti u kretanju uočavaju se na jednom ili na nekoliko ekstremiteta i najčešće su uzrokovane bolom, pa se takav hromi konj ne smije jahati ni uprezati.

Prekomjerno znojenje, plitko disanje i istaknuti nemir jasni su pokazatelji jake boli (npr. kolike, prijelomi).

Depresivan konj, bez apetita, pokunjen, spuštene glave i hladnih ušiju znak je za zabrinutost jer su to najčešće simptomi povišene temperature, poremećaja u cirkulaciji ili nekih bolesti unutrašnjih organa.

Normalne vrijednosti trijasa (mjeriti u mirovanju)

Puls konja - broj je otkucaja srca u minuti 30 do 40 (mjeri se na unutrašnjoj strani donje čeljusti).

Broj je udisaja u minuti 10 do 15.

Temperatura je 37,5 do 38,2 stupnjeva Celzija (mjeri se tri minute u rektumu).

Pri kretanju, a osobito nakon težega rada, sve su vrijednosti znatno veće.

Vrijeme potrebno da se nakon rada ponovno vrate na razinu normalnih vrijednosti dobar je pokazatelj kondicije konja. Konjima u dobroj kondiciji potrebno je približno 30 minuta mirovanja nakon velikog napora da se vrijednosti vrate na normalnu razinu.

6.2 Cijepljenje i primjena sredstva protiv parazita

Pravilna briga za konja podrazumijeva i redovito cijepljenje i primjenu sredstava protiv parazita. Prva imunizacija provodi se dvokratno, u razmaku od 21 do 92 dana, docjepljivanje je u periodima ne duljima od šest mjeseci i tri tjedna. Može se primijeniti i kombinirano cjepivo protiv influence i tetanusa. Konji koji redovito borave vani trebaju se četiri puta na godinu čistiti od parazita, a konji koji više vremena provode u stajama dvaput na godinu.

6.3 Njega konja

Prije početka rada:

Konj se može tijekom noći ozlijediti i zato je nužan svakodnevni pregled. Pregledavamo: oči, nos, gubicu, leđa, kopita, tetive, potkove (svakih šest do osam tjedana kopita se prekivaju).

Prehrana je konja individualna, a ovisi o treningu i sklonosti prema određenoj vrsti hrane.

Konj će nakon hranjenja i rada tražiti vodu te je potrebno obratiti pozornost na to da pojilice budu ispravne.

Čist i uredan konj ogledalo je svojega vlasnika.

Staja treba biti suha, ni pretopla ni prehladna, bez propuha, ali zračna. Pravilno je strujanje zraka veoma bitno.

Nakon treninga:

Nakon završenoga rada potrebno je ohladiti konja laganom šetnjom kako bi se uspostavio normalan rad srca.

Oznojenoga konja prvo treba osušiti, a tek onda uvesti u staju. Konje sklone znojenju treba pokriti dekom i u staji.

Nakon rada obavezno treba provjeriti je li oprema ozlijedila konja.

Preporučljivo je konju noge ohladiti mlazom hladne vode, a jaki je mlaz i dobar oblik masaže. Za hladnoga vremena, posebice zimi, nakon pranja nogu treba konja dobro osušiti.

Pri pranju glave ne smije se koristiti sapun.

Posumnjamo li na ozljedu ili bolest, treba pozvati veterinara.

Prije jahanja:

Nakon pregleda konja, počinjemo sa sedlanjem. Sva oprema mora biti uredna, redovito čišćena i pravilno postavljena na konja (ne smije ga žuljati niti mu otežavati rad).

Samo ako stavimo bandaže i štitnike, konj će biti zaštićen od ozljeda.

Konj je kao sportaš: prije rada potrebno je zagrijati mišiće kako bi bili spremni za veće napore.

Nakon jahanja:

Treba promatrati: hoda li konj ravno? ima li promjena na koži? Treba pregledati usta, noge i kopita te područje grebena i leđa.

6.4 Prva pomoć

Nužan je sadržaj svake stajske ljekarne: baterijska svjetiljka, termometar, tupe škare, brunda, dezinfekcijsko sredstvo, sprej ili mast za rane, puno čiste vate, zavoji (elastični i obični), flaster.

Postupci u slučaju ozljeda ili bolesti:

Prijelom – konja ostaviti na mjestu nesreće, nastojati da miruje dok ne dođe veterinar i primijeniti mjere za sprečavanje šoka. U slučaju otvorenog prijeloma, konju nema pomoći i mora ga se eutanazirati.

Temperatura – pustiti konja da miruje, osigurati mu dovoljno svježega zraka i pozvati veterinara.

Strano tijelo u oku - odmah pozvati veterinara.

Strano tijelo u kopitu - pokušati izvaditi, pozvati potkivača i veterinara.

Toplinski udar – polijevati konja hladnom vodom.

Upala kopitne koćine – kopito ohladiti i odmah pozvati veterinara.

Kolike – s konjem treba šetati, ne dopustiti mu da legne. Kolike su opasne za život, treba pozvati veterinara.

Šepanje – potražiti uzrok (npr. kamen u kopitu, ozljeda), pustiti konja da miruje i pozvati veterinara.

Nagnječenje na leđima ispod sedla – što češće polijevati hladnom vodom ili razblaženim octom, očistiti i dezinficirati te, ako je moguće, staviti vlažni oblog.

PITANJA:

- 1.** Kolika je normalna tjelesna temperatura konja?
- 2.** Kako se konju mjeri temperatura?
- 3.** Koliki je broj otkucaja srca zdravoga konja u mirovanju?
- 4.** Na kojem mjestu na tijelu konju opipamo puls?
- 5.** Kolika je frekvencija disanja u minutu?
- 6.** Koje su loše navike konja?
- 7.** Što je kolika, koje su posljedice i što treba učiniti?
- 8.** Što je hromost i kako se prepoznaje?
- 9.** Što treba učiniti ako konj šepa?
- 10.** Koje su najčešće ozljede kopita?
- 11.** Što je strmo kopito?
- 12.** Što je stisnuto kopito?
- 13.** Što je upala sinovijalnih struktura?
- 14.** Što je zvjerinac?
- 15.** Što je šuga i što je uzrokuje?
- 16.** Na kojem mjestu na tijelu konja i zbog čega nastaje nagnječenje ispod sedla?
- 17.** Kako se sprečava nagnječenje ispod sedla?
- 18.** Koja je osnovna podjela bolesti konja?
- 19.** Od kojih zaraznih (infektivnih) bolesti može oboljeti konj?
- 20.** Koje su najčešće nezarazne bolesti konja? Opišite znakove tih bolesti!
- 21.** Kako se prepoznaju i kako se liječe ozljede tetiva?
- 22.** Koja su koštana, zglobna i tetivna oštećenja?
- 23.** Kako se lijeći nagnječenje na leđima ispod sedla?
- 24.** Što je uzrok nagnječenja na tijelu ispod kolana?
- 25.** Što su jamstvene mane?
- 26.** Što treba učiniti ako posumnjamo na prazničku bolest?
- 27.** Što je flegmona?
- 28.** Što je trijas i koje su mu vrijednosti?
- 29.** Kakva treba biti klima u staji?
- 30.** Na kojem dijelu tijela konja promatramo disanje?
- 31.** Nakon koliko bi se minuta puls i disanje nakon rada morali vratiti u normalu i koje su vrijednosti?
- 32.** Koliko puta na godinu konja moramo čistiti od parazita?
- 33.** Vaš konj akutno kašlje. Što morate učiniti?
- 34.** Napišite uz sljedeće pojmove što treba poduzeti:
 - a) temperatura
 - b) hromost
 - c) nagaz na čavao
 - d) kašalj
 - e) nagnječenje na leđima ispod sedla
 - f) suzno oko.

ODGOVORI:

1. Normalna je tjelesna temperatura konja 37,5 do 38,2 stupnjeva Celzija, a povišena se temperatura povisuje najviše za četiri do pet stupnja.
2. Temperatura se konju mjeri digitalnim topломjerom, tako da se vrh toplojmjera stavi u rektum konja. Ako konja ne poznajemo, potrebno je podignuti mu prednju lijevu nogu, zbog opreza. Nakon svake upotrebe toplojer treba oprati i dezinficirati.
3. Broj otkucaja srca zdravoga konja u mirovanju iznosi do 40 udaraca u minuti.
4. Puls konju opipavamo s unutrašnje strane donje čeljusti.
5. Konj udahne 10 do 15 puta u minuti. Zbog malog broja udisaja potrebno je barem pola minute prije brojanja udisaja promatrati pokrete prsnoga koša i točno razlikovati udisaje od izdisaja.
6. Loše navike mogu dovesti do lošijega rezultata tijekom treniranja i natjecanja, pa čak i do razvoja bolesti (primjerice, njihanje ili „štrikanje“ može oštetiti zglobove, gutanje zraka može uzrokovati probavne smetnje). Najčešće su lošim navikama skloni konji koji većinu vremena provode u staji, a rjeđe konji na slobodi. Osim tih loših navika, kod konja se može pojaviti agresija (griženje i udaranje), što je posljedica okrutnog postupanja prema njima.
7. Kolika je bol u trbušnoj šupljini, a mogu je prouzročiti želučani ili crijevni poremećaji ili bolesti organa smještenih u trbušnoj šupljini. Osnovni su znakovi: znojenje, nemir, povišena temperatura, gubitak apetita, a konj se zbog boli baca na tlo. Uzroci su: hranjenje otrovnim biljkama, svježa djatelina, pljesniva hrana, prerano pojenje nakon rada, nagle promjene vremena i paraziti. Obavezno treba pozvati veterinara.
8. Šepavost je poremećaj prirodnoga kretanja konja do kojega dolazi zbog bolesti ili ozljeda na lokomotornom sustavu, što može biti čujno i vidljivo.
9. Ako konj šepa, treba ga pustiti da miruje i pozvati veterinara ili postupiti prema njegovim uputama.
10. Najčešće su ozljede kopita: nagaz na krunu, upala kopitne kočine, nabijeno kopito, ukov – zakov, nagaz na čavao, gnjiloća žabice, podotrohleoza.
11. Strmo je kopito ono čiji je kut veći od 45 stupnjeva.
12. Stisnuto je kopito ono koje je preusko.

13. Upala sinovijalnih struktura upala je mekih tkiva koja čine zglob (zglobne čahure, zglobne tekućine, tetiva, ligamenata).
14. Zvjerinac je upalna promjena na koži čiji su uzročnik bakterije, a ponekad gljivice. Najčešće se pojavljuje na putici, a očituje se kao upala ili infekcija, često kao posljedica nedovoljne njege.

15. Šuga je parazitska kožna bolest izazvana grinjama.
16. Nagnjećenje ispod sedla može se pojaviti na grebenu ili na leđima.
Uzroci su neprilagođena oprema, prejako pritegnut kolan ili loše sjedište i stav jahača.
17. Nagnjećenje leđa ispod sedla sprečavamo tako da prije jahanja konja temeljito očistitimo, pazimo na ispravan položaj podsedlice i sedlo položimo niz dlaku.
18. Bolesti konja dijele se na zarazne i nezarazne.
19. Konj može oboljeti od sljedećih zaraznih (infektivnih) bolesti:
tetanusa, influence, infekcijske anemije kopitara (IAK-a), bjesnoće, ždrebećaka, virusnog arteritisa.
Preventivna su cijepljenja protiv uzročnika tetanusa i influence te bjesnoće u nekim područjima.
20. Najčešće su nezarazne bolesti konja sljedeće: tzv. praznična bolest koja se očituje sputanim hodom, znojenjem, klecanjem stražnjih nogu i tamnosmeđom mokraćom, a posljedica je hrane bogate energijom uz malo kretanja; parazitarna invazija koju uočavamo u izmetu, a konja intezivno svrbi korijen repa; sipljivost koja se prepoznaje po kratkom i otežanom disanju te žlijebom sipnje; zvižda koja se dijagnosticira pretragom glasnica.
21. Ozljede tetiva prepoznaju se po hromosti, otečenosti i povišenoj temperaturi zahvaćenog područja te bolu pri dodiru. Liječenje provodi veterinar, a dok on ne dođe, konj treba mirovati.
22. Koštana, zglobna i tetivna oštećenja su sljedeća: karakuš – koštana izraslina na unutrašnjoj strani skočnoga zgloba povezana sa šepavošću koja se kretanjem smanjuje; korica – nakupine koštanoga tkiva u području kopitnog i krunskog zgloba; petica – oteklina u području petne kvrge; upala žabične kosti – degenerativna upala žabične kosti.
23. Nagnjećenje na leđima liječi se hladnim oblozima uz dodatak octa, a konja treba lonžirati bez sedla, dok ozljeda ne prođe. Ako je potrebno, može se dio podsedlice koji naliježe na ozljedu izrezati ili sedlo podložiti, ovisno o tome gdje se nagnjećenje nalazi.
24. Nagnjećenje tijela ispod kolana nastaje uslijed nepravilnoga sedlanja, neočešljane dlake, grubog i tvrdog kolana. Liječi se kao i nagnjećenje na leđima ispod sedla.
25. Jamstvena je mana ona koja se pojavila prije primopredaje konja pri kupnji.
26. Ako posumnjamo na prazničku bolest, konja treba pustiti da miruje, pokriti ga i pozvati veterinara.
27. Flegmona je naglo nastala oteklina na ekstremitetima, najčešće na stražnjima, kao posljedica infekcije male ozljede.
28. Trijas izražavamo sljedećim vrijednostima: puls –36 do 44 otkucaja u

minuti, a što je konj u boljoj kondiciji, puls će biti manji (28 – 40); disanje – osam do 12 udisaja u minuti; tjelesna temperatura – 37,5 do 38,2 stupnjeva Celzija (konji mlađi od pet godina 38,5, a ždrijebe i do 39).

29. U staji treba biti dobra cirkulacija zraka, no bez propuha.
30. Disanje konja promatramo na slabinama ili nozdrvama.
31. Poželjno je da se puls i disanje nakon rada u normalu vrate za približno 30 minuta (8 do 12 udisaja i 36 do 44 otkucanja srca).
32. Konja moramo čistiti od parazita tri do četiri puta na godinu.
33. Ako konj akutno kašlje, ne smijemo ga jahati, treba ga hraniti pazeći da je što manje prašine i izmjeriti mu temperaturu, pa ako je povišena, pozvati veterinara.
34. a) temperatura: ne jahati, staviti hladne obloge s octom na noge i pozvati veterinara.
b) hromost: ne jahati, s veterinarom i po mogućnosti s potkivačem otkriti uzrok.
c) nagaz na čavao: čavao izvaditi, mjesto označiti i staviti zavoj za kopito s dezinfekcijskom otopinom te pozvati veterinara.
d) kašalj: sijeno i hranu navlažiti, konja voditi u šetnju, dati mu lijekove prema uputi veterinara.
e) nagnjećenje na leđima ispod sedla: staviti dimethyl sulfoxide (DMSO), glinu s octom ili obloge (kompresi) natopljene vodom i octom.
f) suzno oko: pokriti oko, ako je potrebno upotrijebiti obloge (kompresi) od kamilice, mast koristiti uz oprez, a ako nema poboljšanja, pozvati veterinara.

7. PRVA POMOĆ

Na sljedeći način možemo rizik jahaćega sporta svesti na najmanju moguću mjeru:

1. dosljednom primjenom obuke jahača i konja
2. razgibavanjem (vježbe za opuštanje muskulature, istezanje) i kondicijskim treninzima jahača i konja
3. izbjegavanjem uzimanja pripravaka koji smanjuju sposobnost reakcije (alkohol, sredstva za spavanje, sredstva za smirenje)
4. prevencijom (cijepljenje protiv tetanusa)
5. stalnim oprezom i razumnim ponašanjem.

Što je prva pomoć?

To je laička medicinska pomoć koja se primjenjuje do trenutka u kojem medicinsku skrb može preuzeti liječnik.

7.1 Načini prve pomoći:

- a) hitni postupci kojima spašavamo život:

1. područje/okolina u kojoj postoji opasnost za ozlijedenu osobu	osigurati okolinu, ako je moguće premjestiti ozlijedenu osobu na sigurnije mjesto
2. ozlijedeni je bez svijesti	postaviti ga u bočni položaj
3. prestanak disanja i rada srca	reanimacija (masaža srca, umjetno disanje)
4. jako krvarenje	zaustavljanje krvarenja
5. stanje šoka	mjere za suzbijanje šoka

- b) pozivanje stručne pomoći
- c) daljnji postupci prve pomoći.

Ozlijedenoga treba zaštiti od dodatnog ozljeđivanja.

Ozljede treba sanirati.

Ako se ozlijedena osoba žali na bol, potrebno je smanjiti bol primjenom pravilne immobilizacije ili nekim drugim načinom.

Ozlijedenoga treba zbrinuti što učinkovitije, pružiti mu utjehu i osjećaj sigurnosti.

Treba spriječiti neoprezno upletanje, odnosno pogrešno pružanje prve pomoći.

Ne treba postavljati dijagnozu.

7.2 Besvjesno stanje

Besvjesno je stanje ono u kojem osoba ne reagira na glas, dodir ili bolni podražaj, ali diše i cirkulacija je održana. Takvi ljudi nisu pri svijesti, mišići su im opušteni (tonični) i ne postoje važni obrambeni refleksi. Takva je osoba nezaštićena i bespomoćna.

Kako prepoznati poremećaj stanja svijesti:

- pokušati uspostaviti razgovor s nepomičnom osobom
- dodirnuti osobu
- pokušati izazvati reakciju primjenom bolnih podražaja.

Ako ni na jednu vrstu podražaja ne dobijemo odgovor, osoba nije pri svijesti.

Potrebno je oslobođiti dišne puteve na sljedeći način:

- ozlijedenog oslobođiti uskih dijelova odjeće
- pregledati usnu šupljinu i odstraniti eventualni povraćeni sadržaj, krv, zubnu protezu ili njene dijelove i slično, pri čemu je potrebno glavu ozlijedene osobe nagnuti u stranu
- podići glavu (bradu) ozlijedene osobe prema natrag i prema gore (zabaciti glavu), kako bi se jezik maknuo od ulaza u dišni put.

Kontrola disanja:

- poslušati udisaje i izdisaje
- promatrati podizanje prsnoga koša
- osjetiti dah ozlijedene osobe na licu (osoba koja pruža prvu pomoć mora prisloniti obraz i uho na usta ozlijedenoga).

Kontrola cirkulacije:

- provjeriti puls na karotidi (vratna krvna žila). Puls se provjerava laganim pritiskom nekoliko prstiju u području vrata s jedne ili druge strane uz grkljan, pri čemu glava ozlijedenoga mora biti zabačena prema natrag

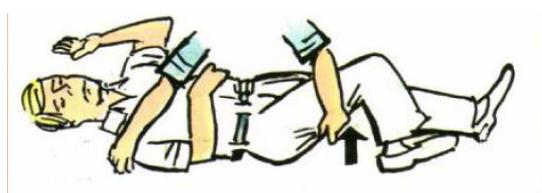
- svakoj je osobi bez svijesti život ugrožen ako leži na leđima, budući da joj strana tijela u ustima pa i vlastiti jezik padaju prema natrag i zatvaraju pristup zraku te mogu dovesti do gušenja.

Bočni položaj

Bočni položaj omogućuje prohodnost dišnih puteva. Ozlijedenu osobu treba staviti na deku i provesti sljedeći postupak:

1. bližu ruku ozlijedenoga povući u stranu
2. drugu ruku primiti za zglob, a suprotnu nogu za koljeno u području jamice i saviti koljeno ozlijedenoga tako da ta ruka, noga i tijelo čine stabilan trokut
3. potom oprezno okrenuti ozlijedenoga na bok
4. glavu ozlijedenoga treba zabaciti prema natrag, a lice okrenuti prema podlozi kako jezik ne bi upao u dišne puteve te da eventualni sadržaj iz probavnoga trakta ili ustiju može nesmetano istjecati.

Ako je ozlijedena osoba bez svijesti, potrebno je što hitnije pozvati stručnu pomoć.

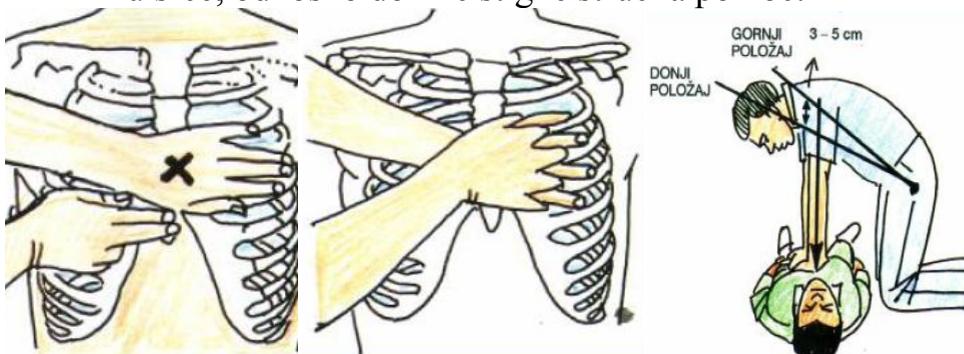
7.3 Prestanak disanja i rada srca (kardiorespiratorni arest)

Ako se ne može utvrditi spontano disanje, odnosno znakovi cirkulacije, žrtva je u kardiorespiratornom arestu. Takvo stanje za nekoliko minuta dovodi do nepopravljivih neuroloških oštećenja i do smrti, stoga zahtijeva hitnu intervenciju.

Prije nego što se približimo žrtvi, uvijek moramo misliti i na vlastitu sigurnost (ako je riječ o prometnoj nesreći, blizini strujnog napona i sl.)

Pregledati unesrećenoga:

- glasno pozvati ozlijedenoga i snažno ga prodrmati
- pozvati pomoć
- okrenuti ozlijedenoga na leđa
- zabaciti mu glavu unatrag
- početi s masažom srca (30 puta, brzinom otprilike 100 puta u minuti)
- nakon 30 masaža srca, dati umjetno disanje dva puta
- pozvati profesionalnu pomoć
- nastaviti s umjetnim disanjem i masažom srca (dva udaha - 30 puta masaža srca)
- nastaviti reanimaciju sve dok se ne uoči da ozlijedeni spontano diše i kuca mu srce, odnosno dok ne stigne stručna pomoć.

7.4 Jako krvarenje

Krvarenje može biti vidljivo – dakle vanjsko, iz otvorene rane, pri čemu

možemo zaustaviti krvarenje, i nevidljivo – dakle unutrašnje krvarenje. Jako krvarenje, ako se ne zaustavi ili se zaustavi prekasno, može dovesti do stanja šoka (prestanka krvotoka), pa i smrti.

Prepoznavanje krvarenja:

- ako krv iz rane prska ili jasno teče te se brzo uoči velika lokva krvi, riječ je o jakom krvarenju
- ako se pojavi manja količina krvi koja se može vidjeti samo na nepropusnoj podlozi, riječ je o lakšem krvarenju
- blago krvarenje uočava se po samo nekoliko krvavih mrlja oko ozlijedene osobe.

Zaustavljanje krvarenja može spasiti život. Svi ostali načini pomoći beskorisni su ako zataji krvotok uslijed iskrvarenja. Važna je jačina krvarenja, odnosno količina izgubljene krvi, a ne vrsta krvarenja. Gotovo se svako krvarenje može zaustaviti dovoljno jakim pritiskom izvana na mjesto ozljede.

Načini zaustavljanja krvarenja:

- podizanje ozlijedenog ekstremiteta
- stavljanje obloga (komprese) na mjesto ozljede
- pritiskanje obloga (komprese) nekoliko minuta
- stavljanje kompresivnog zavoja.

7.5 Šok

Stanje je šoka poremećaj krvotoka nakon velikoga gubitka krvi, teških povreda, opeklina velikih površina kože, trovanja, teških alergijskih reakcija ili poremećaja rada i ritma srca, kao i kod jakih bolova. Što se prije započne s mjerama liječenja šoka, uspjeh je liječenja veći. S liječenjem šoka treba, ako je to moguće, početi i prije pojave simptoma šoka.

Nužno je kod svake ozlijedene osobe početi s mjerama liječenja šoka do dolaska stručne pomoći.

Prepoznavanje stanja šoka:

Svi znakovi šoka nisu uvijek prisutni i ne pojavljuju se uvijek zajedno jer se stanje šoka razvija postupno. Znakovi su šoka:

- usporenost ili izrazita psihomotorna uznemirenost
- ubrzan, slabo opipljiv puls
- blijeda, znojna i hladna koža

- drhtanje.

Što se više stanje šoka produbljuje, ozlijedenome je život sve ugroženiji i osoba postaje sve usporenija, zbumjena, a dolazi i do poremećaja svijesti. Puls na ručnom zglobu više se ne može osjetiti, a u konačnici dolazi do gubitka svijesti, poremećaja disanja i smrti zbog zatajenja cirkulacije.

Postupci liječenja:

- brzo i što učinkovitije zaustaviti krvarenje
- obraditi ranu (primjena hladnih obloga, npr. kod opeklina)
- skinuti uske dijelove odjeće
- pokriti - utopliti ozlijedenoga
- savjetovati ozlijedenome da diše duboko i polako
- umiriti ozlijedenu osobu
- kontrolirati stanje svijesti, disanje, cirkulaciju
- okrenuti ozlijedenoga na leđa, malo podignutih nogu.

7.6 Ispravno pozivanje pomoći

Pri pozivanju pomoći obavezno treba reći:

GDJE se dogodila nesreća,
KADA se dogodila nesreća,
ŠTO se točno dogodilo,
KOLIKO ima ozlijedenih,
TKO poziva.

TELEFONSKI BROJEVI: **HITNA POMOĆ -**
POLICIJA -
POZIV U NUŽDI -

7.7 Ozljede kralježnice

Ozljede kralježnice zahtijevaju posebnu pozornost, budući da mogu dovesti do

ozljeđivanja kralježničke moždine, a posljedica može biti paraliza ekstremiteta ili poremećaj osjeta. Bolovi se mogu pojaviti i nekoliko dana nakon ozljeđivanja, pa je potrebno točno ispitati na koji je način ozljeda nastala (pad, prevrtanje, udarac...). Pri ozljedi vratnoga dijela kralježnice, u slučaju ozljeđivanja i kralježničke moždine, moguć je i poremećaj disanja. Pogoršanje stanja, odnosno jače ozljeđivanje, može nastati i zbog nestručno pružene pomoći.

Prepoznavanje ozljeda kralježnice:

- bolovi u području leđa, nemogućnost pokretanja trupa, ekstremiteta
- trnci ili gubitak osjeta u rukama i/ili nogama.

Položaj ozlijedenoga pri ozljedi kralježnice:

Bolesnik se ne smije pomicati. Ako je pri svijesti, a okolnosti to dopuštaju, preporučuje se ostaviti ozlijedenoga na mjestu gdje se ozljeda dogodila i pričekati pomoć. Ako je ozlijedenoj osobi ugrožen život, postupci za održavanje života (reanimacija) imaju prednost i moraju se primijeniti. U slučaju da ozlijedenu osobu treba premjestiti (omogućiti mu ispravan položaj) potrebna je pravilna imobilizacija. Pri pomicanju osobe kojoj je ozlijedena kralježnica potrebno je najmanje troje ljudi radi pravilne imobilizacije cijele kralježnice, posebice vratnoga dijela.

7.8 Ozljede glave

Svaki udarac u glavu ili pad pri kojemu se dobije udarac u glavu mogu imati rane ili kasne posljedice. Ozljeda koštanoga dijela lubanje može se uočiti samo ako na mjestu udarca postoji otvorena rana.

Prepoznavanje ozljede glave:

- usporenost
- gubitak pamćenja
- glavobolja
- povraćanje
- mučnina
- krvarenje iz uha, nosa ili ustiju, čak i ako je riječ o samo nekoliko kapi,

- jednako kao i hematom oko očiju (hematom u obliku naočala) upućuju na mogući prijelom baze lubanje
- ako je potrebno, treba primijeniti postupke za održavanje života
 - zatvoriti ranu (bez pritiska)
 - ako je ozlijedeni pri svijesti, lagano mu podići gornji dio tijela
 - postupiti protiv razvoja šoka.

Kod svake se nesreće (udarac, pad ili nagnječenje glave) može ozlijediti mozak. Zato se svaku osobu s ozljedom glave mora odvesti u bolnicu, čak i ako nema nikakve smetnje.

7.9 Procjena ostalih ozljeda

Prijelomi kostiju

Dvije su vrste prijeloma:

1. zatvoreni prijelom (nema vidljive rane)
2. otvoreni prijelom (otvorena rana na mjestu prijeloma kostiju).

Prepoznavanje prijeloma kostiju:

- iskrivljena kost
- bolovi, oteklina, neprirodni položaj ekstremiteta
- ograničenost pokreta ili nemogućnost pokreta
- stepenasto ili kutno iskrivljenje ekstremiteta.

Postupci:

- kod otvorenih prijeloma kostiju odmah staviti sterilni zavoj, nipošto ne namještati kost
- immobilizirati ekstremitet
- kod zatvorenih prijeloma staviti hladne obloge.

Istegnuća i uganuća

Prepoznavanje istegnuća i uganuća:

- bolovi, posebice pri nekim pokretima
- oticanje ozlijedenoga dijela ekstremiteta
- pojavljivanje modrica
- nemogućnost pokretanja ekstremiteta

- neprirodni položaj

Postupci:

- podići ozlijedeni dio tijela
- staviti hladne obloge.

7.10 Ozljede prsnoga koša

Tupa ozljeda prsnoga koša nastaje ako se ozlijede rebra i plućni parenhim, bez otvorene rane. Prijelom i samo jednog rebra, prsne kosti ili torakalnih kralježaka može izazvati unutrašnje krvarenje i ozljede unutrašnjih organa (pluća, srce). Posebice je opasan serijski prijelom rebara, budući da utječe na mogućnost disanja.

Prepoznavanje ozljede prsnoga koša:

- bolovi pri svakom udisaju
- površno disanje
- neprirodno držanje tijela
- nadražajni kašalj, ponekad iskašljavanje krvi
- znakovi šoka.

Postupci:

- postaviti trup ozlijedenoga u povišeni položaj i, ako je moguće, poleći ozlijedenu osobu na ozlijedenu stranu
- spriječiti razvoj šoka.

7.11 Ozljede trbuha

Tupa ozljeda trbuha nastaje ako se ozlijede unutrašnji organi (slezena, jetra, crijeva...) vanjskom silom, a nema otvorene rane. Takva ozljeda može izazvati jako unutrašnje krvarenje i šok.

Uzroci ozljede:

udarac u trbuh, izravan pad prema naprijed uz udarac abdomenom na motku, kamen ili neki drugi tvrdi predmet.

Prepoznavanje ozljede trbuha:

- jaki bolovi u trbuhu
- pojava masnica, vidljivih znakova udarca
- napeta trbušna stijenka.

Postupci:

- postaviti ozlijedenoga u polusjedeći položaj, privučenih koljena i pod njih nešto podložiti
- spriječiti razvoj šoka.

Ako postoji ozljeda i pritom se pojave nejasne smetnje u području abdomena, ne smiju se staviti topli oblozi. Ozlijedenome treba zabraniti uzimanje hrane ili tekućine na usta i pušenje. Oprez: i pri najmanjim znakovima ozljede ili smetnji u predjelu trbuha treba potražiti liječničku pomoć.

7.12 Otvorene rane

Za saniranje otvorenih rana najvažnije je zaustaviti krvarenje (kompresivni zavoj), a tek nakon toga spriječiti razvoj infekcije (sterilno previjanje).

- ozlijedenu osobu treba posjesti ili poleći
- rane sterilno previti, pritom ne dodirivati ranu i ne stavljati na nju dezinfekcijsko sredstvo, puder, mast ili slično
- strana tijela ostaviti u rani
- preporučljivo je ne pomicati ozlijedene dijelove tijela
- što brže potražiti liječnika.

PITANJA

1. U staji, prilikom timarenja, konj je ugrizao svoga timaritelja. Na što treba posebno obratiti pozornost (osim na pravilnu dezinfekciju)?
2. Jahač je pao i zadobio ranu na podlaktici, koja jako krvari. Kako mu

pomoći?

3. Kako prepoznajemo prijelom kosti?
4. Jahač je pao na nepristupačnome terenu. Pri svijesti je i žali se na gubitak osjeta u nogama. Sami ste s njim, a najbliži je telefon udaljen desetak minuta hoda.
 - a) kakvu dijagnozu postaviti?
 - b) navedite kojim slijedom treba pomoći ozlijedenome, pri čemu nemojte zaboraviti na konja.
5. Opišite i objasnite najvažnije postupke s osobom koja nije pri svijesti.
6. Jahač je zadobio udarac kopitom u trbuh, žali se na bolove, previja se, ubrzo postaje blijed, izbijaju mu hladni grašci znoja i tuži se na ubrzani rad srca.
 - a) kakvu dijagnozu postaviti?
 - b) što poduzeti?
7. Nakon dugog jahanja u izrazito vrućem ljetnom danu jahač ima mučninu, nagon na povraćanje i glavobolju. O čemu je riječ? Što učiniti?

ODGOVORI

1. Na mjestu ugriza treba pravilno i učinkovito zaustaviti krvarenje i ranu sterilno previti.
2. Ozlijedenu podlakticu treba staviti u povišeni položaj, prekriti oblogom (kompresom) ili krpom, maramicom i čvrsto pritiskati nekoliko minuta, potom previti kompresivnim zavojem.
3. Prijelom prepoznajemo po neprirodnom položaju kosti, a ako je riječ o otvorenom prijelomu, vide se dijelovi kosti.
4. Ako se ozlijedeni jahač žali na gubitak osjeta u nogama, riječ je o ozljedi kralježnice. Potrebno je: 1. ne pomicati ozlijedenoga, samo mu staviti komad odjeće pod glavu i pokriti ga; 2. označiti mjesto na kojem se dogodila nesreća; 3. uhvatiti njegova konja i privezati ga ili povesti sa sobom; 4. pozvati pomoć.
5. Osobu koja nije pri svijesti treba postaviti u bočni položaj, svinuti mu gornju nogu u koljenu kako bi bio stabilan, okrenuti mu glavu tako da su usta prema dolje kako bi mogao istjecati sadržaj iz usne šupljine (krv, povraćeni sadržaj ...).
6. Nakon udarca kopitom u trbuh, uz bolove, bljedilo i hladni znoj, riječ je o unutrašnjem krvarenju. Ozlijedenoga treba postaviti u pravilan položaj (polusjedeći, privučenih koljena s jastukom ispod njih) i hitno pozvati liječnika.
7. Mučnina, povraćanje i glavobolja ukazuju na sunčanicu. Treba posjesti ozlijedenoga na sjenovito mjesto, stavljati mu hladne obloge na glavu i pozvati pomoć.

8. PRAVILA PONAŠANJA U MANJEŽU I DVORANI

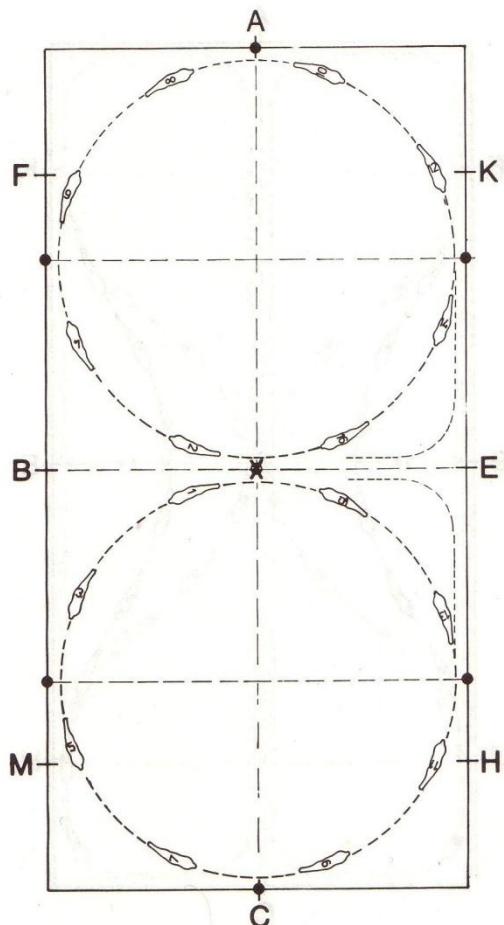
8.1 PRAVILA PONAŠANJA U DVORANI

1. Prije ulaska u dvoranu treba se najaviti riječju: Vrata! i pričekati dopuštenje za ulazak. Na isti se način i izlazi iz dvorane.
2. U prostoru za jahanje, osim jahača, smiju biti samo treneri.
3. Na srednjoj se liniji dvorane uzjahuje i sjahuje.
4. Najstariji trener ili, u njegovojo odsutnosti najstariji jahač, pazi na to da se svi u dvorani drže reda i pravila ponašanja. On mora upozoriti na neodgovarajuće ponašanje.
5. Škola jahanja ima prednost i ostaje na stazi. Iskusniji jahači moraju paziti na početnike.
6. Jahač koji jaši na lijevu ruku ima prednost pred jahačem koji jaši na desnu ruku, jednako kao što jahač koji jaši po stazi ili na ravnim linijama (srednja linija, dijagonale) ima prednost pred jahačem koji jaši po krivuljama (krugovi, serpentine).
7. Jahači se mimoilaze tako da se jedan drugome nalaze s lijeve strane.
8. Kad se jaši na velikom krugu, staza mora ostati slobodna. Hodom se jaši dva metra od staze. Dvoje ili više jahača ne smiju se kretati jedan uz drugoga. Zaustavljanje je na stazi zabranjeno.
9. Pretjecanje nije dopušteno. Promijenite smjer!
10. Lonžiranje u jahalištu moguće je samo uz dopuštenje najstarijega trenera ili jahača.
11. Pokrivači za konje, jakne i druga odjeća ili oprema ne smiju se odlagati na ogradu dvorane.
12. Postavljanje prepona i skakanje dopušteno je samo u za to određeno vrijeme.
13. Na tribinama mora biti tišina.

Jahači moraju paziti jedan na drugoga i voditi brigu o dvorani. Zabranjeno je bacati opuške, papire i smeće na tlo dvorane. Kopita konja prije ulaska i izlaska iz jahališta moraju se očistiti. Staza se nakon lonžiranja i skakanja mora poravnati, a prepone maknuti.

8.2 JAHANJE U SKUPINI

Jahanje u skupini pod vodstvom iskusnoga trenera razvija osjećaj za ritam i brzinu. Svaki jahač ne pazi samo na to što radi njegov konj, nego istodobno pazi i na to što rade drugi konji u skupini, a to kod mladih jahača potiče individualnu odgovornost i osjećaj pripadnosti skupini.

Idealno raspoređene skupine po osam jahača na svakom krugu.
Važno je da se trener nalazi kod točke B ili E, kako bi mogao iz blizine vidjeti istodobno što više jahača.

Na što treba paziti pri jahanju u skupini:

- Pri raspoređivanju jahača na zajedničko jahanje trener mora paziti na to da u istoj skupini budu jahači podjednakih tjelesnih i mentalnih sposobnosti te podjednakoga jahačkog znanja.
- Loše je da u istoj skupini budu odrasli i djeca, posebice ako je riječ o jahačima početnicima, zbog različitog pristupa, rječnika, načina objašnjavanja i zahtjeva.
- Ako je skupina jahača mješovita, UVIJEK se rad prilagođuje najneiskusnijemu jahaču, radi njegove sigurnosti. Ako se to ne može provesti, iskusnijim se jahačima daje teži zadatak, dok se s neiskusnim jahačem posebno radi. Rad s jahačima različitog jahačkog iskustva treba izbjegavati jer takvi treninzi najčešće štete iskusnim jahačima koji stagniraju u razvoju.

- Skupinu predvode jahač i konj s dovoljno znanja i iskustva da mogu voditi bez neposluha, naglih promjena tempa i bez pogrešaka u smjerovima i putevima kretanja.
- Pri treniranju početnika koji još vježbaju održavanje ravnoteže i ritma, dobro je da su konji blizu jedan drugome (ali ne bliže od jedne konjske dužine), a na čelu da je malo iskusniji jahač, sposoban voditi skupinu. Pri treninzima koji zahtijevaju stvaran utjecaj jahača na konja, razmaci moraju biti veći kako bismo izbjegli da blizina drugoga konja utječe na naše jahanje i postigli da svaka kretnja bude proizvod postupka svakog pojedinog jahača.
- Za jahanje u skupini bez teškoća važno je da su konji u podjednakome tempu i da nesmetano mogu održavati isti razmak. Neprestano pretjecanje ili zadržavanje nedopustivo je. Ako treba povećati razmak od konja ispred sebe, jahač će, na mjestu gdje je to moguće, malo povećati krug i na taj način povećati razmak. Zaustavljanje zbog premalog razmaka ometa ostale jahače i konje u skupini. Preveliki se razmak nadoknađuje smanjivanjem kruga u istom tempu, a ne ubrzavanjem jer to uzmiruje druge konje. Jahač mora nastojati prilagoditi svoj tempo drugim jahačima i održavati odgovarajući razmak. Konje koji se ne mogu uklopiti u skupinu ne treba prisiljavati na rad u skupini jer to šteti i njima i skupini (npr. neprimjereno je od mladoga konja tražiti tempo prikupljenoga kasa i sl.).
- Pri zavojima, krugovima, okretu, zaustavljanju najvažnije je da jahači reagiraju istodobno jer samo tako neće smetati jedan drugome. Kako bi to postigao, trener može koristiti riječi u zapovijedima kao pokretače istodobnih radnji. Na primjer, u zapovijedi: nadesno natrag, **na-desno** znači pripremu, a **na-trag** je znak za početak skretanja udesno. Trener mora prvo reći što traži od jahača, jasno i precizno, a kad je riječ o zavojima i krugovima mora navesti veličinu zavoja ili kruga.
- Iako je sve napravio na vrijeme i ispravno, jahač mora paziti i na jahače ispred, iza sebe i nasuprot sebi, kako bi mogao, prema potrebi, odmah reagirati. Ako se jahači međusobno ne promatraju, prije ili kasnije skupina više neće izgledati kao cjelina, već kao skupina jahača koji smetaju jedan drugome. Jahači u skupini jašu svojega konja, ali jašu zajedno i tako moraju razmišljati. Cilj je da skupina djeluje cjelovito, istodobno, podjednako i tome se svaki jahač svakim korakom treba prilagoditi. Dobro uvježbana skupina jahača i konja kreće se poput baletne skupine; važna je koncentracija.
- Trenerovo je oko, dakako, najvažnije. On mora procijeniti tko se kreće, kako i kada, kojim putem, on je dirigent bez kojega bi se skupina ubrzo raspala. On mora vidjeti sve jahače, u trenutku procijeniti što koji jahač mora napraviti da bi kretanje skupine ostalo harmonično. Trener mora davati jasne i odlučne smjernice i naredbe.

- Dobro uvježbana skupina može izvesti cjelokupni dresurni program, pojedinačno ili u parovima. Dresurni program u paru zove se PAS DE DEUX, dok se svaka skupina sa četiri, šest, osam, dvanaest ili više konja zove QUADRILLA. U quadrilli jahač mora biti toliko iskusan da mu jahanje bude mehaničko - ne mora razmišljati o tome kako sjedi i kako se njegov konj kreće, već se može potpuno koncentrirati na druge jahače i postizanje harmoničnosti skupine. Pojedinačne se pogreške u quadrilli rijetko primjećuju, važno je da skupina djeluje skladno, istodobno reagira pod jednakim kutovima, jednakim tempom, uz jednake razmake među konjima.
- Pri uvježbavanju kretanja koje zahtijeva blizinu drugoga konja (jahanje u paru, učetvero, dvostrukе dijagonale, jahanje iz nekoliko smjerova i sl.) važno je dobro poznati sve članove skupine: s kojim se konjem drugi konj slaže, koji konj odgovara drugome svojim tempom, kakvo im je psihičko stanje (npr. dva temperamentna konja, dva plašljiva konja ili dva konja koja ne vole raditi u paru nikako ne odgovaraju jedan drugome i ne treba ih prisiljavati na takav rad). Isto tako, treba poznati jahače i njihove sposobnosti. U pravilu, prvi i drugi jahač moraju biti najiskusniji i dva vodeća konja mentalno najstabilnija, kako bi se kretali mirnim i ujednačenim tempom. Najneiskusniji su jahači u sredini skupine jer tako prate vodeće jahače, a iza njih su opet iskusniji koji 'drže' skupinu straga i pri promjeni smjera postaju vodeći jahači.

8.3 OPREMA JAHAČA

Za prve satove jahanja preporučuje se udobna odjeća. Obavezni su zaštitna kaciga i gležnjače s niskom petom (a ne cipele ravnoga potplata ili tenisice).

Uobičajena oprema jahača:

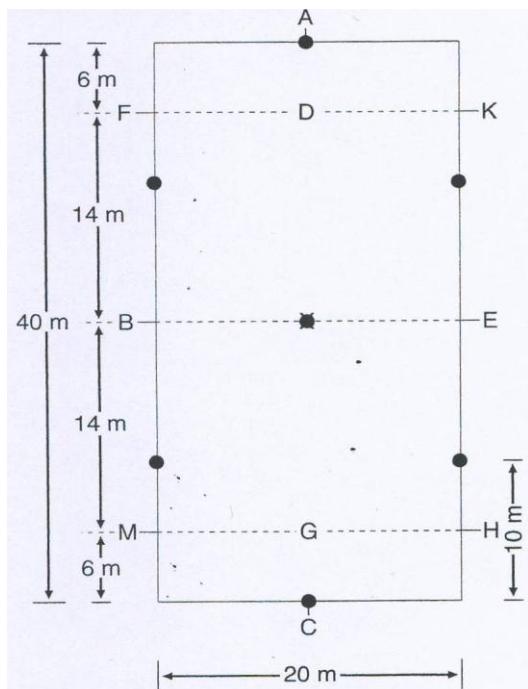
1. zaštitna kaciga
2. zaštitni prsluk preporučuje se mladim jahačima na treninzima, a na turnirima je za njih obavezan
3. bič (za početnike najduži, od 75 cm, ne premekan kako ne bi stalno udarao konja)
4. jahače čizme koje moraju biti dovoljno visoke kako ne bi zapinjale o sedlo i ometale naredbe jahača. Mogu se koristiti jahače cipele i nazuvci (čepsevi), ali ne tenisice

5. preporučuje se nošenje jahačih rukavica koje imaju pojačane dijelove na palcu i između maloga prsta i prstenjaka, kako bi se spriječilo sklizanje vođica (dizgina)
6. jahače hlače ne smiju zatezati jahača na koljenima i ne smiju imati nabore u području stražnjice
7. jakna mora uvijek biti zakopčana do dvije trećine ili skinuta
8. zabranjeno je nositi šal ili čvrsti nakit tijekom jahanja.

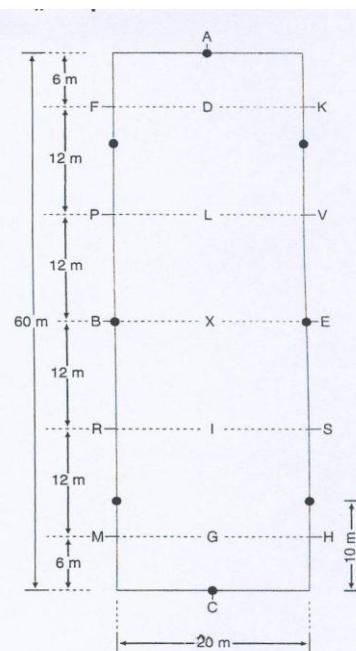
8.4 FIGURE I POKRETI U JAHALIŠTU

Dresurno jahalište može biti veliko 20×40 m te 20×60 m.

Dresurno jahalište 20×40 m

Dresurno jahalište 20×60 m

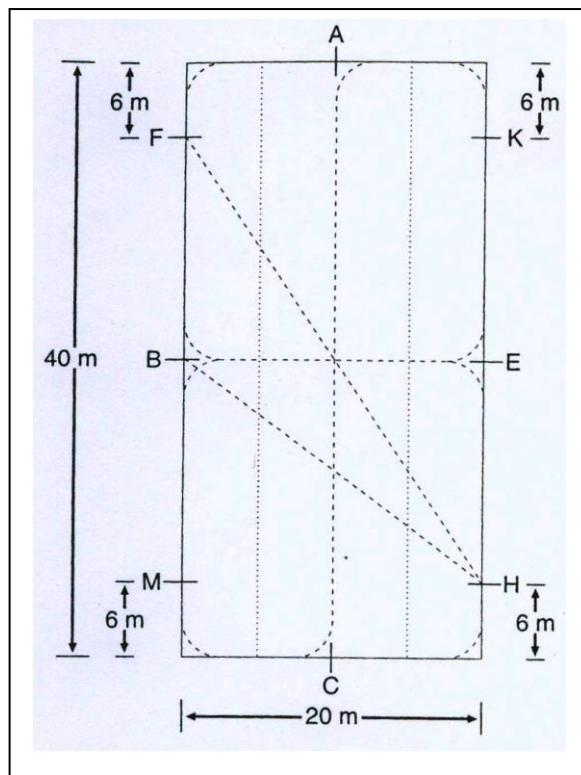

Zašto izvodimo figure?

1. kako bismo naučili i/ili provjerili sluša li konj jahača;
2. kako bi jahač uvježbao upotrebu svojih prirodnih pomagala (sjedišta, nogu);
3. kad je nekoliko jahača u jahalištu, ispravno jahanje figura sprečava međusobno sudaranje.

8.5 OSNOVNE FIGURE I POKRETI

8.5.1 DIJAGONALE

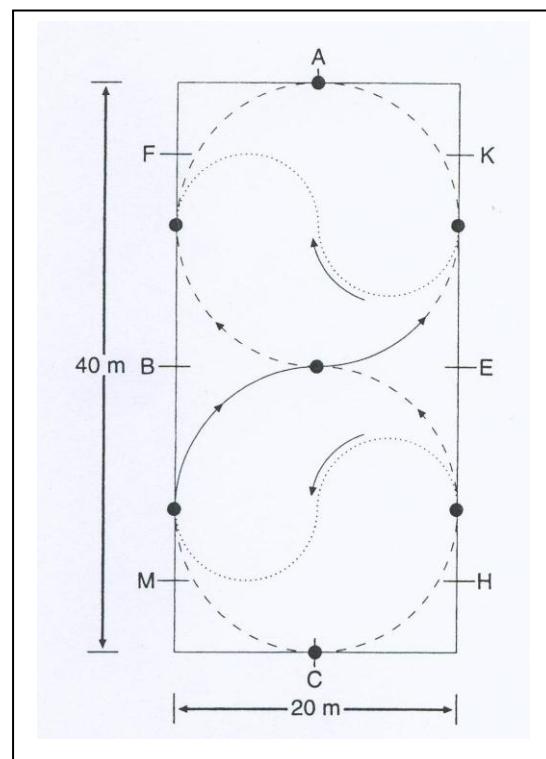
- A-C, C-A promjena po srednjoj liniji
- F-H, H-F promjena po dugoj dijagonali
- H-B, B-H promjena po kratkoj dijagonali

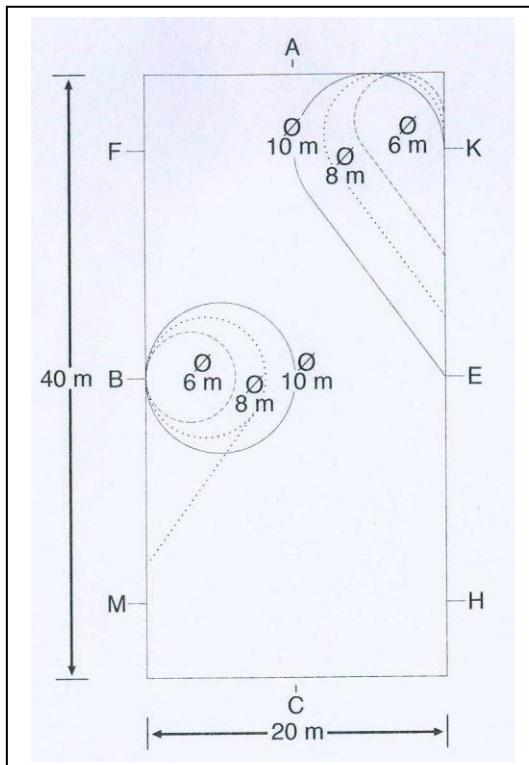
Pri promjenama smjera konj mora svojim tijelom pratiti krivulje, ostajeći opušten i slijedeći jahača bez odupiranja, promjene ritma, brzine ili kretnje.

8.5.2 KRUGOVI I OKRETANJE NALIJEVO (NADESNO) NATRAG

- točke kruga _____ veliki krug
 - promjena u krugu
 - _____ promjena iz kruga

Pri promjenama iz kruga i u krugu konj se mora prije promjene smjera na trenutak izravnati, a onda svinuti i krenuti u novome smjeru.

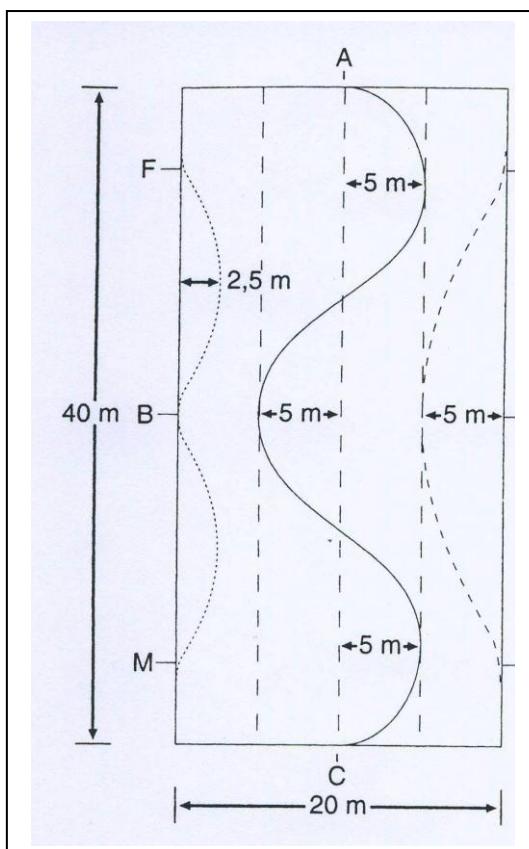

Nalijevo ili nadesno natrag i mali krug su:

- promjera 10 m u kategorijama E i A,
- promjera 8 m u kategorijama L i LM,
- promjera 6 m u kategorijama M i većima.

Nalijevo ili nadesno natrag jaši se kao pola maloga kruga, a zatim se konj u ravnoj liniji mora vratiti na stazu.

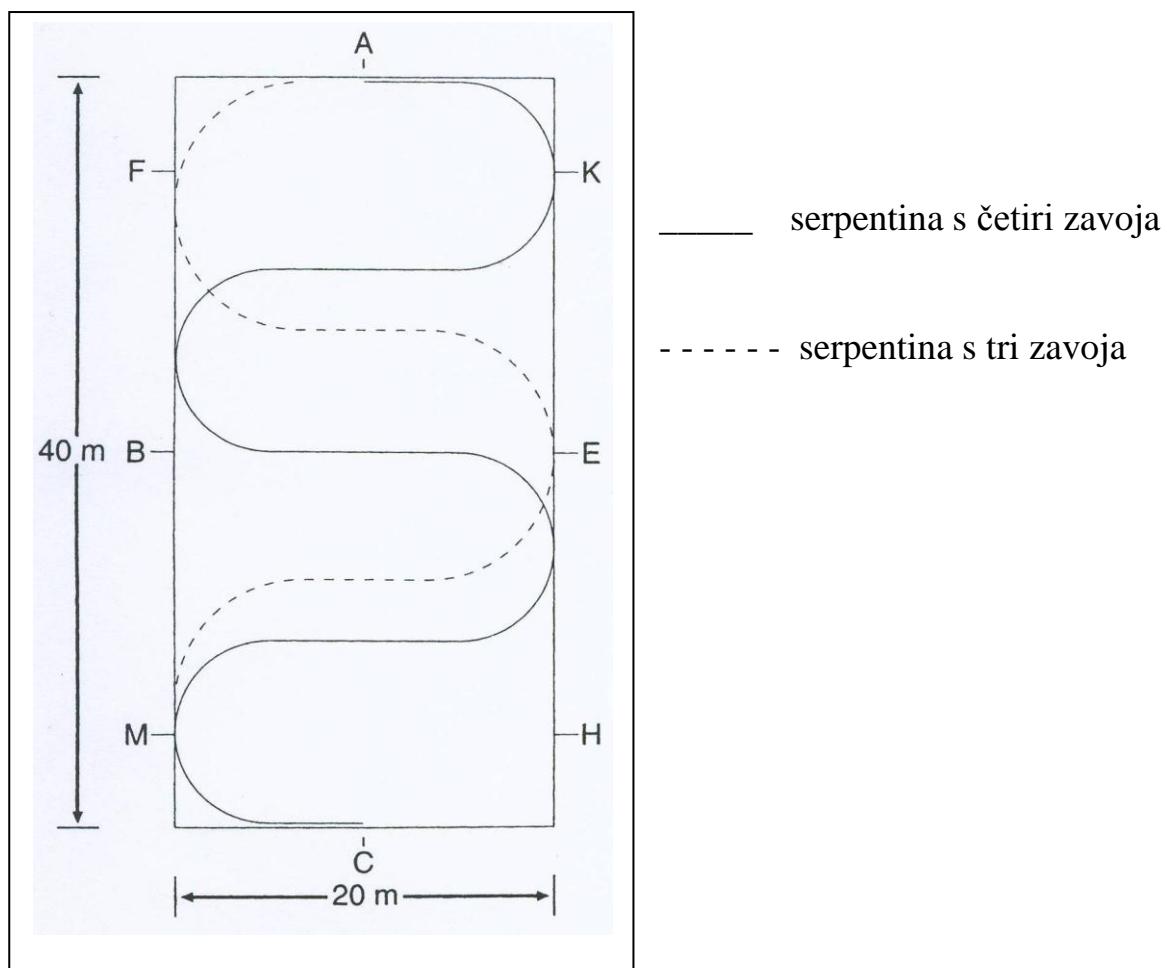
8.5.3 SERPENTINE

- - - jednostruka krivulja

..... dvostruka serpentina

— serpentina na srednjoj
liniji s tri zavoja

8.5.4 OSMICA¹

Osmica se sastoji od dva mala kruga jednake veličine, spojena u sredini osmice. Jahač mora na trenutak izravnati konja prije promjene smjera u sredini figure.

8.5.5 STOJ.²

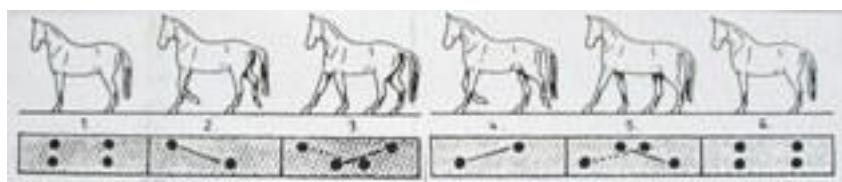
U stoju konj mora biti nepomičan, izravnan, s težinom ravnomjerno raspoređenom na sve četiri noge (zatvoren), a parovi prednjih i stražnjih nogu moraju biti usporedni (kvadratičan). Dakle, konj mora stajati zatvoreno i kvadratično.

¹ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 410, str. 12

² Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 402, str. 8; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 14

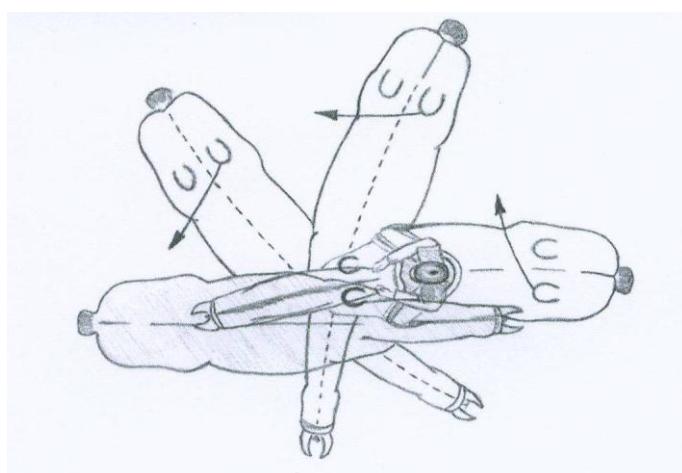
8.5.6 ODSTUPANJE³

Odstupanje je kretanje konja natraške u dva takta, pri čemu istodobno pokreće dijagonalan par nogu, pa zatim drugi par nogu, bez trenutka lebdenja. Prednje se noge kreću po istome tragu kao i stražnj, stoga konj mora biti izravnati i na žvali.

8.5.7 OKRET NA PREDNjem DIJELU TRUPA⁴

Okret na prednjem dijelu trupa izvodi se iz stoja. Prije početka okreta konj stoji suprotno od smjera kojim se kreće. Stražnji dio trupa opisuje polukrug oko prednjega dijela, pri čemu se konj zapravo okreće oko svoje unutrašnje prednje noge. Unutrašnja stražnja noga korača prema naprijed i križa se s vanjskom. Nakon završetka okreta konj se mora ponovno izravnati. Ovo se kretanje izvodi na unutrašnjoj stazi (jedan metar unutar staze).

8.5.8 OKRET NA STRAŽnjEM DIJELU TRUPA IZ STOJA⁵

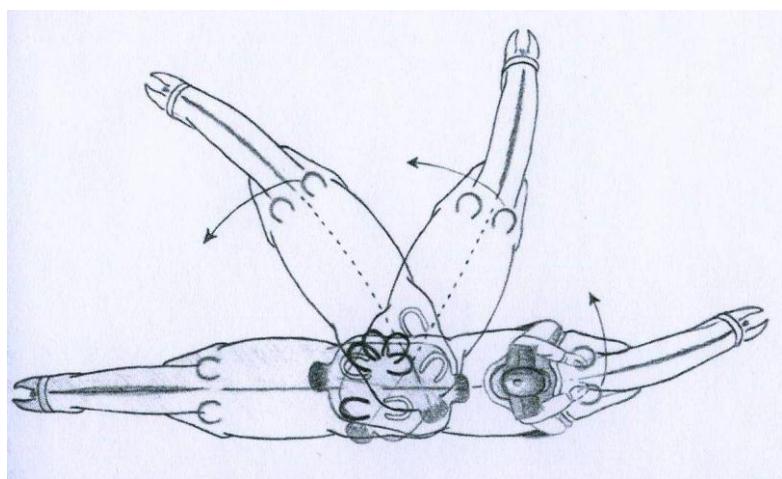
Prije početka okreta dopuštena su do dva koraka prema naprijed, kako bi se zadržala namjera kretanja prema naprijed. Konj se okreće oko unutrašnje stražnje noge tako da se ona podiže i spušta na tlo te je tijekom čitavog okreta

³ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 406, str. 11; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 17

⁴ Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 16

⁵ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 413, str. 15-16; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 17-18

jasan čisti ritam od četiri takta. Prednje noge i vanjska stražnja noga okreću se oko unutrašnje stražnje noge koja se podiže i spušta u ritmu i u smjeru težišta konja te se spušta na tlo u istoj točki ili nešto ispred nje. Pritom prednji dio trupa opisuje polukrug oko stražnjega dijela, a vanjska stražnja noga opisuje mali polukrug oko unutrašnje stražnje noge. Konj prednjim nogama korača prema naprijed i bočno te ih križa, dok se stražnje noge ne križaju. Nakon završetka okreta konj se mora vratiti na stazu tako da se kreće prema naprijed i bočno, a stražnje mu se noge križaju. Tek tada konj mora stati u stoj. Konj je cijelo vrijeme savijen u smjeru kojim se kreće.

8.5.9 OKRET NA STRAŽNjem DIJELU TRUPA U HODU⁶

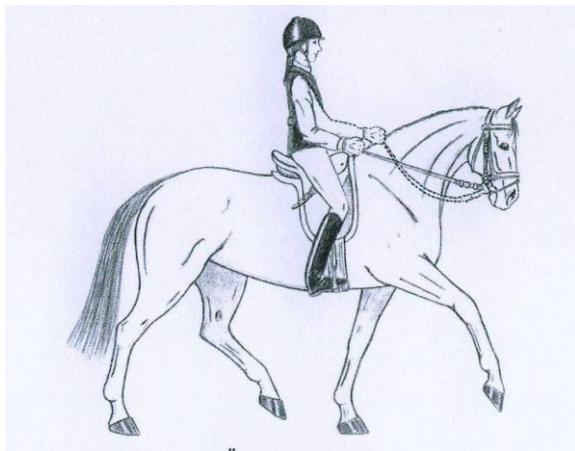
Okret se izvodi jednako kao i okret na stražnjem dijelu trupa iz stoja, a razlika je u tome da ne počinje i ne završava u stoju već u srednjem hodu. Prije početka okreta potrebno je skratiti korake u hodu.

8.6 DAVANJE RUKU⁷

Jahač mora ispružiti ruke prema glavi konja tijekom nekoliko koraka, prateći liniju grive u dužini dvije do tri šake. Konj mora ostati u istom tempu i pokretu, a glava mu je malo ispred okomice. U kategoriji L davanjem ruke kontrolira se prikupljenost i držanje konja - i kad jahač ispruži ruke, konj mora ostati u naslonu.

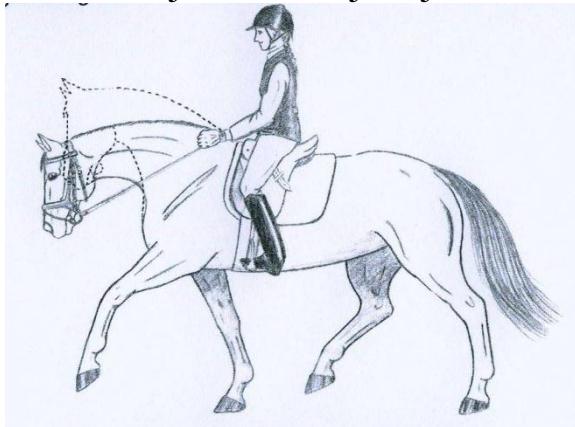
⁶ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 413, str. 15-16; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 17-18

⁷ Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 15

8.6.1 ISPUŠTANJE VODICA (DIZGINA) IZ RUKU⁸

Jahač postupno ispušta vodice (dizgine) iz ruku toliko da zadrži kontakt s ustima konja. Konj mora ostati u istom pokretu, tempu i ritmu, a vrat mu se mora ispružiti prema dolje i prema naprijed, prema žvali. Glava konja spušta se do visine na kojoj je gubica u razini stremena (uzengija), a glava mu ostaje ispred okomice. Tjeme više nije najviša točka.

⁸ Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 14-15

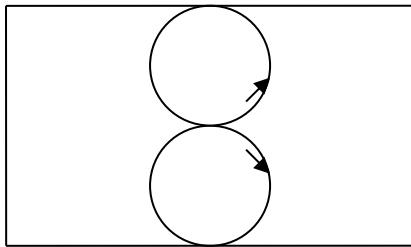
PITANJA

1. Što treba napraviti pri ulasku u dvoranu?
2. Na kojem se mjestu u dvorani uzjahuje i sjahuje?
3. Kako se moraju ponašati gledatelji na tribinama?
4. Šta sve pripada u opremu jahača?
5. Kojom se rukom jahači pri mimoilaženju u jahalištu mogu rukovati?
6. Jahač jaši kasom po unutrašnjoj stazi jahališta. Smije li ga pretjecati jahač koji je na vanjskoj stazi?
7. Koliko veliko može biti dresurno jahalište?
8. Koji je slijed nogu u hodu?
9. Koje vrste hoda razlikujemo?
10. Koji je slijed nogu u kasu?
11. Koje vrste kasa razlikujemo?
12. Koji je slijed nogu u lijevom / desnom galopu?
13. Koje vrste galopa razlikujemo?
14. Koji je slijed nogu pri odstupanju?
15. Što je pas?
16. Što je tilt?
17. Zašto se u jahalištu izvode figure?
18. Navedite neke promjene smjera u jahalištu.
19. Koliki je promjer maloga kruga u kategoriji M?
20. Nabrojite načine okreta.
21. Koja je razlika između okreta na stražnjem dijelu trupa iz stoja i okreta na stražnjem dijelu trupa u hodu?
22. Oko koje se noge konj okreće pri okretu na stražnjem dijelu trupa, a oko koje pri okretu na prednjem dijelu?
23. U kojem smjeru стоји конј при окрету на stražnjem dijelu trupa, а у којем при окрету на prednjem dijelu?
24. Koje se noge konju križaju pri okretu na stražnjem dijelu trupa?
25. Koliki je najmanji krug koji konj može napraviti?
26. Opišite i nacrtajte kako se jaši osmica.
27. Kako mora konj stajati u pravilnome stoju?
28. Nacrtajte sljedeće figure:
 - a) nadesno natrag,
 - b) veliki krug u sredini jahališta,
 - c) promjena u krugu,
 - d) promjena po kratkoj dijagonalni,
 - e) jednostavna serpentina,
 - f) promjena po dugoj dijagonalni,
 - g) promjena iz kruga,
 - h) serpentina s dva zavoja.

ODGOVORI

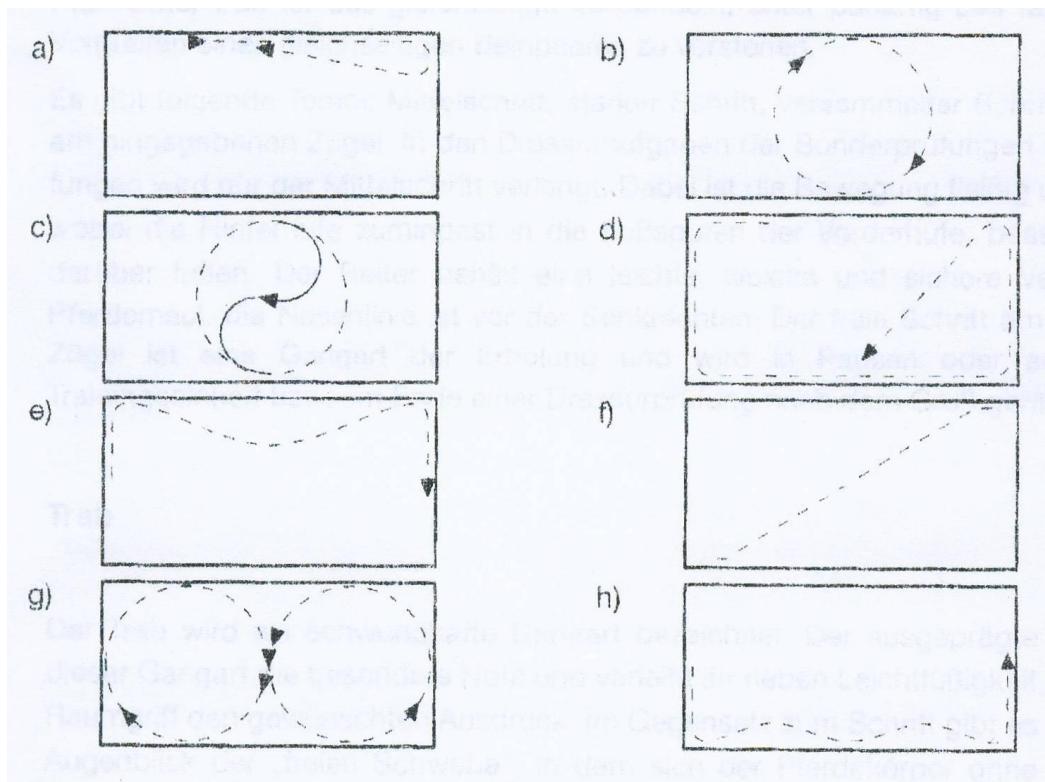
1. Pri ulasku u dvoranu treba viknuti: Vrata! i pričekati potvrđan odgovor.
2. Uzjahuje se i sjahuje na srednjoj liniji u dvorani, kako se ne bi smetalo drugim jahačima.
3. Gledatelji na tribinama moraju biti mirni i što tiši.
4. U opremu jahača pripadaju: zaštitna kaciga, jahače hlače, jahače rukavice, jahače čizme ili cipele za jahanje i nazuvci (čepsevi). Ne smiju se obuti tenisice ili cipele s ravnim potplatom.
5. Pri mimoilaženju u jahalištu jahači se mogu rukovati lijevom rukom.
6. Jahač na vanjskoj stazi ne smije pretjecati jer je u dvorani pretjecanje zabranjeno.
7. Dresurno je jahalište veliko 20 x 40 m i 20 x 60 m.
8. Slijedno u hodu: stražnja lijeva, prednja lijeva, stražnja desna, prednja desna.
9. Razlikujemo četiri vrste hoda: srednji, prikupljeni, produženi i slobodni.
10. Slijed nogu u kasu: istodobno dijagonalan par nogu, zatim trenutak lebdenja, pa drugi dijagonalan par nogu, pa trenutak lebdenja.
11. Razlikujemo četiri vrste kasa: radni, srednji, prikupljeni, produženi.
12. Slijed nogu u lijevom galopu: stražnja desna, istodobno stražnja lijeva i prednja desna, prednja lijeva, trenutak lebdenja, stražnja desna.
13. Razlikujemo četiri vrste galopa: radni, srednji, prikupljeni i produženi.
14. Slijed nogu pri odstupanju: istodobno jedan dijagonalan par nogu, pa drugi dijagonalan par.
15. Pas je način hoda pri kojemu se prednja i stražnja noge s iste strane pokreću istodobno.
16. Tilt je način kretanja u četiri takta s jednakim slijedom nogu kao i u hodu, brzinom od hoda do galopa.
17. U jahalištu se izvode figure kako bi konj naučio reagirati na jahačeve naredbe sjedištem i nogama te kako bi se provjerilo reagira li konj pravilno na te naredbe.
18. Promjene smjera u jahalištu: promjena iz kruga, promjena u krugu, promjena po dugoj dijagonali, promjena po kratkoj dijagonali, promjena po srednjoj liniji, serpentina s četiri zavoja, nalijevo ili nadesno natrag, okreti.
19. Promjer maloga kruga u kategoriji M iznosi šest metara.
20. Načini okreta: okret na stražnjem dijelu trupa u hodu i iz stoja, okret na prednjem dijelu trupa.
21. Okret na stražnjem dijelu trupa u hodu počinje u srednjem hodu, a okret na stražnjem dijelu trupa iz stoja počinje u stoju, pri čemu se najprije korak-dva krene prema naprijed.
22. Pri okretu na stražnjem dijelu trupa konj se okreće oko unutrašnje stražnje noge, a pri okretu na prednjem dijelu trupa, oko unutrašnje prednje noge.

23. Pri okretu na stražnjem dijelu trupa, konj stoji u smjeru kojim se kreće, a pri okretu na prednjem dijelu trupa, konj stoji suprotno od smjera kretanja.
24. Pri okretu na stražnjem dijelu trupa, križaju se samo prednje noge, dok stražnja vanjska noga opisuje polukrug oko stražnje unutrašnje noge.
25. Konj može napraviti najmanji krug promjera šest metara.
26. Osmica je dva mala kruga jednake veličine spojena u sredini.

27. U pravilnome stoju konj mora stajati zatvoreno (na sve četiri noge jednakom težinom) i kvadratično (prednje i stražnje noge međusobno su paralelne).

28.

9. Pravila ponašanja na terenu i u cestovnom prometu

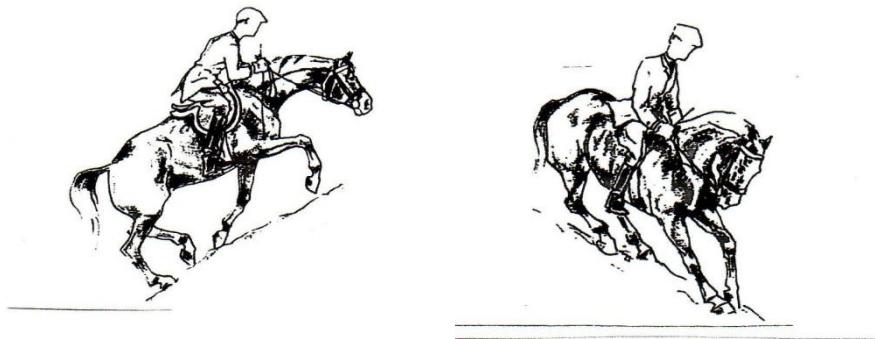
9.1 Osnovne pripreme prije odlaska na teren

- Provjeriti ispravnost opreme (izdržljivost stremena (uzengijskog remena) i uzde).
- Koristiti samo dobro ujahane i pouzdane konje.
- Obavezno staviti zaštitnu kacigu na glavu, a mlađi jahači i zaštitni prsluk.
- Objasniti nekome u staji ili staviti na oglasnu ploču putni plan jahanja, svoj broj mobitela, vrijeme odlaska, broj jahača i planirano vrijeme povratka.
- Izbjegavati samostalni odlazak na teren.
- Provjeriti imaju li svi jahači jahačku dozvolu.
- Provjeriti hoćete li se vratiti prije sumraka, u protivnom ponijeti baterijske svjetiljke za jahanje u mraku.
- Provjeriti je li u tijeku lovačka sezona. Izbjegavati jahanje u vrijeme lova.

9.2 Ispravno ponašanje na terenu

- Jahanje počinje i završava hodom (2 - 3 km).
- Prije prvoga kasa treba provjeriti je li kolan dovoljno pritegnut.
- Poštuj tuđa imanja i ne jaši po njima.
- Kad sretneš pješake ili bicikliste, uvijek prijeđi u hod. Budi ljubazan i pozdravljam jer svojim ponašanjem ostavljaš dojam o svim jahačima.
- Kad se susreću jahači koji dolaze iz suprotnih smjerova, moraju uvijek prijeći u hod.
- Kada sustižeš druge jahače, uvijek uspori i javi im se.
- Izbjegavaj jahati galopom prema staji.
- Na nepoznatome terenu, posebice u visokoj travi, prvo jaši u hodu, zatim može i bržim tempom.

Pravilan stav jahača pri kretanju uzbrdo i nizbrdo:

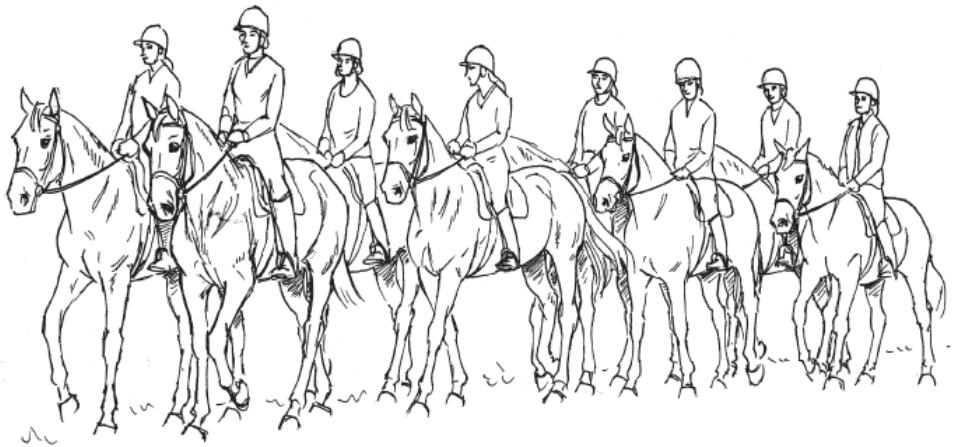

9.3 Jahanje u velikim skupinama

Disciplina je najvažnija za sigurnost jahača i konja. Kako bismo izbjegli da konj udari drugoga konja, moramo jahati tako da nam koljeno bude uz koljeno susjednog jahača ili u koloni po jedan, uz razmak od jedne konjske dužine u hodu, dvije konjske dužine u kasu i tri do četiri konjske dužine u galopu. Konji se lako uznemire u velikoj skupini, pa treba jahanje prilagoditi najslabijemu jahaču.

Savjeti:

- Voda skupine ili najstariji jahač određuje kretanje skupine. Voda izgovara zapovijed, na primjer Kasom!, zatim svaki treći jahač (pri jahanju u koloni po jedan) ili jedan jahač u svakom drugom paru (pri jahanju u koloni po dva) ponavlja zapovijed.
- Ako jahač ima neki problem, kaže to jahaču ispred sebe, koji javlja sljedećemu itd., sve do vođe skupine koji odlučuje o postupku.

Pri jahanju na terenu u hodu uvijek drži vodice (dizgine) poludugo ili kratko, ali nikad slobodno.

9.4 Ispravno ponašanje u cestovnom prometu

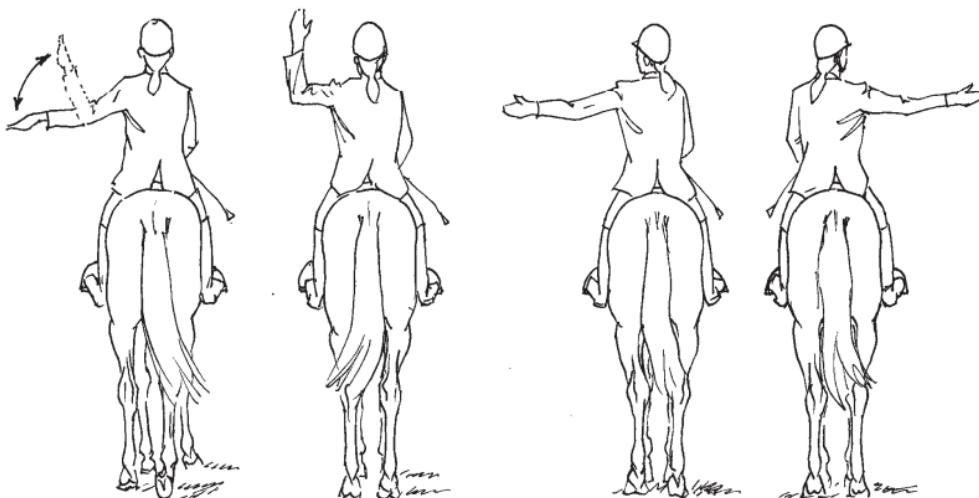
Za konje koje vodite, jašite ih ili vuku zapregu vrijede ista pravila kao i za motorna vozila.

Ispravno ponašanje:

- Uvijek jaši desnom stranom ceste u koloni po jedan.
- Ako ima mnogo jahača, jašite u paru. Neiskusniji konji i jahači trebaju biti s vanjske strane ceste.
- Voda skupine brine o tome da jahači ostanu na okupu.
- Zabranjeno je jahati pješačkim i biciklističkim stazama.

Ispravno signaliziranje vozilima u prometu:

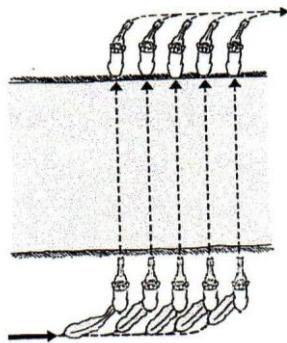
Smanji brzinu Zaustavljam se Skrećem ulijevo Skrećem udesno

Ispavan način prelaženja ceste:

Cestu prelaze svi konji istodobno, kao što je prikazano na slici. **Nijedan konj ne**

smije ostati sam na desnoj strani ceste jer može panično krenuti za drugima!

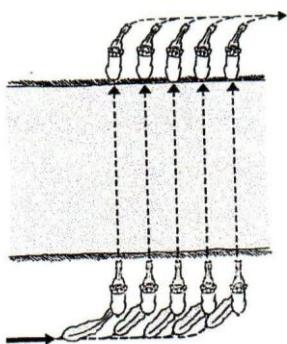
Prosječna brzina konja:
Hod 5-6 km/sat
Kas 8-10 km/sat
Galop 15-20 km/sat

Pitanja

1. Kakve konje na terenu moraju koristiti jahači bez velikoga terenskog iskustva?
2. Što treba napraviti prije odlaska na teren, kako bi se u slučaju nesreće lakše pronašlo jahače?
3. Kojom se brzinom kretanja konja odlazi i vraća s terena?
4. Kako postupiti pri susretima na terenu?
5. Kako držati vođice (dizgine) u hodu na terenu?
6. Nacrtaj kako skupina prelazi cestu.

Odgovori

1. Neiskusni jahači moraju koristiti samo dobro ujahane i pouzdane konje.
2. Prije odlaska na teren treba nekome u staji reći ili staviti na oglasnu ploču plan jahanja, svoj broj mobitela, vrijeme odlaska, broj jahača i planirano vrijeme povratka.
3. Terensko jahanje počinje i završava hodom (2 - 3 km).
4. Kad sretnem pješake ili bicikliste, uvijek prelazim u hod. Ljubazan sam i pozdravljam ih jer svojim ponašanjem ostavljam dojam o svim jahačima. Kad se susrećem s jahačima koji dolaze iz suprotnih smjerova, uvijek prelazim u hod. Kad sustižem druge jahače, uvijek usporim i javim im se.
5. Pri jahanju na terenu u hodu vođice (dizgine) uvijek držim poludugo ili kratko, ali nikad slobodno.
- 6.

10. Teorija jahanja i praktično jahanje 1

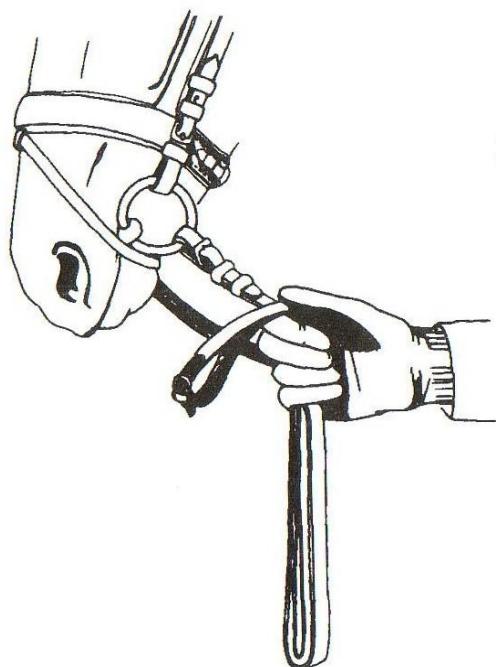
10.1 Vođenje konja

Pri vođenju osedlanoga konja stremeni (uzengije) moraju biti podignuti. Remene treba provući kroz stremene, kako bi se izbjeglo njihovo spuštanje i opasnost od zapinjanja o predmete, primjerice kvaku na vratima.

Konja treba voditi s njegove lijeve strane. Jahač spušta vođice (dizgine) s konjskoga vrata, gurne kažiprst desne ruke između dizgina, otprilike jednu šaku ispod žvale, a ostatak dizgina prima lijevom rukom. Ako konja vodi kasom, ostatak dizgina drži u desnoj ruci. Konja se uvijek okreće udesno.

Pri vođenju nekoliko konja istodobno posebno treba paziti na to da razmak između konja bude dvije konjske dužine, oko pet metara.

Držanje dizgina jednom rukom:

10.2 Uzjahivanje i sjahivanje

Prije uzjahivanja ili sjahivanja u manježu ili dvorani tijekom skupnog treninga svaki jahač svojega konja mora ispravno postaviti na srednju liniju manježa ili kruga.

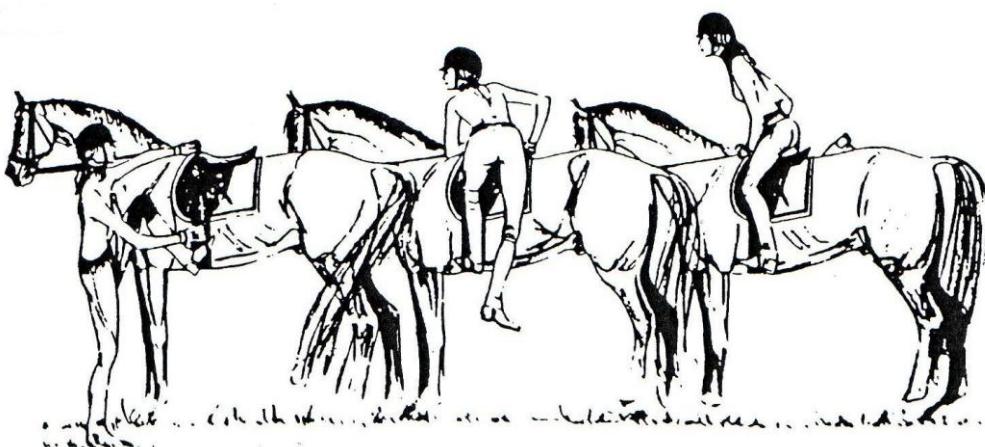
Konj mora stajati mirno tijekom uzjahivanja, sve dok jahač nije spreman krenuti.

Vodice (dizgini) prebačene su preko konjskoga vrata, zatim jahač spušta stremene (uzengije) i zateže kolan, ne ispuštajući dizgine.

Remeni stremena moraju biti podešeni prije uzjahivanja. Dužina remena približno je jednaka dužini ispružene ruke jahača.

Uzjahivanje:

- Jahač se nalazi konju slijeva, leđima okrenut prema glavi konja. Lijevom rukom drži dizgine koji su prebačeni preko konjskoga vrata i to tako da lijevi dizgin leži između maloga prsta i prstenjaka, a desni u cijeloj šaci. Oba su dizgina malo zategnuta, a ako je konj nemiran, desni se dizgin jače zategne. Korbač se drži u lijevoj ruci.
- Iz ovog položaja lijevom šakom, koja drži dizgine i korbač, čvrsto se uhvati za grivu. Desnom rukom primamo stremen i malo ga odmaknemo od konja.
- Ljeva nogu stavljaju se u stremen do najširega dijela stopala, a lijevim se koljenom podupire o sedlo.
- Iz ovog položaja jahač se odrazi desnom nogom i prebaci težinu na ljevu nogu u stremenu, istodobno se desnom rukom hvatajući za stražnji unkaš.
- Gornji je dio tijela nisko i okreće se prema naprijed, a tijekom prebacivanja desne noge preko konja sjedište se polako spušta u sedlo. Zatim se gornji dio tijela uspravlja, istodobno kad se desna nogu stavljaju u stremen.

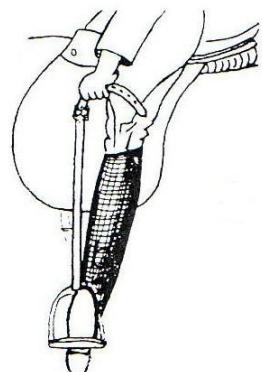

Sjahivanje:

- Oba se dizgina zategnuta drže u lijevoj šaci.
- Obje se noge vade iz stremena, rukama se osloni o prednji unkaš i desna se noga prebaci preko sedla na lijevu stranu konja. Zatim se, polako kližući niz konja, spušta na tlo.

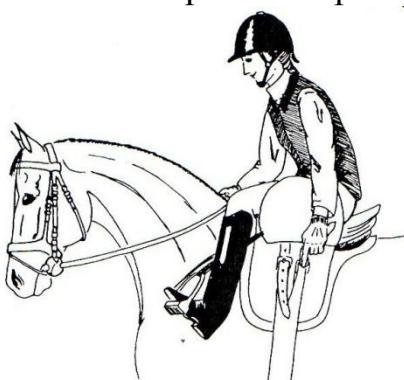
10.3 Namještanje stremena (uzengija) i kolana

Dužina stremena ovisi o dužini jahačeve noge, vrsti sedla i vrsti sjedišta. Remen se namješta jednom rukom. Nakon što jahač popusti pritisak vlastite težine u stremenu (ne vadeći nogu iz stremena), rukom s iste strane izvlači kopču stremena. Drugom rukom drži zategnuta oba dizgina. Namještanje dužine stremena određuje se pritiskom ili olakšavanjem pritiska noge u stremenu.

Ispравno pritezanje kolana u tri faze:

- Prvi se put kolan priteže u staji. Treba ga pritegnuti samo toliko da sedlo ne padne ili ne sklizne prema natrag.
- Drugi se put kolan priteže prije uzjahivanja.
- Treći se put kolan priteže nakon ugrijavanja u hodu.

Kao i pri namještanju stremena, noga ostaje u stremenu, ali prebačena ispred sedla. Rukom s iste strane priteže se kolan, dok se drugom rukom drži zategnuta

oba dizgina.

Upozorenje: Prečvrsto pritezanje kolana u staji može uznemiriti ili uspaničiti konja. Kako bi se izbjegla panika konja s jahačem, potrebno je pri uzjahivanju mladih konja, nakon trećeg pritezanja kolana, 'na ruku' povesti konja u kratku šetnju.

10.4 Stav jahača (sjedište)

Ispravan stav jahača, odnosno ispravno sjedište, temelj je koji jahaču omogućuje pravilan utjecaj na konja. Jahač mora naučiti biti u ravnoteži i usklađen s konjem. Opuštenim sjedištem jahač prati pokrete konja bez "štiranja" listovima.

Vrste sjedišta:

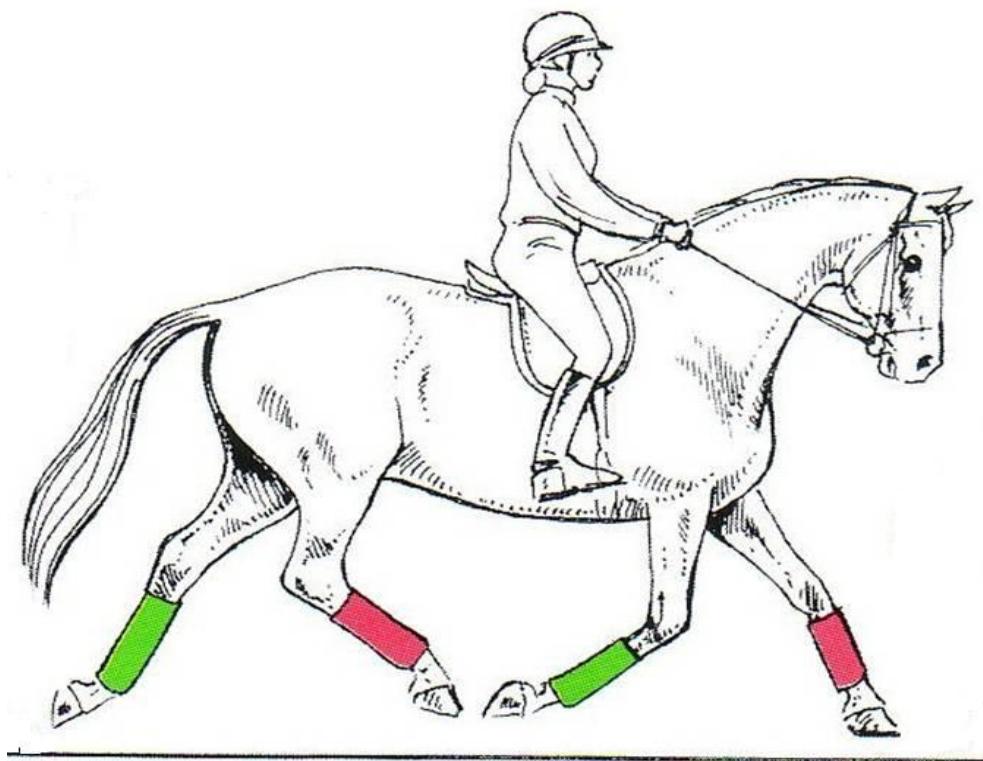
- okomito (sjedeće) sjedište
- lako sjedište (polusjedeći stav)
- lako sjedište za velike brzine (militari).

Pri okomitom sjedištu leđa su konja opterećena, a pri lakovom sjedištu i lakovom sjedištu za visoke brzine leđa konja su više ili manje rasterećena.

Okomito sjedište osnova je svih vrsta sjedišta. Tom sjedištu početnici trebaju posvetiti najviše pozornosti. Okomito se sjedište upotrebljava u dresurnome radu i u školovanju konja i jahača.

Okomitu liniju sjedišta čine:

- rame
- kuk
- peta.

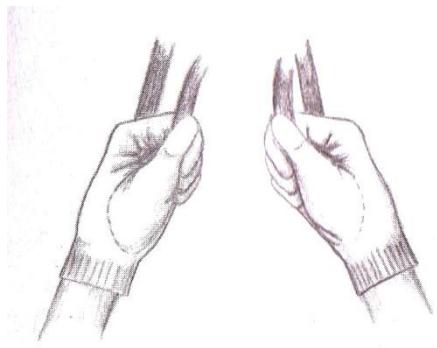

10.5 Položaj šaka jahača

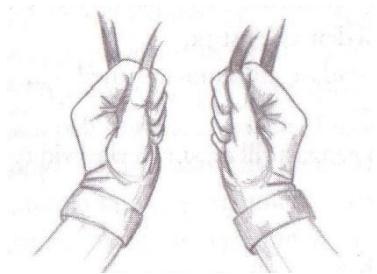
Ispравno držanje šaka: šake trebaju biti zatvorene, a palac ih zatvara odozgo i smanjuje mogućnost klizanja vođica (dizgina).

Gledane sa strane, šake su dio ravne linije od jahačeva lakta preko vođice (dizgina) do ustiju konja. Razmak između šaka ovisi o debljini konjskoga vrata jer i gledane odozgo šake moraju biti dio ravne linije od lakta do konjskih ustiju.

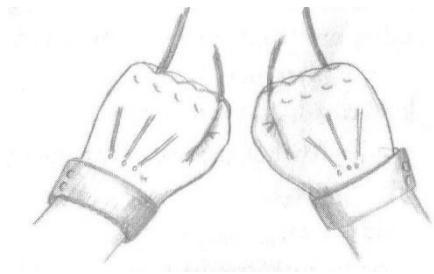
Ispравно:

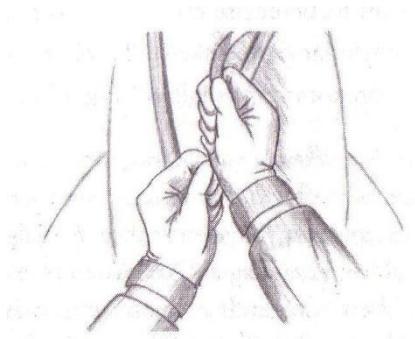
Neispravno: Ukočeno držanje šaka sprečava elastično povezivanje s ustima konja.

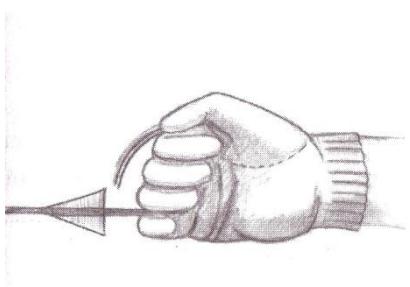
Neispravno: Spuštene šake onemogućuju jahaču davanje preciznih naredbi i mora djelovati cijelom rukom.

Neispravno: Šaka koja prelazi preko grive velika je pogreška jer žvala u ustima konja pogrešno djeluje.

Neispravno: Šaka koja nije zatvorena omogućuje da vođica (dizgin) klizi i šaka je neprestano nemirna jer stalno mora iznova prikupljati dizgine.

10.6 Jahačeva prirodna pomagala

Svi jahačevi postupci promatraču trebaju biti neupadljivi, a konju što je moguće jasniji. Cilj je jahačevih postupaka postizanje što veće samostalnosti konja, da djeluje kao da je određeni pokret napravio posve samostalno.

Samostalnost je posljedica neprisilnoga djelovanja jahača. Jahač ne zapovijeda, ne naređuje, nego usmjerava konja i pomaže mu pri izvođenju pokreta. Jahač na konja djeluje svojom težinom, listovima i vođicama (dizginima) i ta su pomagala jahačeva prirodna pomagala. Težina i listovi tjeraju konja prema naprijed i to su tjerajuća pomagala, a vođice (dizgini) zaustavljaju konja te su zaustavljuća pomagala.

Upotrebom tih pomagala jahač stječe kontrolu nad konjem u željenoj kretnji, brzini i formi. Pravilna upotreba pomagala prepoznaje se po tome što postaje sve finija i neprimjetnija. Pomagala djeluju zajedno, težina, listovi i vođice nikad se ne koriste pojedinačno. Čovjek uvijek želi rukom potaknuti ili zaustaviti događaje, ali pri jahanju vođice treba rukom voditi što nježnije, kako bi težina i listovi imali što jači i ispravniji utjecaj na konja.

Osjetljivost i poslušnost konja određuju potrebnu jačinu pojedinih pomagala.

Uvijek ih treba primijeniti isprva blago, mekano, zatim pojačati ili oslabjeti, prema potrebi. Ako je potrebno ponekad jače djelovati na konja, uvijek treba vratiti nježnije djelovanje, kako bi konj ostao osjetljiv na naše znakove.

Jača upotreba pomagala ne kvari konja, ali pritom ne treba zaboraviti i na pohvalu, kako bi suradnja između jahača i konja bila što bolja.

Često pohvali konja rukom koja je s unutrašnje strane staze ili kruga, ili glasom, diskretno.

Vrste pomagala

tjerajuća:

- težina i sjedište

- listovi
- glas;

zaustavljuća:

- vođice (dizgini)
- glas.

10.6.1 Težina i sjedište

Težina i sjedište uglavnom su tjerajuća pomagala, ali uvjek podržavaju i precizno surađuju s listom i vođicama (dizginima).

Svojom težinom jahač može:

- utjecati na kretanje konja opterećenjem obje strane
- utjecati na kretanje konja opterećenjem jedne strane
- utjecati na kretanje konja rasterećenjem sjedišta.

Opterećenje konja s obje strane upotrebljava se kad želimo aktivirati stražnje noge konja, na primjer pri izvođenju stoja ili polustoja, zatim pri promjenama kretanja i promjenama brzine.

Opterećenje konja s jedne strane važna je pomoć vođicama (dizginima) i listovima pri pokretima u kojima je konj svinut ili zaustavljen. To pomagalo ima najveće značenje kod visokoškolovanih konja.

Jahač prebacuje svoju težinu prema unutrašnjoj sjedećoj kosti, zatim malo spusti kuk i koljeno i jače se osloni na unutrašnji stremen (uzengiju). Na taj se način postiže bolja zajednička ravnoteža jahača i konja.

Rasterećenje sjedišta upotrebljava se kad konju želimo rasteretiti leđa i stražnji trup u dresurnome radu, na primjer pri ujahivanju mladih konja.

Jahač prebacuje svoju težinu na bedra i stremene. Sjedište ostaje u sedlu, dok se gornji dio tijela spušta malo ispred okomite linije, ovisno o tome koliko želimo konja rasteretiti.

10.6.2 Listovi

Listovima pokrećemo konja prema naprijed i podržavamo daljnje kretanje.

Listovi se mogu upotrijebiti kao:

- prema naprijed tjerajući

- u stranu tjerajući
- podržavajući.

Prema naprijed tjerajući list leži odmah iza kolana, a peta je okomito ispod kuka. Tijekom kretanja, kad listovi obujme konja, dolazi do njihova utjecaja već i zato što se ritmički pomiču, naizmjence, lijeva i desna strana konja. Dakle, list koji stabilno leži uz konja utječe na svaki njegov korak, tako da konj sam sebe tjera prema naprijed, bez aktivnosti jahača. Podrazumijeva se pritom da je konj tijekom svog osnovnog školovanja postao dovoljno osjetljiv na jahačeve znakove.

Kad jahač čvrsto napne mišiće lista zapravo traži od konja da stražnju nogu, s iste strane na kojoj je aktivni list, podigne više. Poticaj listom daje se u trenutku kad se stražnja noga podiže uvis.

U stranu tjerajući list tijekom kretanja utječe na konja tako da nogu s iste strane na kojoj je aktivni list ili dijagonalni par nogu pokrene prema naprijed i u stranu. List se povlači malo prema natrag, otprilike širinu dlana, ali nipošto prema gore. I ovo pomagalo ima najveći učinak u trenutku kad se stražnja noga podiže uvis.

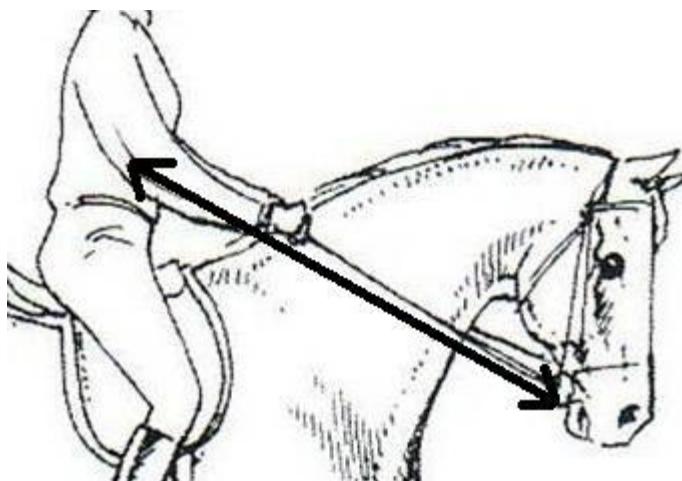
Podržavajući list leži otprilike na istome mjestu kao i u stranu tjerajući list, ali je manje aktivan. Zadatak je podržavajućeg lista ograničavanje bočnoga kretanja ili sprečavanje „ispadanja“ stražnoga trupa tijekom kretanja. Utjecaj je podržavajućega lista također i na kretanje prema naprijed.

10.6.3 Vodice (dizgini)

Vodice (dizgini) moraju biti jednako duge s obje strane i ne svijene, a drže se između maloga prsta i prstenjaka, tako da je glatka strana okrenuta prema van. Dio vodice koji prelazi preko kažiprsta zatvara se palcem koji sprečava klizanje. Ostatak treba prebaciti tako da visi ispod desne vodice. Šake trebaju biti zatvorene.

Ruke se drže toliko visoko da stvaraju ravnu liniju od lakta preko podlaktice i vodica do ustiju konja. Razmak između ruku ovisi o debljini konjskoga vrata jer linija vodica, gledana odozgo, također mora biti ravna.

Pri zatezanju dizgina potrebno je željenu stranu prebaciti u drugu ruku. Prsti slobodne ruke otvaraju se i klize po dizginu do željene dužine. Druge metode više smetaju konju i ometaju elastičan odnos s njegovim ustima.

Vodice mogu potpuno djelovati preko usta, tjemena, vrata, leđa do stražnjega trupa na opuštenom konju aktivnih leđa.

Jahač može vodicama (dizginima):

- popustiti
- zadržati
- pridržati
- regulirati
- voditi
- poduprijeti.

Popuštajuća i zadržavajuća vođica (dizgin) uvijek se upotrebljavaju zajedno. Ovisno o situaciji ili formi, upotrebljava se prvo zadržavajuća ili prvo popuštajuća vođica. Važno je da jahač mekano i nježno izmjenjuje popuštanje i zadržavanje pokretom iz zgloba šake, a to je moguće samo ako drži ruke ispravno.

Popuštanje i zadržavanje dizginom primjenjuje se zajedno s uprebom težine i listova. Na primjer:

- kod polustoja, odnosno pri prijelazu iz jedne vrste kretanja u drugu ili promjeni brzine
- kod stoja
- za poboljšavanje forme i samostalnosti konja
- kao priprema prije novog pokreta ili vježbe
- kad se konja treba postaviti ravno ili svinuti
- pri odstupanju.

Zadržavanje vodicama (dizginima) izvodi se tako da se šaka na trenutak stegne, jačinom prema potrebi. Ako je potrebno na konja jače djelovati, šaka se u zglobu svija prema jahaču.

Posebno treba pripaziti na to da neprekidno ne vučemo dizgin ako je izostala reakcija konja, nego da naizmjeničnim zatezanjem i popuštanjem dizgina

postignemo odgovarajuću reakciju. Popuštanje vođice zapravo je samo vraćanje ruke u osnovni položaj. Jednako se može djelovati i bez prethodnog zatezanja vođice, ako se šaka malo otvoriti ili se ruka malo pomakne prema naprijed, bez gubitka elastičnog spoja s ustima konja. Ruke se uvijek pomiču prema ustima konja.

Pridržavanje vodicama (dizginima) izvodi se tako da se šake, zadržavajući svoj položaj, čvršće stegnu, kako bi se povećao pritisak na usta. Pritisak traje tako dugo dok konj ne prestane „visjeti“ na dizginu i ponovno postane lagan u ruci. Dizginom se ne smije djelovati prema natrag, niti predugo. Kako bi pridržavajuća vođica mogla postići željenu reakciju konja, jahač treba istodobno napeti svoja leđa i listovima tjerati prema naprijed.

Važno je da jahač popusti pritisak šake istodobno kada konj pusti žvalu i opusti vrat. To se najčešće odnosi na ruku s unutrašnje strane u zavojima ili pri okretanju.

Reguliranje vodicama (dizginima) postupak je pri kojem šaka s vanjske strane staze ili kruga popušta vođicu onoliko koliko je šaka s unutrašnje strane zateže.

Vodeća vođica (dizgin) pokazuje konju put pri okretanju. To je posebice korisno kad se jašu mladi konji i kad konji uče kretanje postrance. Vodeći dizgin djeluje zajedno s laganim zadržavajućim dizginom koji postavlja ili svija konja u zavojima. Vodeći dizgin drži se rukom s unutrašnje strane staze ili kruga i odmiče se nekoliko centimetara od konja, dok se popuštanjem i dalje djeluje prema ustima konja.

Podupirajuća vođica (dizgin) podupire list na onoj strani na kojoj djeluje, tjerajući ili zadržavajući.

Upamti: Šake, zajedno s tjerajućim pomagalima, uokviruju konja. Vođice (dizgini) nikad ne smiju same prisiljavati konja na to da opusti vrat.

Glasovna pomagala

Glas služi uglavnom kao tjerajuće i zadržavajuće pomagalo. Riječi nisu važne, važna je boja glasa i način glasanja u određenim trenucima. Primjerice, cmoktanjem potičemo konja na to da ubrza, a dubokim „hoooo“ usporavamo ga ili smirujemo.

Kako bi glasovna pomagala u radu s konjem u staji i manježu bila što jasnija i učinkovitija, moraju biti kratka, na primjer: primi, ne, dođi, nogu i slično.

10.7 Djelovanje jahača

Djelovanje jahača na konja skladna je primjena svih pomagala. Ne može se pojedinačnom primjenom težine, sjedišta, lista ili vođica (dizgina) postići pravilan utjecaj na konja, nego samo njihovom zajedničkom primjenom.

Težina, sjedište, list i glas djeluju tjerajuće prema naprijed, ali glas, kao i vođice (dizgini), istodobno može djelovati i zadržavajuće.

Kako bi sva pomagala mogao pravilno zajedno upotrijebiti, jahač mora imati opušteno, mekano i pravilno sjedište.

Jahač mora imati potpunu kontrolu nad svojim tijelom, kako bi u svakom trenutku, neovisno o pokretima konja, uskladio svoja pomagala i primijenio ih odgovarajućim intenzitetom.

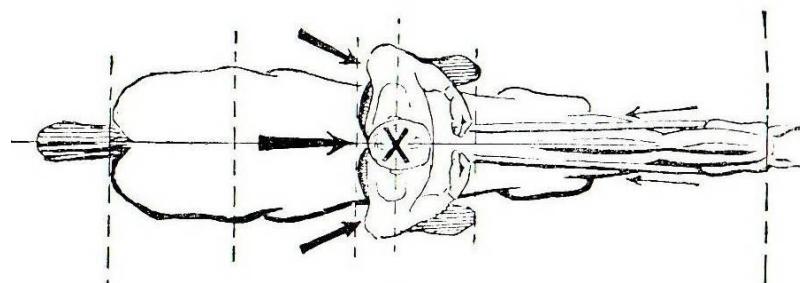
Usklađenost tjerajućih (koja su u prvom planu) i zadržavajućih pomagala najviše utječe na kretanje i poslušnost konja.

Djelovanje jahača na konja pojačava se redovitim izvođenjem polustoja (poluparada).

Polustoj se izvodi:

- pri prelaženju iz jedne vrste kretanja u drugu
- radi kontrole brzine unutar jedne vrste kretanja
- kako bi jahač privukao pažnju konja prije nove vježbe ili novog načina kretanja
- kako bi jahač poboljšao prikupljenost konja u pokretu.

Polustoj je rezultat naizmjenične zajedničke upotrebe tjerajućih i zadržavajućih pomagala. Polustoj se izvodi tako da jahač na trenutak ukoči svoja leđa, snažnije obuhvati (uokviri) konja težistem, listom i uz pomoć vođica (dizgina), nakon čega odmah popusti dizgin.

10.8 Lako jahanje u kasu

Lako jahanje u kasu jedna je od prvih vježbi koju početnik mora naučiti. U lakome kasu leđa su konja manje opterećena težinom jahača, a i početniku je lakše pratiti pokrete konja.

Tijekom lakog jahanja jahač ne sjedi na leđima konja pri svakom koraku, nego se podiže uz pomoć koljena i stremena, pa ponovno sjedne u sedlo pri sljedećem koraku itd.

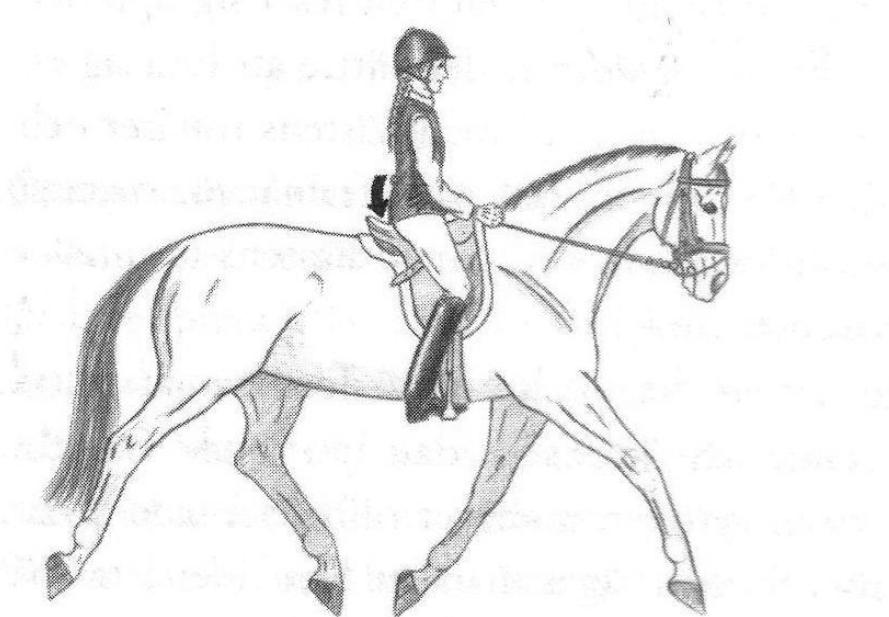
Kako bi se jahač mogao lako i mekano podizati i spuštati, noga mora uvijek biti okomito ispod točke težišta. Koljeno ostaje svinuto, gležnjevi su spušteni prema dolje i opterećeni jahačevim pokretima i njegovom težinom. Peta je uvijek jahačeva najniža točka.

Mirnih listova, jahač zadržava dodir s tijelom konja bez "štiranja", kako bi se podizao i spuštao u ritmu kretanja.

Pri jahanju u manježu uvijek se jaši na nogu s vanjske strane kruga, kako bi se lakše podržalo konja, posebice u zavojima, i rasteretilo mu unutrašnju nogu.

Jahač se spušta u sedlo u trenutku kad se plećka konja s vanjske strane kruga pomiče prema naprijed, a potpuno je u sedlu kad prednja nogu konja s vanjske strane dodirne tlo.

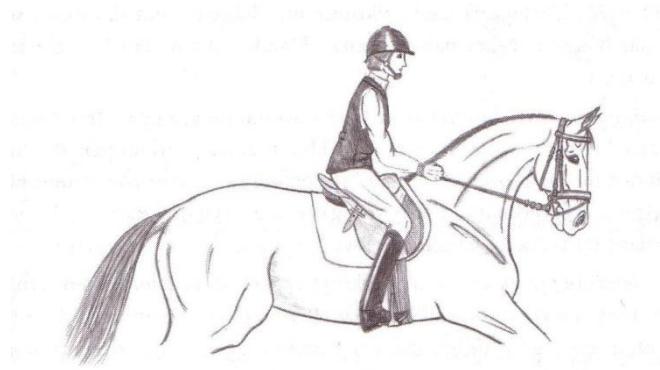
Primjer: Lako jahanje na desnu prednju nogu

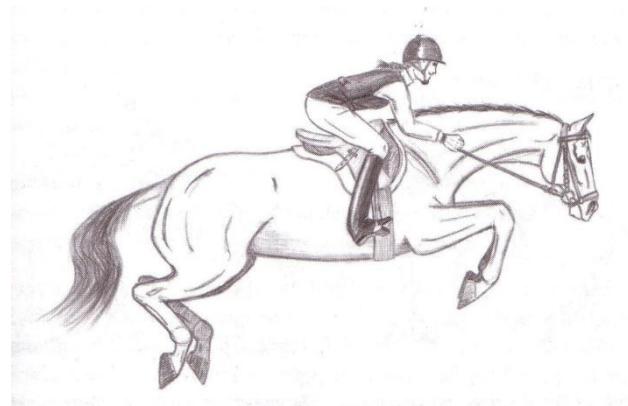
10.9 Lako sjedište (polusjedeći stav)

Lako sjedište upotrebljava se kad je potrebno rasteretiti konju leđa, na primjer pri skakanju preko prepona, jahanju na terenu, jahanju mladih konja. Kad se jaši lakinim sjedištem koristi se višenamjensko sedlo ili preponsko sedlo. Malo kraći stremeni (uzengije) i oblik sedla omogućuju pravilno sjedište. Koliko stremeni moraju biti kraći od uobičajene duljine, individualna je potreba jahača. Ako trebamo samo malo rasteretiti konju leđa, dovoljno je remen stremena skratiti dvije do tri rupice, a kod skakanja preko prepona i terenskoga jahanja potrebno ga je skratiti tri do pet rupica. Jahačevo sjedište nije više u okomitoj liniji i iz kuka se tijelo naginje prema naprijed. Većina je jahačeve težine na bedrima, koljenima i petama.

Lako sjedište - neznatno rasterećenje

Lako sjedište - preko prepone

Lako sjedište za militari zahtijeva iskusnije jahače i koristi se isključivo u militariju, ponajviše između prepona na terenu, kako bi se leđima konja što više olakšalo kretanje. Stremeni moraju biti još kraći nego pri skakanju preko prepona, a koristi se isključivo preponsko sedlo. Listovi ostaju u okomitom položaju, dok se gornji dio tijela jako naginje prema naprijed, tako da je gotovo

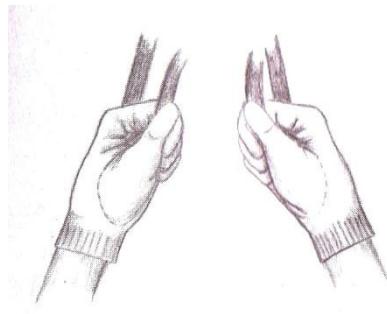
paralelan s konjskim vratom.

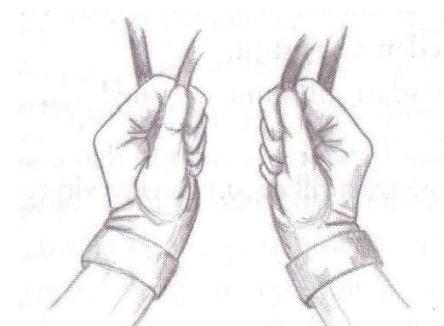
Pitanja

1. Na što treba paziti pri vođenju osedlanoga konja?
2. S koje se strane vodi konj?
3. Što treba napraviti prije uzjahivanja?
4. Opiši tijek uzjahivanja.
5. Opiši tijek sjahivanja.
6. Koliko se puta priteže kolan?
7. Što može izazvati prečvrsto pritegnuti kolan, pogotovo kod mlađih konja?
8. Između koje se tri točke nalazi okomito sjedište jahača?
9. Koji je ispravan položaj šaka?

a)

b)

10. Koja su jahačeva tjerajuća prirodna pomagala?
11. Koja su jahačeva zadržavajuća prirodna pomagala?

12. Kako može jahač na konja djelovati vođicama (dizginima)?
13. Kada se izvodi polustoj?
14. Na koju se nogu jaši pri lakom jahanju u kasu?
15. Kada se upotrebljava lako sjedište?

Odgovori

1. Pri vođenju osedlanoga konja stremeni (uzengije) moraju biti podignuti. Remene treba provući kroz stremene, kako bi se izbjeglo njihovo spuštanje i opasnost od zapinjanja o predmete, primjerice kvaku na vratima.
2. Konj se vodi s njegove lijeve strane.
3. Prije uzjahivanja ili sjahivanja u manježu ili dvorani tijekom skupnog treninga svaki jahač svojega konja mora ispravno postaviti na srednju liniju manježa ili kruga.
4. Uzjahivanje:
 - Jahač se nalazi konju slijeva, leđima okrenut prema glavi konja. Lijevom rukom drži dizgine koji su prebačeni preko konjskoga vrata i to tako da lijevi dizgin leži između malog prsta i prstenjaka, a desni u cijeloj šaci. Oba su dizgina malo zategnuta, a ako je konj nemiran, desni se dizgin jače zategne. Korbač se drži u lijevoj ruci.
 - Iz ovog položaja lijevom šakom, koja drži dizgine i korbač, čvrsto se uhvati za grivu. Desnom rukom primamo stremen i malo ga odmaknemo od konja.
 - Lijeva noga stavljena u stremen do najširega dijela stopala, a lijevim se koljenom podupire o sedlo.
 - Iz ovog položaja jahač se odrazi desnom nogom i prebaci težinu na lijevu nogu u stremenu, istodobno se desnom rukom hvatajući za stražnji unkaš.
 - Gornji je dio tijela nisko i okreće se prema naprijed, a tijekom prebacivanja desne noge preko konja sjedište se polako spušta u sedlo. Zatim se gornji dio tijela uspravlja, istodobno kad se desna noga stavљa u stremen.
5. Sjahivanje:
 - Oba se dizgina zategnuta drže u lijevoj šaci.
 - Obje se noge vade iz stremena, rukama se osloni o prednji unkaš i desna se nogu prebaci preko sedla na lijevu stranu konja. Zatim se, polako kližući niz konja, spušta na tlo.
6. Ispravno se kolan priteže u tri faze: Prvi se put kolan priteže u staji.

Treba ga pritegnuti samo toliko da sedlo ne padne ili ne sklizne prema natrag. Drugi se put kolan priteže prije uzjahivanja. Treći se put kolan priteže nakon ugrijavanja u hodu.

7. Prečvrsto pritegnuti kolan može izazvati paniku kod konja.
8. Okomito sjedište jahača nalazi se između ove tri točke: rame, kuk i peta.
9. Ispravan je položaj šaka na slici a).
10. Tjerajuća prirodna pomagala su: težina i sjedište, listovi, glas.
11. Zadržavajuća prirodna pomagala su: vođice (dizgini) i glas.
12. Jahač vođicama (dizginima) može: popustiti, zadržati, pridržati, regulirati, voditi, poduprijeti.
13. Polustoj se izvodi: pri prelaženju iz jedne vrste kretanja u drugu; radi kontrole brzine unutar jedne vrste kretanja; kako bi jahač privukao pažnju konja prije nove vježbe ili novog načina kretanja; kako bi jahač poboljšao prikupljenost konja u pokretu.
14. Pri lakom jahanju u kasu jaši se na nogu koja je s vanjske strane staze ili kruga.
15. Lako sjedište upotrebljava se kad je potrebno rasteretiti konju leđa, na primjer pri skakanju preko prepona, jahanju na terenu, jahanju mlađih konja.

14. Prijevoz konja

Uspjeh na turniru ne ovisi samo o tome je li konj dobro uvježban, nego i o pripremama za prijevoz na turnir.

Uvijek je bolje prema mjestu održavanja turnira krenuti ranije. Konjima, posebice mladim i neiskusnim, treba vremena za odmor od stresnog putovanja prikolicom ili kamionom, ali i za prilagodbu novom okruženju.

Prikolicu treba temeljito provjeriti (posebice ako je posuđena). Najvažnije je provjeriti:

- ispravnost svjetla
- pod u prikolici
- kočnice
- šarke (pante) na rampi
- izdržljivost rampe
- ispravnost guma
- valjanost registracije
- ima li vozač potrebnu kategoriju dozvole
- odgovara li vozilo prometnim propisima za vuču prikolice.

Preprema konja za prijevoz prikolicom ili kamionom

Mladi su konji često uzbudjeni i napeti zbog događaja koji prate turnir (mnoštvo konja, razglas, reklame, gledatelji), pa nisu poslušni kao u domaćem okružju. Na turniru sve postane znatno teže, konji zbog napetosti ne mogu ni tri sekunde stajati mirno i otežavaju postavljanje umetaka (štunli) na potkovama. Korisno je navoje obnoviti kod kuće ispred staje i rupe na potkovama ispuniti vatrom ili nekim sličnim materijalom, kako bi se spriječilo ulaženje zemlje i kamenčića. Lakše je umetke (štunle) postaviti u dovoljno velikoj prikolini ili kamionu, nego na otvorenom. Nipošto se konji ne smiju voziti u prikolici sa umecima (štunlama) na potkovama! Veoma često to ima tragične posljedice.

Konja za prijevoz pripremamo tako da ga, ovisno o vremenskim prilikama, pokrijemo pokrivačem. Zatim mu stavljamo štitnik za rep (repnjak). Kako bismo konja sigurnije utovarili, stavljamo mu uzdu preko oglavnika (ulara). Tek tada mu na noge stavljamo posebne štitnike. Pripaziti valja na to da konja sa štitnicima ne vodimo odmah iz boksa, nego ga prošećemo ukrug jednom ili nekoliko puta, kako bi se navikao na štitnike i kako bismo izbjegli nagle prve korake pri izlasku iz boksa.

Ukrcaj konja

Kako bismo izbjegli probleme pri ukrcaju, treba znati pravilno postupiti.

Potrebno je:

- imati dvije sposobne osobe
- ako nema drugog konja u prikolici, pomaknuti srednju pregradu u stranu
- dovesti konja na uzdi ravno do rampe
- ako je potrebno, dopustiti mu da ponjuši rampu
- konju ne vući neprestano glavu, nego ga kratkim potezanjima usmjeravati u prikolicu
- kao pomoć možemo upotrijebiti mamac (npr. mrkvu)
- **privezati konja tek nakon što je stražnja motka (štrajban) učvršćena**
- konja privezati sigurnosnim čvorovima ili upotrijebiti sigurnosnu kopču (karabiner).

Vožnja prikolice ili kamiona

Posebice treba pripaziti na:

- držanje većeg razmaka između vozila ispred vas
- izbjegavati pretjecanje
- ako vas dostigne mnogo vozila, na uskim se cestama valja nakratko maknuti s ceste
- znatno smanjiti brzinu vožnje prije zavoja
- u zavojima izbjegavati naglo kočenje.

Iskrcaj konja

Pri iskrcaju valja imati na umu da je, posebice mlade konje, teže kontrolirati nego u poznatoj okolini kod kuće. Pastuhe treba na uzdi voditi isključivo iskusna osoba. Šteta koju može učiniti jedan slobodan pastuh može biti velika i nepopravljiva.

Potrebno je:

- ako sumnjate u to da je konja teško kontrolirati, staviti mu uzdu već u prikolici
- **NIKADA** ne skinuti stražnju motku (štrajban) prije nego li je konj u prikolici odvezan
- postaviti osobu koja će spustiti rampu i skinuti motku (štrajban) na tvoju zapovijed, te pomoći pri iskrcaju i usmjeravati konja.

Pitanja

1. Što treba provjeriti prije upotrebe prikolice?
2. Što je potrebno za ukrcaj konja?
3. Opiši postupak iskrcaja konja.

Odgovori

1. Prije upotrebe prikolice posebno treba provjeriti ispravnost svjetla, pod u prikolici, kočnice, šarke (pante) na rampi, izdržljivost rampe, ispravnost guma, valjanost registracije, ima li vozač potrebnu kategoriju dozvole, odgovara li vozilo prometnim propisima za vuču prikolice.
2. Za ukrcaj konja potrebno je imati dvije sposobne osobe; ako nema drugog konja u prikolici, pomaknuti srednju pregradu u stranu; dovesti konja na uzdi ravno do rampe; ako je potrebno, dopustiti mu da ponjuši rampu; konju ne vući neprestano glavu, nego ga kratkim potezanjima usmjeravati u prikolicu; kao pomoć možemo upotrijebiti mamac (npr. mrkvu); **privezati konja tek nakon što je stražnja motka (štrajban) učvršćena;** konja privezati sigurnosnim čvorovima ili upotrijebiti sigurnosnu kopču (karabiner).
3. Za iskrcaj konja potrebno je, ako sumnjamo u to da je konja teško kontrolirati, staviti mu uzdu već u prikolici; **nikada** ne skinuti stražnju motku (štrajban) prije nego li je konj u prikolici odvezan; postaviti osobu koja će spustiti rampu i skinuti motku (štrajban) na zapovijed, te pomoći pri iskrcaju i usmjeravati konja.

15. Teorija jahanja i praktično jahanje 2

15.1 Osnovni načini kretanja konja

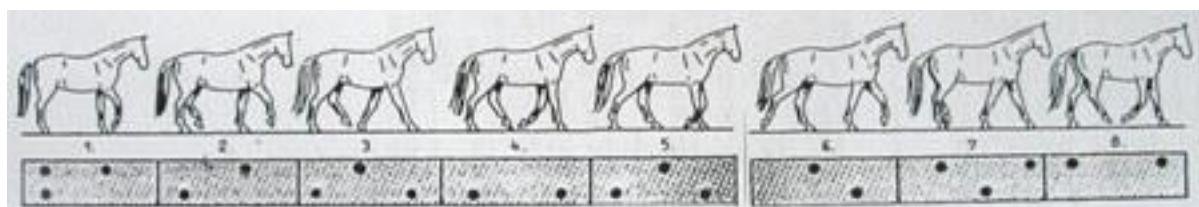
15.1.1 Hod⁹

Hod je stupajuće kretanje u četiri takta u kojem se sve četiri noge jedna za drugom podižu i spuštaju na tlo (stražnja desna – prednja desna – stražnja lijeva – prednja lijeva). Hod je jedino kretanje u kojem nema trenutka lebdenja (kad su sve četiri noge u zraku). Pogreške su u hodu kratki, sputani koraci, nejednaki slijed nogu te pas.

Četiri vrste hoda:

- srednji
- prikupljeni
- produženi
- slobodni.

Među vrstama hoda uvijek moraju postojati razlike u dužini koraka i prekoračenju otiska kopita prednjih nogu.

Srednji hod: konj korača energično i opušteno, a kopita stražnjih nogu ostavljaju otiske barem u otiscima kopita prednjih nogu. Jahač ima lagani i neprekidni kontakt s ustima konja, omogućujući prirodno gibanje glave i vrata konja. Glava konja nalazi se malo ispred okomice.

⁹ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, MJESTO IZDANJA, GODINA, art. 403, str. 8; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO – Aufgabenheft, MJESTO, GODINA, str 11-12.

Prikupljeni hod: konj stupa u pravilnom četverotaktu, a kopita stražnjih nogu ostavljaju otiske u otiscima kopita prednjih nogu. Konj se sam nosi, glava mu je gotovo okomita prema tlu, jahač ima lagani kontakt s ustima konja. Dužina je koraka manja, ali konj noge podiže više jer su zglobovi jače savijeni nego u srednjem hodu. Prikupljeni je hod kraći od srednjeg iako pokazuje puno veću aktivnost.

Produženi hod: konj maksimalno produžuje korak, ne gubeći pravilnost ritma, a kopita stražnjih nogu ostavljaju otiske ispred otiska kopita prednjih nogu. Jahač omogućuje konju da ispruži vrat i glavu tako da popusti vođice (dizgine), ali ne gubeći kontakt s ustima konja.

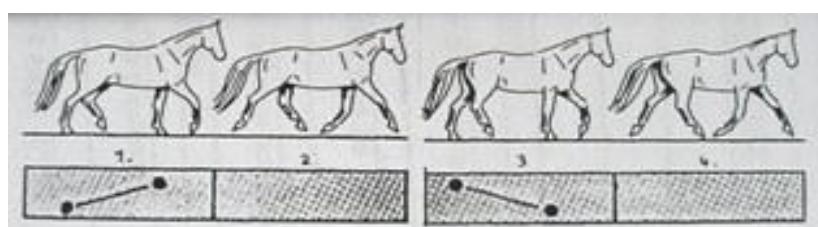
Slobodan hod: opuštajuće je kretanje u kojem je konju omogućeno da u potpunosti ispruži vrat i glavu.

15.1.2 Kas¹⁰

Kas je kretanje u dva takta u kojem se istodobno pokreće jedan dijagonalni par nogu (npr. prednja lijeva i stražnja desna), zatim slijedi trenutak lebdenja te drugi dijagonalni par nogu (prednja desna i stražnja lijeva).

Četiri vrste kasa:

- radni
- srednji
- prikupljeni
- produženi.

¹⁰ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 404, str. 9; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str 12-13

Radni kas kretanje je između prikupljenog i srednjega kasa u kojem kopita stražnjih nogu ostavljaju otisak barem u otiscima kopita prednjih nogu. Konj je u ravnoteži i kreće se jednakomjernim, elastičnim koracima aktivno prema naprijed. Jahač ima kontakt s ustima konja.

Srednji kas kretanje je umjerenog produženja koraka, ali bez ubrzavanja. Konj zamahom stražnjih nogu produžuje korak, a kopita stražnjih nogu ostavljaju otisak ispred otiska kopita prednjih nogu. Jahač dopušta konju da lagano spusti glavu i vrat, a tjeme ostaje najviša točka. Konj drži glavu malo ispred okomice, u odnosu na prikupljeni i radni kas. Koraci moraju biti jednakomjerni i uravnovešeni te se čitav okvir konja mora izdužiti.

Prikupljeni kas kretanje je u kojem stražnje noge konja preuzimaju većinu težine, čime se oslobođaju plećke konja. Vrat je uzdignut. Okvir konja je skraćen, ali zamah i aktivnost ostaju jednaki. Koraci su kraći, ali izražajniji i povišeniji, a kopita stražnjih nogu ostavljaju otisak u otiscima kopita prednjih nogu.

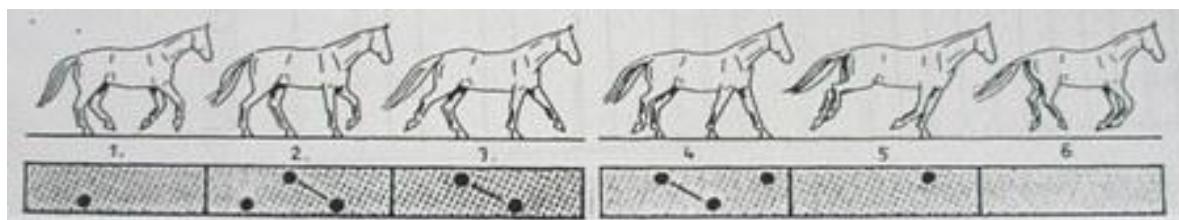
Produceni kas je kretanje u kojem konj pokriva najviše moguće tla, a kopita stražnjih nogu ostavljaju otisak znatno ispred otiska kopita prednjih nogu. Koraci se maksimalno produžuju kao rezultat velikog zamaha stražnjih nogu, ali konj ne ubrzava. Jahač dopušta konju da produži okvir, a time i korak, ali i dalje kontrolira tjeme koje mora biti najviša točka. Koraci i prednjih i stražnjih nogu trebali bi se jednakomjereno ispružiti prema naprijed. Konj mora biti u ravnoteži tijekom čitavog pokreta, a prijelaz u prikupljeni kas trebalo bi izvesti skladnim prijenosom težine na stražnji dio trupa, s time da se jasno vide obje razlike promjene tempa (iz prikupljenog u produženi i iz produženog u prikupljeni kas).

Producenje koraka kasa varijacija je između radnog i srednjega kasa koja se uvodi u testovima za mlade konje u početku treniranja kada još nisu dovoljno školovani za srednji kas.

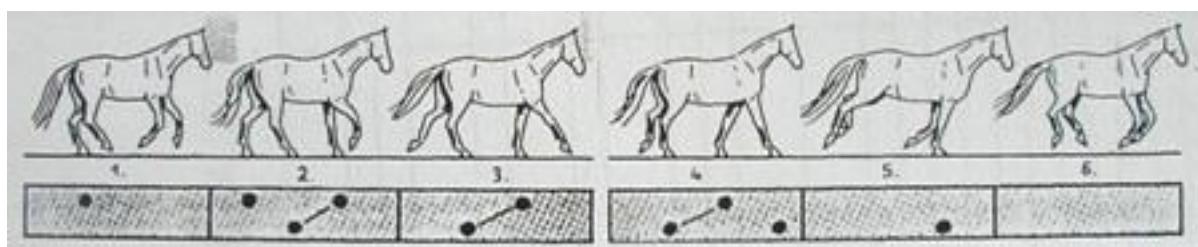
15.1.3 Galop¹¹

Galop je kretanje u tri takta. Postoji lijevi i desni galop. U lijevom galopu konj prvo podiže stražnju desnu nogu, zatim istodobno stražnju lijevu i prednju desnu, te prednju lijevu (koja je vodeća noga), zatim slijedi trenutak lebdenja te sljedeći korak ispočetka.

Pogreške su u galopu unakrsni galop (kada konj prednjim nogama galopira npr. desni galop, a zadnjima lijevi i obrnuto), te četverotaktni galop (kod kojeg se dijagonalni par nogu ne podiže istodobno s tla, već se vanjska prednja nogu podiže prije od unutrašnje zadnje noge).

Lijevi galop

Desni galop

Kvaliteta galopa ovisi o ukupnom dojmu (npr. pravilnosti i lakoći koraka, spuštenosti stražnjega dijela trupa u odnosu na prednji dio, pri čemu konj galopira kao da se kreće uzbrdo) koji proizlazi iz prihvatanja žvale, podatnog tjemena, aktivnosti stražnjih nogu i sposobnosti da se zadrže jednaki ritam i prirodna ravnoteža, čak i nakon prijelaza iz jednoga galopa u drugi. Konj uvijek

¹¹ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 405, str. 9-11; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 13-14

mora biti ravan na ravnim dijelovima staze i pravilno savijen u zavojima, ali u svakom trenutku postavljen prema strani vodeće noge.

Četiri vrste galopa:

- radni
- srednji
- prikupljeni
- produženi
- produženje koraka galopa.

Radni galop kretanje je između prikupljenoga i srednjega galopa. Konj se nalazi u prirodnoj ravnoteži te se aktivno kreće prema naprijed, uz izražen zamah stražnjih nogu, a jahač zadržava kontakt s ustima konja.

Srednji galop kretanje je između radnog i produženoga galopa. Konj bez ubrzavanja ide prema naprijed s vidljivim produženjem koraka i zamahom stražnjih nogu. Jahač dopušta konju da lagano spusti vrat i glavu i da drži glavu malo ispred okomice. Koraci moraju biti nesputani i skladni, a okvir se konja mora produžiti.

Prikupljeni galop kretanje je u kojem konj ostaje na žvali, vrat je uzdignut. Stražnje noge preuzimaju većinu težine, čime se omogućuje veća aktivnost i oslobođaju plećke te se stvara dojam da se konj sam nosi. Okvir konja i koraci su kraći, bez gubljenja elastičnosti i izražajnosti.

Produženi galop kretanje je u kojem konj pokriva najviše moguće tla. Konj bez ubrzavanja najviše moguće produžuje korak, zahvaljujući zamahu stražnjih nogu. Jahač omogućuje konju da produži okvir, a time i korak, ali i dalje nadgleda tjeme. Konj treba biti u ravnoteži tijekom čitavog pokreta, a prijelaz u prikupljeni galop trebalo bi izvesti skladnim prijenosom težine na stražnji trup, s time da se jasno vide obje razlike promjene tempa (iz prikupljenog u produženi i iz produženog u prikupljeni galop).

Produženje koraka galopa varijacija je između radnog i srednjega galopa koje se uvodi u testovima za mlade konje u početku treniranja kada još nisu dovoljno školovani za srednji galop.

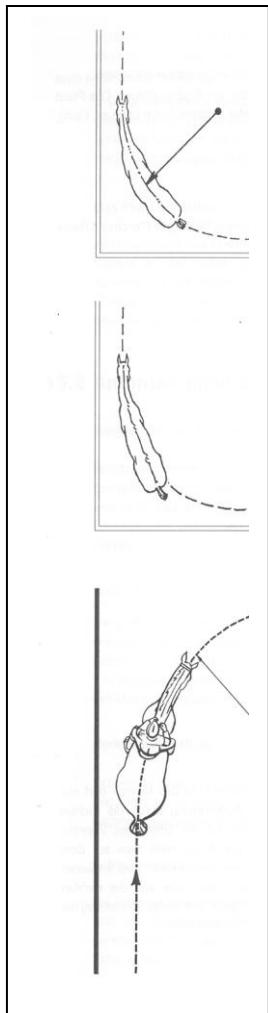
15.1.4 Posebne vrste kretanja konja¹²

Osim hoda, kasa i galopa još su dvije vrste kretanja, specifične za određene vrste konja: **tilt** i **pas**.

Tilt je kretanje u četiri takta s jednakim slijedom koraka kao i hod, a brzina se razlikuje od tempa hoda do tempa galopa.

Pas je kretanje u kojem konj istodobno podiže prednju i stražnju nogu s iste strane.

15.2 Projahivanje uz uglove

Pravilno projahivanje uz uglove:

- kategorija A $r = 4 \text{ m}$
- kategorija L i LM $r = 3,5 \text{ m}$
- kategorija M i S $r = 3 \text{ m}$
- srednji kas, srednji i kontragalop $r = 5 \text{ m}$

Nepravilno projahivanje uz uglove:

- stražnji dio trupa konja bježi prema van

Zavoji:

- kategorija A $r = 4 \text{ m}$
- kategorija L i LM $r = 3,5 \text{ m}$
- kategorija M i S $r = 3 \text{ m}$

¹² Austr.knjiga, str.175

15.3 Prijelazi i poluparada¹³ (polustoj)

Prijelaz iz jedne vrste kretanja u drugu te promjene tempa unutar jedne vrste kretanja moraju se izvesti u zadanoj točki. Ritam se mora zadržati sve do prelaska u drugo kretanje, dok kod promjene tempa unutar istog kretanja ritam mora ostati cijelo vrijeme isti. Konj stalno mora biti lagan u ruci i miran. Svaki se prijelaz priprema poluparadama. Poluparada je istodobna koordinirana akcija sjedišta, nogu i ruku jahača čiji je cilj povećati pažnju i ravnotežu konja prije izvođenja određenog pokreta i prije prijelaza iz jednog kretanja ili tempa unutar kretanja u drugi. Konj mora imati aktivne stražnje noge i mora preuzeti većinu težine na njih te time oslobođiti prednji dio trupa.

15.4 Figure i vježbe

15.4.1 Stoj¹⁴

U stoju vrat konja mora biti uzdignut s tjemenom kao najvišom točkom, a glava malo ispred okomice. Konj mora biti na žvali i žvakati je te biti spreman krenuti. Pravilan se stoj dobiva premještanjem težine na stražnje noge konja povećanim djelovanjem jahačeva sjedišta i lista koji tjeraju konja, uz nježno zatvorenu ruku, i uzrokuju trenutno, ali ne grubo zaustavljanje. Stoj se priprema nizom poluparada. Ako se zahtijeva stoj u određenoj točki, jahačev list treba biti na toj točki.

15.4.2 Odstupanje¹⁵

Velikim se pogreškama pri odstupanju smatraju bilo kakvo odupiranje konja, gubitak dodira s ustima konja, odmicanje stražnjega dijela trupa od ravne linije, široko postavljene i neaktivne stražnje noge te vučenje prednjih nogu.

¹³ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 407-408, str. 11; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 14

¹⁴ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 402, str. 8; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 14

¹⁵ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 406, str. 11; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 17

Nakon zadanog broja koraka odstupanja konj mora stati na sve četiri noge jednakom težinom (zatvoreno) i paralelno (kvadratično) ili odmah krenuti prema naprijed u traženoj vrsti kretanja. Ako se nakon odstupanja zahtijeva stoj, stražnji korak mora biti pola koraka, kako bi konj zatvoreno stao.

Serijska odstupanja (schaukel) kombinacija je dvaju odstupanja s koracima hoda između njih.

15.4.3 Serpentina¹⁶ se sastoji od nekoliko polukrugova povezanih ravnom linijom. Konj mora biti usporedan s kratkom stazom kada prelazi srednju liniju. Dužina je ravne linije koja povezuje polukrugove promjenjiva, ovisno o promjeru polukrugova. Kod serpentine se promjena noge, kretanja, jednostavna ili leteća promjena galopa izvode pri prelasku srednje linije.

15.4.4 Jednostavna promjena galopa¹⁷ kretanje je u kojem se iz galopa prelazi izravno u hod te nakon tri do pet koraka hoda ponovno izravno u drugi galop.

15.4.5 Leteća promjena galopa¹⁸ izvodi se u jednom koraku, s time da se prednje i stražnje noge mijenjaju istodobno. Promjena vodeće noge i stražnjih nogu izvodi se u trenutku lebdenja. Leteće promjene mogu se izvoditi i u seriji svaka četiri, tri, dva i jedan korak. Čak i u letećim promjenama galopa u seriji konj mora ostati lagan, miran i ravan, u istom ritmu i ravnoteži. Galop mora biti dovoljno aktivan, kako se lakoća, tečnost i pokrivanje tla kod letećih promjena u seriji ne bi poremetili.

¹⁶ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 410, str. 12; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 16

¹⁷ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 405, str. 10; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 14

¹⁸ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 405, str. 11; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 19

15.4.6 Kontragalop izvodi se na dresurnom turniru u prikupljenom galopu. Kontragalop je namjerno jahanje „krivim“ galopom u zavojima manježa, tj. vodeća je nogu u galopu ona koja se nalazi na vanjskome dijelu manježa ili kruga.

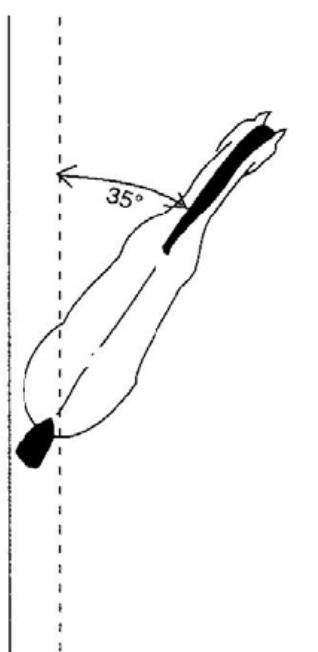
15.4.7 Pirueta (polupirueta)¹⁹

Pirueta (polupirueta) je okret od 360 stupnjeva (180 stupnjeva) koji se izvodi na dva traga s polumjerom jednakim dužini konja te se prednje noge okreću oko stražnjih nogu. Najčešće se izvodi u prikupljenom hodu i galopu, a može se izvoditi i u piaffe (u slobodnom programu s glazbom). Prednje noge i vanjska stražnja nogu okreću se oko unutrašnje stražnje noge koja se podiže i spušta na tlo u istoj točki ili malo ispred nje. Za razliku od okreta na stražnjem dijelu trupa iz hoda, prednji dio trupa opisuje manji polukrug oko stražnjega dijela trupa. Konj mora cijelo vrijeme biti postavljen i savijen u smjeru kojim se kreće, ritmično i tečno se okretati te biti na žvali, a tjemne mora ostati najviša točka. Konj mora biti aktivan i ne smije ni najmanje krenuti unatrag ili bočno.

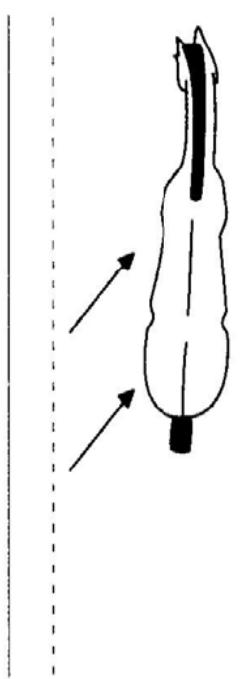
Pri izvođenju pirueta (polupirueta) u galopu, jahač mora zadržati lakoću konja i naglasiti prikupljenost te zadržati čisti galopski korak (tri takta), iako je dopušteno da vanjska prednja i unutrašnja stražnja nogu ne dodiruju tlo posve istodobno. Stražnji dio trupa mora biti aktivan i lagano spušten, a zglobovi izrazito savijeni. Kvaliteta koraka galopa prije i poslije piruete (polupiruete) sastavni je dio vježbe. Pirueta se u galopu izvodi u šest do osam koraka, a polupirueta u tri do četiri koraka. Kvaliteta piruete (polupiruete) ocjenjuje se s obzirom na opuštenost, lakoću, točnost i tečnost izvođenja. Prije započinjanja piruete (polupiruete) zahtijevaju se povećana aktivnost, izravnatost i prikupljenost. Također treba zadržati ravnotežu pri izlasku iz piruete (polupiruete).

¹⁹ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 413, str. 15-16; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 17-18

15.4.8 Jednostavno primanje²⁰ izvodi se kako bi se pokazala opuštenost konja te reagiranje konja na list jahača. Jednostavno se primanje jaši u radnome kasu. Konj je izravnан, ali je postavljen suprotno od smjera kojim se kreće, tako da mu jahač može vidjeti obrvu i nozdrvу s unutrašnje strane. Konj korača tako da unutrašnjim nogama prolazi ispred i ukršta vanjske noge. Jednostavno se primanje jaši po dijagonali te je konj paralelan s dugom stazom, iako prednji dio trupa mora biti malo ispred stražnjega dijela. Može se jašiti i na dugoј stazi, ali tada konj mora biti pod kutom od 35 stupnjeva u odnosu na stazu.

Jednostavno primanje na dugoј stazi:

Jednostavno primanje po dijagonali:

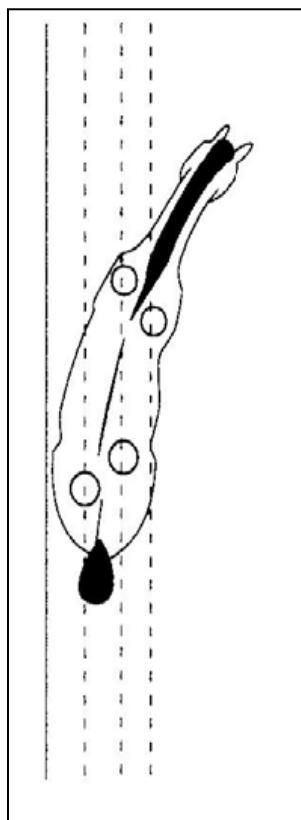
²⁰ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 411, str. 12-13; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 16-17

15.4.9 Bočna kretanja²¹

Bočna su kretanja: primanje plećke, travers, renvers i traverzala.

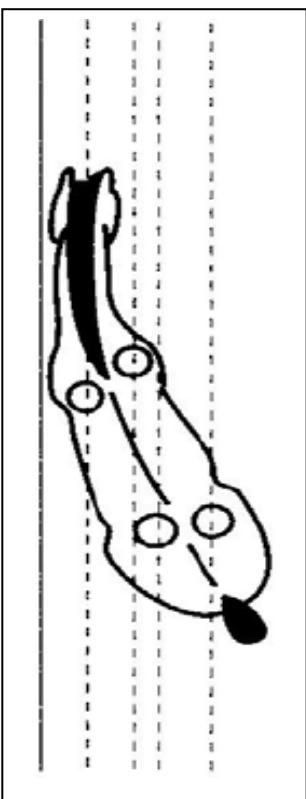
Glavni je cilj bočnih kretanja razvijanje i povećanje aktivnosti stražnjega dijela trupa, a time i prikupljenosti konja.

Konj je u svim bočnim kretanjima postavljen i lagano savijen te se kreće na više tragova. Savijenost konja mora biti tolika da ne utječe na ravnotežu i tečno kretanje. U svim bočnim kretanjima koraci moraju biti slobodni, pravilni, opušteni, uravnoteženi i aktivni. Česta je pogreška gubljenje aktivnosti zbog toga što jahač ustraje na pretjeranoj savijenosti i kretanju samo bočno, a ne istodobno i prema naprijed.

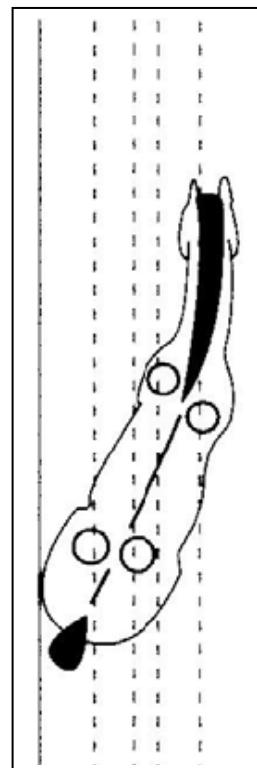
Primanje plećke izvodi se na dresurnim turnirima u prikupljenom kasu. Konj je lagano savijen oko jahačeve unutrašnje noge, zadržavajući ritam i stalan kut otprilike 30 stupnjeva, te se sprijeda i straga vide tri traga. Stražnji dio trupa ostaje na stazi, a prednji se dio pomiče unutar staze i to toliko da vanjska plećka bude na istoj liniji kao unutrašnji kuk konja. Konj unutrašnjom prednjom nogom korača i prolazi ispred vanjske prednje noge, unutrašnja stražnja noga korača naprijed prema težištu konja po tragu vanjske prednje noge, a unutrašnji kuk konja mora biti lagano spušten. Konj je savijen i postavljen suprotno od smjera kojim se kreće.

²¹ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 412, str. 13-14; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 18-19

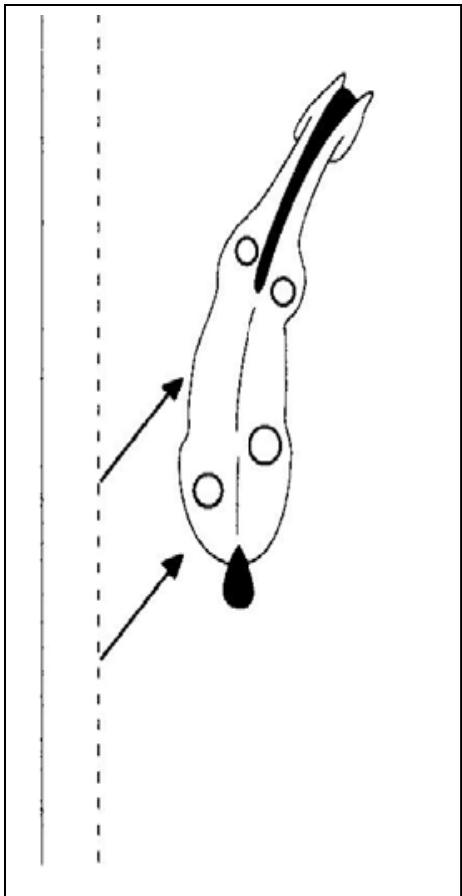

Travers se izvodi u prikupljenom kasu i galopu. Konj je savijen oko jahačeve unutrašnje noge (malo više nego pri primanju plećke). Travers se jaši pod kutom od 35 stupnjeva te se sprijeda i straga vide četiri traga. Prednji dio trupa ostaje na stazi, dok se stražnji dio trupa pomiče unutar staze te konj vanjskim nogama prolazi ispred i ukršta unutrašnje noge.

Konj je postavljen i savijen u smjeru kojim se kreće. Travers se započinje tako da se stražnji dio trupa gurne unutar staze ili se nakon ugla ili kruga ne vraća na stazu. Nakon izvođenja traversa stražnji se dio trupa vraća na stazu bez kontrasavijanja, kao kada se završava mali krug.

Renvers je vježba suprotna traversu. Stražnji dio trupa ostaje na stazi, a prednji se dio postavlja unutar staze. Renvers se završava postavljanjem prednjega dijela trupa ponovno na stazu. Ostalo je isto kao i kod traversa. Konj je savijen oko jahačeve unutrašnje noge te vanjskim nogama prolazi ispred i ukršta unutrašnje noge. Konj je postavljen i savijen u smjeru kojim se kreće.

Traverzala (half pass) varijacija je traversa i izvodi se na dijagonali umjesto na dugoj stazi. Izvodi se u prikupljenom kasu i galopu te u passageu (u slobodnom programu s glazbom). Konj mora biti postavljen u smjeru kojim se kreće i lagano savijen oko jahačeve unutrašnje noge. Konj zadržava jednaki ritam, ravnotežu i aktivnost tijekom izvođenja vježbe. Kako bi se omogućila sloboda plećki, važno je da se zadrži aktivnost, posebice aktivnost unutrašnje stražnje noge. Tijelo konja gotovo je paralelno s dugom stazom, a prednje su noge malo ispred stražnjih nogu. U kasu konj vanjskim nogama prolazi ispred i ukršta unutrašnje noge. U galopu se traverzala izvodi kao serija koraka prema naprijed i bočno.

15.4.10 Passage²² je veoma prikupljen i izražajan kas koji karakteriziraju izražena aktivnost stražnjeg dijela trupa (savijenost koljena i skočnih zglobova) te elastičnost pokreta. Konj dijagonalno podiže noge s tla, uz produženi trenutak lebdenja. Konj diže svaku prednju nogu do visine na kojoj je kopito na sredini cjevanice druge prednje noge, a stražnju nogu do visine na kojoj je kopito malo iznad putičnoga zgloba druge stražnje noge. Vrat treba biti uzdignut i savijen, a tjeme ostaje najviša točka. Stražnji je dio trupa spušten u odnosu na prednji te preuzima većinu težine. Konj ostaje mekano na žvali te mora tečno prelaziti iz passagea u piaffe i obratno, ne mijenjajući povisenoš i izražajnost koraka te izraženu aktivnost. Velike su pogreške nepravilan ritam stražnjih nogu, ljudjanje

²² Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 414, str. 116; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 21

prednjeg i/ili stražnjeg dijela trupa s jedne na drugu stranu, nervozni pokreti prednjih i/ili stražnjih nogu te vučenje stražnjih nogu u trenutku lebdenja.

15.4.11 Piaffe²³ je veoma prikupljen i izražajan kas koji ostavlja dojam da se izvodi na mjestu. Leđa su konja opuštena i elastična, stražnji je dio trupa spušten u odnosu na prednji, stražnje su noge jako aktivne te omogućuju slobodu i lakoću plećki i prednjega dijela tijela. Konj dijagonalno i izražajno podiže noge s tla, uz produženi trenutak lebdenja. Konj podiže svaku prednju nogu do visine na kojoj je kopito na sredini cjevanice druge prednje noge, a stražnju nogu do visine na kojoj je kopito malo iznad putičnoga zgloba druge stražnje noge. Vrat je uzdignut i savijen, a tjeme ostaje najviša točka. Iako se izvodi na mjestu, konj mora pokazati želju za kretanjem prema naprijed, što se vidi u prelasku na drugi pokret (vježbu). Velike su pogreške kretanje unatrag, nervozni pokreti prednjih i/ili stražnjih nogu, nepravilan dvotakt, ukrštanje prednjih i/ili stražnjih nogu, široko postavljene stražnje noge, ljuljanje prednjeg i/ili stražnjeg dijela trupa s jedne na drugu stranu te previše kretanja prema naprijed.

²³ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 415, str. 16-17; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft , str. 20

PITANJA

1. Koje su osnovne pogreške u hodu?
2. Koja je razlika između srednjeg, prikupljenog, produženog i slobodnoga hoda?
3. O čemu ovisi kvaliteta kasa?
4. Koja je razlika između srednjeg, prikupljenog i produženoga kasa?
5. Koje su osnovne pogreške u galopu?
6. U čemu je osnovna razlika između srednjeg, prikupljenog i produženoga galopa?
7. Što je produženje koraka kasa i galopa i kada se izvodi?
8. Što je unakrsni galop?
9. Kako prepoznajemo četverotaktni galop?
10. Što je poluparada?
11. Kakvi moraju biti prijelazi?
12. Opišite jednostavnu promjenu galopa.
13. Opišite leteću promjenu galopa.
14. Što su leteće promjene u seriji?
15. Kako se priprema stoj?
16. Ako se zahtijeva stoj u točki B, gdje se točno mora stati?
17. Koje su velike pogreške pri odstupanju?
18. Nabrojite vrste serpentina i opišite kako se serpentina izvodi.
19. O čemu ovisi dužina ravne linije koja povezuje polukrugove u serpentini?
20. U kojim se vrstama kretanja može izvesti polupirueta/pirueta?
21. Kako se izvodi polupirueta/ pirueta?
22. Koja je razlika između polupiruete i okreta na stražnjem dijelu trupa iz hoda?
23. Koje su osnovne pogreške pri jahanju polupiruete/piruete?
24. Opišite jednostavno primanje.
25. Je li konj u jednostavnom primanju savijen i postavljen?

- 26.Kako se može izvoditi jednostavno primanje?
- 27.Koja su bočna kretanja?
- 28.Koji je glavni cilj bočnih kretanja?
- 29.Koja je razlika između jednostavnog primanja i bočnih kretanja?
- 30.Koja je razlika između primanja plećke i ostalih bočnih kretanja?
- 31.Koja je razlika između renversa i primanja plećke, a koja je sličnost?
- 32.Koja je razlika između traversa i traverzale?
- 33.Koja je razlika između traversa i renversa, a koja je sličnost?
- 34.Nacrtajte dresurno jahalište 20 x 40 m / 20 x 60 m sa svim slovima i udaljenostima.
- 35.Kako se projahuje uz ugao na utakmicama kategorije A, L, S?
- 36.Koliko se koraka mora odstupiti ako se nakon odstupanja zahtijeva stoj, a koliko ako se nakon odstupanja zahtijeva kas, hod ili galop?

ODGOVORI

1. Pogreške u hodu su kratki, sputani koraci, nejednaki slijed nogu te pas.
2. U srednjem hodu kopita stražnjih nogu ostavljaju otiske barem u otiscima kopita prednjih nogu. Glava konja nalazi se malo ispred okomice. U prikupljenom hodu kopita stražnjih nogu ostavljaju otiske u otiscima kopita prednjih nogu, a glava konja gotovo je okomita prema tlu. U produženom hodu kopita stražnjih nogu ostavljaju otiske ispred otiska kopita prednjih nogu. Jahač omogućuje konju da ispruži vrat i glavu tako da popusti vodice (dizgine), ne gubeći kontakt s ustima konja. U slobodnom je hodu konju omogućeno da u potpunosti ispruži vrat i glavu.
3. Kvaliteta kasa ovisi o ukupnom dojmu, pravilnosti i elastičnosti koraka te zamahu. Kvaliteta proizlazi iz opuštenih leđa i angažiranih stražnjih nogu te sposobnosti da se zadrže isti ritam i prirodna ravnoteža u svim oblicima kasa.
4. U radnom kasu kopita stražnjih nogu ostavljaju otisak barem u otiscima kopita prednjih nogu. U srednjem kasu kopita stražnjih nogu ostavljaju otisak ispred otiska kopita prednjih nogu. Jahač dopušta konju da lagano spusti glavu i vrat, a tjeme ostaje najviša točka. Konj drži glavu malo ispred okomice u odnosu na prikupljeni i radni kas. U prikupljenom je kasu vrat konja uzdignut, okvir konja skraćen, koraci su kraći, ali izražajniji i povišeniji, a kopita stražnjih nogu ostavljaju otisak u otiscima kopita prednjih nogu. U produženom kasu kopita stražnjih nogu ostavljaju otisak znatno ispred otiska kopita prednjih nogu. Jahač dopušta konju da produži okvir, a time i korak, ali i dalje tjeme mora biti najviša točka.
5. Osnovne su pogreške u galopu unakrsni i četverotaktni galop.
6. Osnovna je razlika između srednjeg, prikupljenog i produženoga galopa u dužini koraka.

7. Producenje koraka kasa i galopa varijacija je između radnog i srednjeg kasa i galopa koja se uvodi u testovima za mlade konje u početku treniranja kada nisu dovoljno školovani za srednji kas i galop.
8. Unakrsni galop prepoznajemo po tome što konj prednjim nogama galopira jedan galop (npr. lijevi), a stražnjima drugi (npr. desni).
9. Četverotaktni galop prepoznajemo po tome što konj ne podiže istodobno dijagonalni par nogu, već vanjsku prednju nogu podiže prije nego unutrašnju stražnju nogu.
10. Poluparada je istodobna koordinirana akcija sjedišta, nogu i ruku jahača, kako bi se povećale pažnja i ravnoteža konja prije izvođenja određene vježbe i prije prijelaza iz jedne vrste kretanja ili tempa unutar kretanja u drugi.
11. Prijelazi se moraju izvesti u zadanoj točki, uz zadržavanje istog ritma. Konj cijelo vrijeme mora biti lagan u ruci i miran.
12. U jednostavnoj promjeni iz galopa se prelazi izravno u hod te nakon tri do pet koraka hoda ponovno izravno u drugi galop.
13. Leteća se promjena galopa izvodi u jednom koraku i to tako da se prednje i stražnje noge mijenjaju istodobno. Promjena vodeće noge i stražnjih nogu izvodi se u trenutku lebdenja.
14. Leteće su promjene u seriji svaka četiri, tri, dva i jedan korak.
15. Stoj se priprema nizom poluparada.
16. Ako se zahtijeva stoj u točki B, jahačev list treba biti u ravnini točke B.
17. Velike su pogreške pri odstupanju gubitak dva takta, bilo kakvo odupiranje konja, gubitak kontakta s ustima konja, skretanje stražnjega dijela trupa s ravne linije, široko postavljene i neaktivne stražnje noge te vučenje prednjih nogu.
18. Vrste serpentina su serpentine s tri i četiri zavoja, jednostavna i dvostruka serpentina. Serpentina se sastoji od nekoliko polukrugova povezanih ravnom linijom. Konj mora biti paralelan s kratkom stazom kada prelazi srednju liniju.

- 19.Dužina ravne linije koja povezuje polukrugove u serpentini ovisi o promjeru polukrugova.
- 20.Polupirueta/pirueta izvodi se u prikupljenom hodu i galopu, a može se izvesti i u piaffeu.
- 21.Kod polupiruete/piruete konj se okreće za 180 stupnjeva (360 stupnjeva). Prednje noge i vanjska stražnja noga okreću se oko unutrašnje stražnje noge koja se podiže i spušta na tlo u istoj točki ili malo ispred nje.
- 22.Kod polupiruete/piruete prednji dio trupa opisuje mali polukrug oko stražnjega dijela trupa i jaši se u prikupljenom hodu.
- 23.Osnovne su pogreške pri jahanju polupiruete/piruete kretanje unatrag ili bočno.
- 24.Pri jednostavnom primanju konj je izravnан, ali je postavljen suprotno od smjera kojim se kreće, tako da mu jahač može vidjeti obrvu i nozdrvу s unutrašnje strane. Konj korača tako da unutrašnjim nogama prolazi ispred i ukršta vanjske noge.
- 25.U jednostavnom je primanju konj samo postavljen i to suprotno od smjera kojim se kreće.
- 26.Jednostavno se primanje može izvoditi po dijagonali (konj je paralelan s dugom stazom, a prednji dio trupa mora biti malo ispred stražnjega dijela), te na dugoj stazi (konj mora biti pod kutom od 35 stupnjeva u odnosu na dugu stazu).
27. Bočna su kretanja primanje plećke, travers, renvers i traversala.
28. Glavni je cilj bočnih kretanja povećanje aktivnosti stražnjega dijela trupa, a time i prikupljenosti konja.
- 29.Kod jednostavnog je primanja konj samo postavljen, a kod svih je bočnih kretanja konj i savijen i postavljen.
- 30.Kod primanja plećke konj je postavljen suprotno od smjera kojim se kreće, dok je kod ostalih bočnih kretanja konj postavljen u smjeru kojim se kreće.

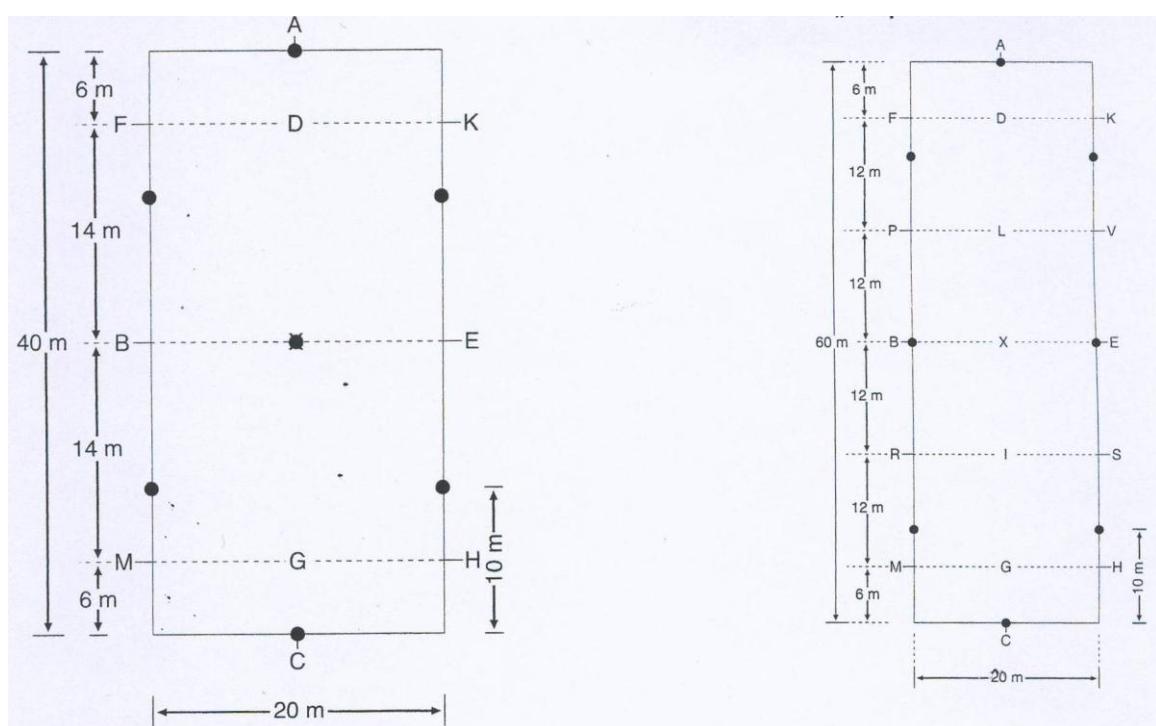
Kod primanja plećke ne ukrštaju se vanjske i unutrašnje noge, dok se kod svih ostalih bočnih kretanja ukrštaju.

31. Primanje plećke jaši se na tri traga, a konj je postavljen suprotno od smjera kojim se kreće, dok se renvers jaši na četiri traga i konj je postavljen u smjeru kojim se kreće. Prednji se dio trupa i kod primanja plećke i kod renversa nalazi unutar staze, dok stražnji dio ostaje na stazi.

32. Traverzala je varijacija traversa i jaši se po dijagonalni, dok se travers jaši na dugoj stazi.

33. Travers i renvers jašu se na četiri traga, konj vanjskim nogama prolazi ispred i ukršta unutrašnje noge. Konj je postavljen i savijen u smjeru kojim se kreće, samo što je kod traversa stražnji dio trupa unutar staze, a kod renversa je prednji dio unutar staze.

34.

35. Uz ugao na utakmicama kategorije A, L, S projahuje se kao četvrtinom kruga promjera četiri metra, promjera tri i pol metra te promjera tri metra.

36. Ako se nakon odstupanja zahtijeva stoj, stražnji korak mora biti pola koraka kako bi konj zatvoreno stao, dakle treba odstupiti četiri i pol koraka. Ako se nakon odstupanja zahtijeva hod, kas ili galop, treba odstupiti četiri koraka.